

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Pozitiva a negativa pěstounské péče na přechodnou
dobu z pohledu zúčastněných – vybraných odborníků a
žadatelů**

bakalářská práce

Autor práce: Bc. Magdalena Urbanová

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Kohoutek

Datum odevzdání práce: 2. květen 2013

Abstrakt

V roce 2000 byla přijata novela zákona o sociálně právní ochraně dětí, kde je zakotvena speciální úprava umožňující krátkodobou pěstounskou péči. Pro tento typ náhradní rodinné péče se užívá označení „pěstounská péče na přechodnou dobu“, zkráceně „přechodná pěstounská péče“ a někdy i – podle zahraničních zvyklostí – „profesionální pěstounská péče“.

Teoretická část práce je věnovaná významu rodiny, transformaci náhradní rodinné péče, zkušenostem s PPPD v zahraničí, pozitivním důsledkům a rizikovým okruhům PPPD. V úvodu práce se v samostatné kapitole věnuji attachmentu, významu rodiny a jejímu vlivu na vývoj dítěte. V další kapitole se věnuji vývoji pěstounské péče a potřebě změny systému o ohrožené děti. Podrobněji se také věnuji okolnostem přijetí a zavedení PPPD u nás. Navazuji kapitolou o zkušenostech s profesionální pěstounskou péčí na Slovensku. Tento stát jsem si vybrala z důvodu dlouholetých zkušeností s PPPD a také díky tomu, že jsou nám kulturně nejbližší. Dále se věnuji dvou stěžejním kapitolám práce a to pozitivním důsledkům PPPD, kde zmiňuji tři nejdůležitější přínosy PPPD, v kapitole Možná úskalí popisuje sedm základních rizik PPPD.

Kapitolou Teoretická východiska a náměty výzkumného šetření zakončuji teoretickou část práce, z níž jsem se inspirovala při vytváření okruhů pro vedení rozhovorů.

Rozhovory jsem vedla s odborníky a pěstouny na přechodnou dobu. Mezi odborníky jsem pro co nejširší obsažení zařadila posudkového lékaře pro OSPOD, dvě pracovnice OSPOD, psychologa taktéž z OSPODU a vedoucího zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Rozhovor jsem vedla také s dvěma pěstounkami na přechodnou dobu ze všech třech dostupných. Proto si myslím, že můj vzorek byl i při menším počtu respondentů reprezentativní.

Cílem mé práce bylo zjistit, jaké názory mají zúčastnění (tzn. pracovníci SPOD, psychologové, lékaři, žadatelé) na pěstounskou péči na přechodnou dobu. Popsat, jaké jsou podle nich pozitiva a negativa této formy náhradní rodinné péče.

Odborníky jsem vybírala za pomoci vedoucího zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, který zprostředkoval kontakt s nimi a dále přes zaměstnankyni

OSPOD jsem se dostala k pěstunkám na přechodnou dobu. Pro sběr dat jsem použila kvalitativní metodu, techniku polořízených rozhovorů. Rozhovory jsem zaznamenávala pomocí nahrávacího zařízení a poté doslovně přepsala. Shromážděná data jsem vyhodnotila postupy tématické obsahové analýzy a vytvářela tak kategorie, které jsem rozdělila do dvou základních skupin – přínosy PPPD a rizika PPPD. Ke zjištění potřebných informací jsem pokládala výzkumné otázky rozdělené do dvou těchto dvou okruhů, které obsahovaly několik podotázek.

V prvním okruhu jsem zjistila tři základní přínosy PPPD – okamžité umístění dítěte do náhradní rodiny, navázání citové vazby dítěte k matce pěstounce a ostatním členům rodiny a předcházení citové deprivaci. V okruhu rizika PPPD jsem se věnovala otázce přerušení vazby mezi členy rodiny a dítětem z pohledu jak rodičů a „sourozenců“ (dětí, které již v náhradní rodině žijí), tak i dítěte. Další otázka se týkala nedostatku pěstounů na přechodnou dobu a návaznosti s dlouhodobou péčí o děti – nedostatečný počet dlouhodobých pěstounů a osvojitelů. Dále jsem se věnovala motivaci pěstounů na přechodnou dobu, kontaktu s biologickou rodinou vhodnosti pro všechny děti a také službám pro pěstouny – přípravným kurzům a službám doprovázení.

V následující části této práce, v kapitole „Diskuze“, se zamýšlím nad jednotlivými oblastmi, především nad tím, jak jsou tyto oblasti vzájemně provázány a jak se případně ovlivňují a doplňují. Porovnávám je také s dostupnou literaturou, kterou jsem použila v teoretické části práce. Práci zakončuji závěrem, kde v krátkosti shrnuji výsledky.

Snahou této práce je ukázat jaké přínosy a jaká rizika může s sebou systém PPPD přinést. Jelikož je však na samém počátku fungování, bylo by vhodné zopakovat tento výzkum za určitou dobu, kdy by jak odborníci, tak i pěstouni měli více zkušeností a mnoho poznatků zde popsaných by se mohlo širěji rozpracovat. Nicméně prezentované výsledky by bylo možné publikovat v odborném časopise, jakož i na konferenci.

Abstract

In the year 2000, an amendment about the social and legal protection of children was accepted. In this amendment, a special modification is anchored which enables a short-term foster care. For this type of substitute family care, the term “temporary foster care” or, according to the foreign customs, “professional foster care“ is used.

The theoretical part is dedicated to the importance of the family, the transformation of the substitute family care, experience with temporary foster care abroad, positive consequences and risks of temporary foster care. In the introduction, there is a special chapter dedicated to the attachment, the importance of family and its influence on the child’s development. The topic of the other chapter is the development of the foster care and the introducing of temporary foster care in our country. The chapter about experience with professional foster care in Slovakia follows. I chose this country because it has long-term experience with temporary foster care and its culture is very similar to the culture of our country. Then, two most important chapters follow. Their topics are positive causes of temporary foster care (in this chapter, three most important contributions of temporary foster care are mentioned) and seven risks of temporary foster care.

The theoretical part of my thesis is closed by the chapter “Theoretical Foundations and Suggestions of Explorational Research”. This part inspired the creation of the topics of the interviews.

The interviews were led with specialists and temporary fosters. Into the wide range of the specialists, I included an advisory doctor from the organ for social and legal protection of children, two workers in the organ, the psychologist from this organ and the leader of the institute for children requiring immediate help. The interviews were also made with two temporary fosters. Because of these facts, I mean that the sample of respondents is representative.

The aim of my thesis was to find out what the opinions of the respondents to the temporary foster care (it means workers from the organ for social and legal protection of children, psychologists, doctors, and applicants) are. To describe the positives and negatives of this form of substitute family care according to them.

The specialists were chosen with the help of the director of the institute for children requiring immediate help, who arranged the contact to them. The other source was a worker for OSPOD, who mediated the contact to temporary fosters. For the collecting of data, I used the quantitative method, the technique of guided interviews. I recorded the interviews via a recording machine and then I rewrote them word by word. I evaluated the collected data by the approach of the thematic content analysis and so I created categories that were divided into two main groups: contributions and risks of temporary foster care. To gain the necessary information, I asked explorative questions divided into these two spheres that contained several semi – questions.

In the first category, I found out three basic contributions of temporary foster care: immediate placement of the child into a substitute family, establishing of the child's emotional attachment to the foster mother and to other family members and preventing emotional deprivation. In the field of risks of temporary foster care, I was concerning with the question of interrupting the relation between the family members and the child from the parents' and "siblings" (children that are already living in the substitute family) point of view and also from the perspective of the child. The next question referred to the lack of temporary fosters and the succession of the long-term care for children – the lack of long –term fosters and adoptive parents. Then I wrote about the motivation of temporary fosters, the contact to the biological family, suitability for all children and also services for fosters – preparatory courses and services of accompanying.

In the next part of my thesis, in the chapter "Discussion", I think about the individual fields, especially about how these fields are linked together and how they influence and fill in each other. I also compare them to the literature available that I used in the theoretical part of my thesis. I finish my thesis with a conclusion, in which I briefly summarize the results.

The aim of this thesis is to show what contributions and risks the system of temporary foster care can bring. Since this system is at the beginning of its functioning, it would be suitable to repeat this research in a certain period of time. Then, both the specialists and fosters had more experience and a lot of knowledge described here could

be worked out more widely. However, the presented results could be published in a specialist magazine or at a conference.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2013

.....

Magdalena Urbanová

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucímu práce Mgr. Tomáši Kohoutkovi za odborné vedení a Mgr. Jolaně Buckové za připomínky a odbornou korekci textu.

Můj velký dík také patří Mgr. Martinu Karasovi za jeho cenné rady a pomoc při sběru dat. Dále bych ráda poděkovala Daně Urbanové za jazykovou korekturu. A v neposlední řadě děkuji mému manželovi za jeho podporu a porozumění, jimiž mě v průběhu celého studia a psaní této práce doprovázel.

Obsah

Seznam použitých zkratk	11
Úvod	12
1. Význam a vliv rodiny na vývoj dítěte, teorie attachmentu	14
2. Vývoj pěstounské péče a potřeba změny systému o ohrožené děti	16
2.1 Okolnosti přijetí pěstounské péče na přechodnou dobu	17
3. Zahraniční zkušenosti s profesionální pěstounskou péčí	21
3.1 Profesionální pěstounská péče na Slovensku	21
4. Pozitivní důsledky pěstounské péče na přechodnou dobu	25
5. Možná úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu	27
5.1 Přerušeni citové vazby mezi dítětem a náhradními rodiči	27
5.2 Počty vhodných pěstounů na přechodnou dobu a osvojitelů, popř. dlouhodobých pěstounů	28
5.3 Motivace k pěstounské péči na přechodnou dobu	29
5.4 Děti, které v náhradní rodině již žijí	30
5.5 Přípravné kurzy a služby doprovázení	31
5.6 Kontakt náhradní rodiny s biologickou rodinou dítěte	33
5.7 Vhodnost pěstounské péče na přechodnou dobu pro všechny děti	34
6. Teoretická východiska a náměty na vlastní výzkumné šetření	36
7. Metodika vlastního výzkumného šetření	37
7.1 Cíl výzkumného šetření	37
7.2 Metodika výběru lokality	37
7.3 Metodika výběru respondentů	37
7.4 Metodika sběru dat	38
7.5 Metodika vyhodnocování dat	39
7.6 Metodika prezentace výsledků	39
8. Výsledky	40
8.1 Přínosy (pozitiva) pěstounské péče na přechodnou dobu	40
8.2 Rizika (negativa) pěstounské péče na přechodnou dobu	42
9. Diskuze	51

10.	Závěr	55
11.	Seznam informačních zdrojů	58
12.	Seznam příloh	63

Seznam použitých zkratk

PPPD – pěstounská péče na přechodnou dobu

PPP – profesionální pěstounská péče

NRP – náhradní rodinná péče

DPP – dlouhodobá pěstounská péče

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Úvod

Od 1. června 2006 byla právní úprava pěstounské péče, v novele zákona o rodině, doplněna o novou speciální úpravu, umožňující krátkodobou pěstounskou péči.¹ Pro tento typ náhradní rodinné péče se užívá označení „pěstounská péče na přechodnou dobu“ (dále také PPPD), zkráceně „přechodná pěstounská péče“ a někdy i – podle zahraničních zvyklostí – „profesionální pěstounská péče“ (dále také PPP).² Tato možnost – umístit dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu – byla poprvé upravena v zákoně o rodině³ a nejnovější změny pak upravuje zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony, který je platný od 1. ledna 2013.⁴

Cílem mé práce je zjistit, jaké názory mají zúčastnění (tzn. pracovníci SPOD, psychologové, lékaři, žadatelé) na pěstounskou péči na přechodnou dobu. Popsat, jaké jsou podle nich pozitiva a negativa této formy náhradní rodinné péče.

V začátku teoretické části práce se v samostatné kapitole věnuji teorii attachmentu, významu rodiny a jejímu vlivu na vývoj dítěte. V další kapitole se věnuji vývoji pěstounské péče a potřebě změny systému o ohrožené děti. Podrobněji se také věnuji okolnostem přijetí a zavadení PPPD u nás. Navazuji kapitolou o zkušenostech s profesionální pěstounskou péčí na Slovensku. Tento stát jsem si vybrala z důvodu dlouholetých zkušeností s PPPD a také díky tomu, že jsou nám kulturně nejbližší. Dále uvádím dvě stěžejní kapitoly práce, a to pozitivní důsledky PPPD, kde zmiňuji tři nejdůležitější přínosy PPPD, a kapitolu Možná úskalí, kde popisuji sedm možných rizik PPPD.

¹ ČESKO. Zákon č. 134/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, kterým se mění zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 46.

² KONEČNÁ, H., SUDOVÁ, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* Praha: Středisko náhradní rodinné péče o. s., 2011, s. 9.

³ ČESKO. Zákon č. 134/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, kterým se mění zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ ČESKO. Zákon č. 401/2012 Sb. ze dne 7. listopadu 2012, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 147.

Kapitolou „Teoretická východiska a náměty na vlastní výzkumné šetření“ zakončuji teoretickou část práce, z níž jsem se inspirovala při vytváření okruhů pro vedení rozhovorů.

Empirickou část práce začínám kapitolou „Metodika vlastního výzkumného šetření“ a pokračuji prezentací výsledků, které jsem vyhodnotila pomocí tématické obsahové analýzy. V následující části této práce, v kapitole „Diskuze“, se zamýšlím nad jednotlivými oblastmi, především nad tím, jak jsou tyto oblasti vzájemně provázány a jak se případně ovlivňují a doplňují. Porovnávám je také s dostupnou literaturou, kterou jsem použila v teoretické části práce. Práci zakončuji závěrem, kde v krátkosti shrnuji výsledky.

1. Význam a vliv rodiny na vývoj dítěte, teorie attachmentu

Nejlepším prostředím pro dítě je rodina, resp. rodinné prostředí a bylo by ideální, kdyby každé dítě mohlo vyrůstat v rodině. Užitečnost dobrého rodinného prostředí pro zdravý emocionální, sociální, kognitivní a fyzický vývin dětí nelze zpochybnit.

Rodina zásadním způsobem ovlivňuje psychický vývoj dítěte. Je důležitá, protože mu poskytuje základní zkušenosti, které ovlivní způsob, jakým bude dítě chápat různé informace a jak na ně bude reagovat. Jednotliví členové rodiny a vztahy mezi nimi slouží jako model, který dítě napodobuje, event. se s ním identifikuje.⁵ Nejvýznamnější z těchto vztahů je pouto dítěte k matce, na nějž kladli důraz mnozí psychoanalytici, např. S. Freud, později to byl E. H. Ericsson a Bowlby, který své poznatky shrnul ve své teorii připoutání, tzv. attachment theory. Ranou interakcí mezi matkou a dítětem se zabývala také M. Ainsworthová, z českých psychologů pak především Matějček a Langmeier.⁶

Vágnerová (2012) také uvádí, že významným mezníkem vývojové fáze důležité pro rozvoj vztahu s blízkým člověkem je dosažení věku 6 měsíců. Jde o počátek nejcitlivějšího období, které trvá přibližně do dvou let věku dítěte.⁷ U většiny dětí se vazebné chování objevuje silně a pravidelně téměř až do konce třetího roku. Dítě si stále více uvědomuje hrozící odchod matky, proti kterému různými způsoby protestuje.⁸ Pokud v tomto věku nemá dítě možnost získat potřebnou zkušenost, bude náprava postupně čím dál obtížnější.⁹

Bezpečná vazba hraje zásadní roli ve vývoji a je nezbytná pro zdravý vývoj dítěte, její nedostatek může způsobit celoživotní trauma. Dítě má řadu fyziologických potřeb, které musí být uspokojeny, zejména potřebu potravy a tepla. Pokud se dítě začne zajímat o nějakou lidskou postavu a připoutávat se k ní, je to důsledek toho, že matka naplňuje jeho fyziologické potřeby a že se dítě postupně naučí, že matka je zdrojem

⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. – Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2008, s. 18.

⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče o. s., 2012.

⁷ Tamtéž, s. 21.

⁸ BOWLBY, J. *Vazba*. Praha: Portál, 2010, s. 183.

⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*, s. 21.

jeho uspokojení.¹⁰ Bowlby (2010) však v knize upozorňuje, že když se hovoří o „matce“, je třeba tomu rozumět tak, že se odkazuje na osobu, která dítěti poskytuje mateřskou péči a k níž se dítě citově připoutává,¹¹ v našem případě se tak může jednat o matku pěstounku.

Langmaier a Matějček (2011), kteří ve své knize čerpají z poznatků Bowlbyho, popisují tři fáze reakcí dětí ve věku od 18 do 24 měsíců. Dítě se dostane do třetí fáze, pokud citová deprivace, resp. odloučení od matky trvá příliš dlouho. Tato fáze se vyznačuje tím, že dítě potlačí své city k matce a buď se připoutá k někomu, kdo ho ošetřuje, nebo, pokud nikdo takový není k dispozici, ztrácí vztah k lidem.¹² Prožitek citové vazby je pro dítě významný především z toho důvodu, že představuje zkušenost, která se stává základem schopnosti dítěte reagovat podobným způsobem i v budoucnosti a ve vztahu k dalším osobám.¹³

¹⁰ BOWLBY, J. *Vazba*, s. 161.

¹¹ Tamtéž, s. 39.

¹² LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum, 2011, s. 62.

¹³ VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*.

2. Vývoj pěstounské péče a potřeba změny systému o ohrožené děti

V každé společnosti a v každé době je určitý počet dětí, o které se jejich rodiče nemohou, nedovedou nebo nechtějí starat, popř. to z nějakého důvodu není žádoucí. Až do roku 1964, kdy vyšel zákon o rodině, existovaly v tehdejší Československu jen dvě možnosti náhradní péče o děti – adopce a ústavní péče.¹⁴ V roce 1950 byla však bez jakéhokoli varování a přípravy zrušena pěstounská péče, což mělo za následek, že tisíce dětí musely opustit své nové rodiny a jejich domovem se staly neosobní, velkokapacitní dětské domovy¹⁵ a nastala doba rozkvětu tzv. kolektivní výchovy. Díky tomuto trendu tehdy vznikla celá řada ústavních zařízení - poněvadž v té době byla kolektivní výchově dávána přednost a rodina byla vládnoucí ideologií pokládána za historicky překonanou instituci. Hlavní pozornost byla věnována budování soustavy kojeneckých ústavů a dětských domovů.¹⁶ Tyto domovy byly mnohdy narychlo budované v prostorách nedávno znárodněných zámků a šlechtických sídel. Rodiče měli možnost dítě buď adoptovat, nebo musely děti do těchto dětských domovů, kde se v průběhu doby názorně ukázalo, jak vzniká psychická deprivace a jakým způsobem se vyvíjí osobnost deprivovaného dítěte. Zvláště díky osvětě Dunovského, Langmeiera a Matějčka si stát brzy uvědomil, že se bez rodin neobejde – ukázaly se být, jakožto zdroj současné a budoucí pracovní síly, nenahraditelné. Proto se přiklonil k tomu, že rodina je základem společnosti.¹⁷

Jak už bylo výše zmíněno, částečnou pozitivní změnu přinesl v roce 1963 zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. Ten obsahoval ustanovení, které umožňovalo svěřeni dítěte do péče jiné osoby. Svým obsahem to byla pěstounská péče, jen název byl jiný. V roce 1973 byl přijat zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, kterým byl obnoven institut pěstounské péče. Tento zákon obsahoval úpravu pěstounské péče včetně nároku na

¹⁴ LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství*, s. 344.

¹⁵ KOVAŘÍK, J. *Česká rodina ve 2. polovině 20. století*. [online]. [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <<http://www.rodina.cz/clanek%20530.htm>>.

¹⁶ MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999, s. 11.

¹⁷ KOVAŘÍK, J. *Česká rodina ve 2. polovině 20. století*.

hmotné zabezpečení dítěte i pečující osoby, nadále však platila přednost ústavní výchovy.¹⁸

Zásadní obrat v postoji k přednosti náhradní rodinné péče před ústavní výchovou nastal v právní úpravě díky přijetí zákona č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů, kterým byla zakotvena přednost náhradní rodinné péče před ústavní výchovou a povinnost soudu zkoumat, zda výchovu nelze zajistit náhradní rodinnou péčí.¹⁹

Zákon o rodině tedy vytvořil vhodné předpoklady tím, že postavil rodinu opět na první místo mezi výchovnými institucemi. Do této doby však byla pěstounská péče stále považována za záležitost dlouhodobou. Nicméně v návaznosti na přijetí zákona o sociálně-právní ochraně dětí v roce 2000, také v rámci zrušení zákona o pěstounské péči a přesunu úpravy pěstounské péče do zákona o rodině, byla vypuštěna podmínka předpokladu dlouhodobosti pro pěstounskou péči. Od tohoto roku mohlo být tedy dítě krátkodobě (přechodně) svěřováno i do pěstounské péče a otevřela se tak možnost pro instituci krátkodobé pěstounské péče.²⁰

2.1 Okolnosti přijetí pěstounské péče na přechodnou dobu

Jak můžeme vidět, v České republice tato forma krátkodobé náhradní rodinné péče tradici nemá. Potřebujeme tedy institut pěstounské péče na přechodnou dobu, když jsme se bez něj dosud obešli?²¹

Celkový počet dětí do 3 let byl v letech 2003-2004 – kdy probíhal výzkum v rámci projektu Daphne profesora K. Browneho – v ČR 270 293 (z toho 1 630 dětí v ústavních zařízeních). Je to méně než např. v Rumunsku, kde byl počet dětí do tří let v ústavní péči nejvyšší – 2 915. Zohledníme-li však počet dětí na počet obyvatel, pomyslným vítězem v tabulce s nejvyšší mírou institucionalizace je Česká republika a

¹⁸ VRÁNOVÁ, L. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče o. s., 2011, s. 26-27.

¹⁹ Tamtéž, s. 29.

²⁰ Tamtéž, s. 31-32.

²¹ KONEČNÁ, H., SUDOVOVÁ, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 9.

to s poměrem 60 na 10 000.²² V roce 2011 se Česká republika stále řadí mezi země, která umísťuje nejmladší děti do ústavní péče.²³ Dokonce se počet dětí umístěných do kojeneckých ústavů a dětských domovů pro děti do 3 let věku, zvýšil. Podle Zdravotnické ročenky ČR z roku 2011 (ročenka z roku 2012 ještě nebyla vydaná) můžeme zjistit, že počet přijatých dětí ve sledovaném roce byl 1 842 (v minulých letech se čísla příliš nelišila). Nejčastější důvod přijetí – u 1 058 dětí – byl ze sociálních důvodů. Do biologické rodiny se zpět dostalo 845 dětí, 637 dětí bylo osvojeno nebo se dostaly do jiné formy náhradní rodinné péče a 213 dětí bylo předáno do dětského domova rezortu školství.²⁴ Kvůli těmto znepokojivým číslům byla Česká republika často kritizována Evropskou unií, konkrétně Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že touto praxí ČR porušuje právo na respektování rodinného života podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.²⁵ Jako v jedné z mála civilizovaných zemí se v ČR dostávají do kojeneckých ústavů i nejmenší děti, a to v počtu kolem dvou tisíc ročně. Česká republika je kritizována také mezinárodními organizacemi, které mj. upozorňují na nedostatečnou prevenci, tedy na práci sociálních pracovníků a dalších terénních pracovníků s rodinou, aby k odebrání dítěte nemuselo vůbec dojít. ČR se proto rozhodla novelizovat zákon o sociálně-právní ochraně dětí, která přinesla řadu změn – např. upravuje PPPD jako zaměstnání, kdy pěstoun dostává odměnu i v případě, že nemá momentálně dítě v péči, ale je v pohotovosti takové dítě přijmout. Podle tiskové zprávy, kterou vydalo MPSV k přijetí této novely, se díky této novele urychluje a zkvalitňuje proces zprostředkování náhradní rodinné péče, který byl pro svou zdlouhavost často kritizován.²⁶

²² BROWNE, K., HAMILTON-GIACHRITSIS, C. *Zjišťování počtu a charakteristiky ohrožených dětí mladších tří let v ústavech v Evropě*. Projekt Daphne č.: 2002/017/C. University of Birmingham: Centrum forenzní psychologie a psychologie rodiny, 2004, s. 11.

²³ Srov. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011.

²⁴ ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR. *Zdravotnická ročenka České republiky 2011* [online]. [cit. 2013-1-5]. Dostupné z: <<http://www.uzis.cz/katalog/rocenky/zdravotnicka-rocenka-ceske-republiky>>.

²⁵ REDAKCE ČÍ JE DÍTĚ? *45% dětí do 3 let je v ústavech ze soc. důvodů* [online]. [cit. 2013-1-5]. Dostupné z: <<http://www.cijedite.cz/?nav=temata/analyzy/analyzy.html&comment=24>>.

²⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Poslanecká sněmovna přijala novelu zákona o sociálně - právní ochraně dětí* [online]. [cit. 2012-12-1]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/13504/tz_060912b.pdf>.

Z řady analýz a výzkumů a především z poznatků získaných přímo v praxi vyplývá potřeba provést zásadní reformu tohoto systému. Významným impulsem pro reformu jsou rovněž aktuální doporučení Výboru OSN pro práva dítěte. Z tohoto důvodu bylo přistoupeno k vytvoření strategie na vládní úrovni. Národní strategie ochrany práv dětí „Právo na dětství“ si klade za cíl vytvořit takový systém, který zajistí důslednou ochranu všech práv každého dítěte a naplňování jeho potřeb, systém podporující zvyšování kvality života dětí a rodin, eliminující diskriminaci a nerovný přístup vůči dětem a podporující všestranný rozvoj dítěte v jeho přirozeném rodinném prostředí, případně v náhradním rodinném prostředí, to vše za participace dítěte na rozhodovacích procesech, které se ho bezprostředně dotýkají.²⁷

V současné době tedy vidíme snahu odborníků z ministerstva práce a sociálních věcí o transformaci nynějšího systému péče o ohrožené děti – je prosazován, zaveden a realizován institut „pěstounské péče na dobu přechodnou“, který by mohl omezit vysoké počty dětí v ústavní péči.²⁸ Prezident Václav Klaus však zmiňovanou novelu zákona o sociálně-právní ochraně dětí vetoval, kdy jako jeden z důvodů uvedl ten argument, že zákon byl přijat pod tlakem mezinárodních institucí: Úřadu vysoké komisařky OSN pro lidská práva, Dětského fondu OSN a Evropské komise. Tyto instituce kritizovaly Českou republiku za velký počet dětí umístěných v ústavních zařízeních a malý počet dětí v pěstounské péči. Klaus to vnímal tak, že tyto instituce začaly prosazovat svůj politický program, aby žádné dítě mladší tří let nebylo umístěno v ústavní péči. To vyvolalo také obavy z rušení kojeneckých ústavů a dětských center.²⁹ Personál zařízení a zvláště struktura jeho řízení představují velký potenciál odporu vůči uzavření zařízení. Normální strach ze změny, který prožila většina osob, je u personálu jítřen strachem z nezaměstnanosti a tedy nebezpečí vzniku sociální újmy jich samých a jejich rodin. Je důležité však pamatovat na to, že při plánování služeb jsou potřeby dětí

²⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Národní strategie ochrany práv dětí* [online]. [cit. 2012-12-12]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/14309/NSOPD.pdf>>.

²⁸ Srov. KONEČNÁ, H., SUDOVA, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?*

²⁹ KLAUS, V. *Prezident vetoval zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. [online]. [cit. 2012-12-3]. Dostupné z: <<http://www.klaus.cz/clanky/3181>>.

prvořadé a že potřeby personálu, ač také důležité, jsou druhořadé.³⁰ Další obava prezidenta Klause se týkala nedostatku pěstounských rodin a jejich motivaci pro PPPD. V ČR se tak vytvořily dva okruhy odborníků – jedni se zavedením PPPD souhlasili, ti druzí jí odmítali jako problematickou. I přes argumenty obou stran však k přijetí zákona došlo 7. listopadu 2012 s účinností od 1. ledna 2013.

³⁰ MULHEIR, G., BROWNE, K. a kol. *Deinstitucionalizace a transformace služeb pro děti*. Praha, 2012. [online]. [cit. 2013-1-16]. Dostupné z: <<http://www.vzd.cz/deinstitucionalizace-transformace-sluzeb-pro-deti-aneb-manual-pro-dobrou-praxi>>, s. 79.

3. Zahraniční zkušenosti s profesionální pěstounskou péčí

Model profesionální pěstounské péče je již několik desetiletí úspěšně využíván v mnoha vyspělých zemích. Inspirací pro přípravu českého systému se staly modely Rakouska, Velké Británie a Slovenska. Žádný z těchto modelů nemůže být přijat bez výhrad, proto se zaměřím na představení systému PPPD na Slovensku a to především z toho důvodu, že je nám tato země kulturně nejbližší a systém PPPD je zde propracovaný a osvědčený.³¹

3.1 Profesionální pěstounská péče na Slovensku

V roce 1993, kdy došlo k rozdělení Československa, byl na Slovensku přijat zákon č. 279 o školských zariadeniach,³² kde byla uvedena nová forma NRP – profesionální náhradní výchova v rodině – takto zní i její oficiální název. V roce 1995 vzniklo šest profesionálních rodin, v roce 2002 jich bylo již 70 a v těchto rodinách bylo umístěno na 130 dětí.³³ Údaje z roku 2010 ukazují, že ve státních i nestátních dětských domovech bylo zaměstnaných 516 profesionálních rodičů, kteří se starali o 878 dětí a 28 mladých dospělých. Můžeme tedy vidět, že počet rodin se zvyšoval a v roce 2010 bylo v profesionálních rodinách vychováváno 20,2 % dětí z celkového počtu dětí umístěných v náhradní péči, což znamenalo nárůst o cca 3 % oproti roku 2009.³⁴

System na Slovensku je specifický tím způsobem, že profesionální rodiče jsou zaměstnanci dětských domovů a o umístění nerozhoduje soud, ale ředitel dětského domova. Každé svěřené dítě je započítáváno jako poloviční úvazek a dítě s postižením jako celý pracovní úvazek. Významný rozdíl je tedy především v tom, že dítě zůstává v kompetenci ústavního zařízení (oproti ostatním státům, kde PPP funguje) a

³¹ BUBELOVÁ, V., KOVAŘÍK, J., PAZLAROVÁ, H., JANÍČKOVÁ, R. Mezinárodní srovnání přístupů a forem realizace pěstounské péče se zřetelem k využití profesionálních pěstounů při řešení situace ohroženého dítěte a reintegrace rodiny. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2002, s. 21.

³² SLOVENSKO. Zákon Slovenskej národnej rady č. 279/1993 Sb. z 21. októbra 1993 o školských zariadeniach. In: *Zbierka zákonov č. 279/1993*, čiastka 68.

³³ KONEČNÁ, H., SUDOVÁ, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 25.

³⁴ *Profesionálne rodiny a ochrana dieťaťa. Odborné stanovisko Slovenského národného strediska pre ľudské práva* [online]. [cit. 2012-12-10]. Dostupné z: <<http://www.snslp.sk/#page=2191>>.

profesionální rodiče nemají téměř žádné pravomoci. Velkou výhodou se stalo, že do PPP jsou umisťovány děti, které nemají velkou šanci dostat se do jiné formy náhradní rodinné péče (dále také NRP) jako je osvojení nebo dlouhodobá pěstounská péče (dále také DPP). Převažují tedy děti se zdravotním postižením a děti romské.³⁵

Při zavádění tohoto systému na Slovensku se také (podobně jako v ČR) řešila řada otázek, které zde nastíním, aby si je poté mohl čtenář porovnat s problematickými tématy, které se zmiňují v souvislosti se zaváděním PPPD v České republice a které popisují v následujících kapitolách.

Je zřejmé, že náhradní rodičovství se nesmí pro náhradního rodiče stát „výhodiskem z nouze“.³⁶ Za příznivé se považuje, pokud je motivace pro náhradní rodičovství identifikovatelná a realistická a není vázána na osobní a osobnostní nevýhodu (smrt dítěte, neplodnost páru), avšak profesionální rodičovství by nemělo být výsledkem náboru.³⁷ Škoviera (2009) popisuje dva příklady, které se na Slovensku vyskytly a které nejsou vhodným příkladem profesionálních pěstounů. První, kdy jeden z úřadů práce realizoval pilotní „rekvalifikační kurz profesionálního rodičovství“ určený vybraným evidovaným nezaměstnaným. A ten druhý, kdy osobnostně nezralá 25letá žena, svobodná matka, která nezažila ani biologickou ani náhradní rodinu, se stala profesionálním rodičem. Není oprávněné obávat se, že takovýto nábor profesionálních rodičů povede ke snížení kvalifikačních požadavků (a z toho plynoucím problémům)?³⁸

Škoviera (2009) ve svém článku také uvádí další rizika a negativní důsledky jako např. krátkodobost, která se v praxi protáhne i na dva roky nebo více – čím je pobyt delší, tím je pravděpodobnost připoutání dítěte i profesionálního rodiče větší.³⁹ Autor zde v souvislosti s navazováním vztahu mezi dítětem a rodinou opět popisuje dva modely, které se na Slovensku opakovaně vyskytují. První, kdy profesionální rodič a

³⁵ BUBELOVÁ, V., KOVAŘÍK, J., PAZLAROVÁ, H., JANÍČKOVÁ, R. *Mezinárodní srovnání přístupů a forem realizace pěstounské péče se zřetelem k využití profesionálních pěstounů při řešení situace ohroženého dítěte a reintegrace rodiny*, s. 25.

³⁶ SCHOOLER, E. J. *Adopcia – vztah založený na smlouvě*. Bratislava: Návrat domov, 1999.

³⁷ ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 61-68.

³⁸ ŠKOVIERA, A. *Nové dilemy profesionálních rodín*. In: *Problémy současné rodiny a náhradní rodinná péče: sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Ústav pedagogiky a sociálních studií, 2009, s. 131-136.

³⁹ Tamtéž.

dítě naváží blízký vztah, profesionální rodič si chce dítě nechat dlouhodobě i s tím, že si ho vezme do pěstounské péče. Zaměstnavatel, resp. příslušný sociální pracovník mu "navázání úzkého vztahu" vyčtou jako profesionální selhání nebo jako spekulaci, kterou chce "předběhnout" jiné žadatele o pěstounství. Další pak, kdy "emocionálně odolný" profesionální rodič vrátí dítě zpět do dětského domova s tím, že chce přijmout jiné, méně problémové. V praxi to znamená častější selhávání profesionálních rodin, „putování“ dětí z jedné rodiny do druhé.⁴⁰ Slovenští odborníci, kteří si pokládají ohledně tohoto tématu mnoho otázek, nazvali tento jev „gul'atá kocka“.⁴¹

Reálný problém je spojen s obavou ze ztráty zaměstnání lidí, kteří pracují v dětských domovech a podobných zařízeních. V praxi se jedná o pomocný personál, ale také o vychovatele, kteří, pokud nebudou mít o profesionální rodičovství zájem, přijdou o místo. Zaměstnanci dětského domova, by zde však měli být pro děti a ne naopak.⁴² Profesionální pěstounská péče je sice koncipována jako zaměstnání, ale rozdíl je především v tom, že nepřijímáme „cizí“ výrobek s dvouletou zárukou. Tato otázka by však neměla být největší překážkou v zavádění profesionální pěstounské péče. V souvislosti s navázáním vztahu mezi dítětem a rodiči si můžeme položit otázku: Kdo ponese zodpovědnost za to, že někdo jedno zaměstnání opustí a nastoupí do jiného? Kdo bude zodpovědný za to, že jsme najali člověka pro dítě, ale námi vybraný jedinec situaci nezvládl? Oba, rodič i dítě, pak mohou prožít zklamání.⁴³

Na Slovensku již řadu let působí nestátní organizace „Návrat“, která se zabývá náhradní rodinnou péčí a která stála u zrodu PPP. „Návrat“ vykonává svoji činnost na základě akreditace Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny. Musí splnit některé zákonem dané podmínky jako vzdělání pracovníků, praxi, bezúhonnost apod. Tato organizace poskytuje náhradním rodinám zvláštní pětidenní přípravy, další možnosti

⁴⁰ ŠKOVIERA, A. *Nové dilemy profesionálních rodin*. In: Problémy současné rodiny a náhradní rodinná péče: sborník příspěvků z mezinárodní konference, s. 131-136.

⁴¹ *Profesionálny rodič, alebo gul'atá kocka*. Bratislava: Občianske združenie Návrat, 2000, s. 9.

⁴² Tamtéž, s. 27.

⁴³ ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*, s. 64.

vzdělávání, poradenství, asistenty do rodin a pobyty. Nabídku těchto možností však využívá pouze asi 1/3 až 1/2 rodin.⁴⁴

Průběh zavádění profesionální náhradní rodinné péče na Slovensku se v mnohém podobá zavádění systému pěstounské péče na přechodnou dobu v České republice. Ať už se jedná o pochyby ohledně motivace zavedení tohoto systému⁴⁵ nebo obavy o odborný a osobnostní potenciál (motivace) profesionálních rodičů.⁴⁶

Jak už zde bylo několikrát uvedeno, jedna z výhod, kterou by měla PPP přinést, je poskytnout dítěti co nejplnohodnotnější náhradu rodičovského prostředí. Základem rodičovství jsou citové vazby mezi rodičem a dítětem, zde tedy mezi pěstounem a dítětem. A právě citové vazby, možnost (nutnost?) jejich vzniku a pak jejich „rušení“ považovali za největší riziko jak odborníci, tak rodiče. Někteří odborníci u nás dokonce považovali z těchto důvodů sám institut PPPD za špatně vymyšlený a neuskutečnitelný; jde podle nich proti samotné logice věci.⁴⁷

⁴⁴ BUBELOVÁ, V., KOVAŘÍK, J., PAZLAROVÁ, H., JANÍČKOVÁ, R. *Mezinárodní srovnání přístupů a forem realizace pěstounské péče se zřetelem k využití profesionálních pěstounů při řešení situace ohroženého dítěte a reintegrace rodiny*, s. 25.

⁴⁵ Srov. KLAUS, V. *Prezident vetoval zákon o sociálně-právní ochraně dětí.*; Srov. ŠKOVIERA, A. *Nové dilemy profesionálních rodín*, s. 131-136.

⁴⁶ Srov. ŠKOVIERA, A. *Nové dilemy profesionálních rodín*, s. 131-136.; Srov. KONEČNÁ, H., SUDOVOVÁ, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 12-22.

⁴⁷ KONEČNÁ, H., SUDOVOVÁ, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 56.

4. Pozitivní důsledky pěstounské péče na přechodnou dobu

Jak jsme se mohli přesvědčit v úvodní kapitole, pro každé dítě je nejlepším prostředím rodina, ne však každé dítě má to štěstí vyrůstat ve funkční rodině. Avšak pro každé dítě je dysfunkční rodina lepší, než dobře fungující nevelká instituce. Pro náhradní a profesionální rodiny to platí ještě víc než pro rodiny biologické.⁴⁸ Institucionální péče by měla být poslední možností při řešení situace dítěte, přednost má vždy náhradní rodinná péče, kterou je třeba profesionalizovat a podporovat.⁴⁹

Zkušenosti získané v prvním roce života představují základ, z něhož se rozvíjejí pozdější postoje, schopnosti a dovednosti, i když nepříznivá raná zkušenost může být korigována novými zážitky, získanými např. v náhradní rodině. Aby to bylo možné, musí se zanedbávané a citově strádající dítě dostat do takové rodiny co nejdříve. Běžné zážitky (matka přichází a odchází, má různou náladu, někdy se nechová pro dítě srozumitelným způsobem) mohou navodit určité obavy, ale podobné frustrující zážitky jsou zcela běžné. Za normálních okolností mu pro udržení pocitu jistoty stačí vědomí stálosti její existence a převaha pozitivní zkušenosti s jejím chováním. Pochopí, že běžné výkyvy mateřského chování základní jistotu jejich vztahu neohrožují. Pokud by se dítě dostalo do náhradní rodiny až v batolecím nebo dokonce v předškolním věku, může se na novou matku tak silně citově zafixovat, že po nějakou dobu nebude schopné tolerovat ani její běžné aktivity, bude se jí držet, nebude ji chtít nikam pustit atd. Bude reagovat nepřiměřeným způsobem, protože bude mít strach, že ji zase ztratí. Pokud tedy dítě nemělo příležitost získat zkušenost uspokojivého citového vztahu, bude se cítit nejisté a bude i na běžné podněty reagovat jako na ohrožení, nebo k nim bude apatické a lhostejné.⁵⁰

Zásadním přínosem, kterým pěstounská péče na přechodnou dobu přispívá k výrazným pozitivním změnám ve vývoji dítěte, je navázání rané citové vazby k matce

⁴⁸ ŠKOVIERA, A. *Nové dilemy profesionálních rodín*, s. 131-136.

⁴⁹ TRUBAČOVÁ, K. *Reforma systému péče o ohrožené děti a novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí*. In: Aktuální otázky péče o děti separované od rodičů. Brno: Triada, Poradenské centrum, o. s., 2011, s. 11-21.

⁵⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*.

– pěstounce. Tento systém tak může poskytnout dítěti ochranu před možnou deprivací, již je ohroženo v prostředí dětského domova.⁵¹ Profesionální rodina je z tohoto hlediska řešením především pro malé děti do doby, než se pro ně najde náhradní rodina – osvojení či DPP.

Hlavní důraz je kladen na včasnost, protože děti, které se dostanou do náhradní rodiny včas, si většinou rychle vytvoří k náhradním rodičům bezpečnou vazbu a naopak, vyhýbavé chování a obtíže s navázáním vztahu jsou tím častější, čím je dítě starší. Výhoda včasnosti umístění dítěte do rodiny potvrzuje fakt, že ve skupině dětí, které přišly do náhradní rodiny do 6 měsíců svého věku, jich ve svých jedenácti letech trpělo závažnějšími psychickými potížemi jen 8 %, zatímco mezi dětmi, které přišly do nové rodiny později, jich bylo již 21 %.⁵²

Není snadné shrnout četné, často rozporuplné studie o vlivu separace na chování a vývoj dítěte. Jedno je však jisté – více než na separaci samotné závisí na okolnostech emočních vztahů, které takové separaci předcházejí nebo z ní vyplývají. Pokud by tedy nedošlo k navázání vztahu matky a dítěte, pak by byly možné důsledky pro další vývoj dítěte horší, i za cenu, že dítě prožije při přechodu z PPP do jiné NRP krátkodobou separační úzkost.⁵³

⁵¹ MATĚJČEK, Z., BUBELOVÁ, V., KOVAŘÍK, J. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace*. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1997, s. 38.

⁵² VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*, s. 24.

⁵³ LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství*, s. 71.

5. Možná úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu

Existence PPPD je zásadním přínosem v péči o deprivované děti, přesto se zde nevyhneme jistým rizikům a negativním důsledkům.⁵⁴

5.1 Přerušování citové vazby mezi dítětem a náhradními rodiči

V návaznosti na předchozí kapitolu pojednávající o pozitivních důsledcích PPPD, vyvstává zásadní otázka, a to přerušování citové vazby, kterou naváže dítě s náhradními rodiči. Systém je nyní nastaven tak, že umožňuje, aby dítě bylo v pěstounské rodině maximálně jeden rok a poté by se mělo vrátit zpět do biologické rodiny, mělo by být osvojeno, popřípadě jít do DPP. Dítě se nachází v těžké životní situaci – opouští biologickou rodinu (resp. matku, pokud zde hovoříme o rané citové vazbě mezi matkou a dítětem a jejím významném vztahu k vývoji dítěte) – a navazuje vztah s novou matkou a novou rodinou. Proces vytváření vztahu k náhradním rodičům však může trvat různě dlouho, než dosáhne přijatelně uspokojivé úrovně. Pak může dojít k tomu, že se dítě k náhradním rodičům silně citově připoutá, ale nebude schopné se od nich odpoutat.⁵⁵ Odchod dítěte z rodiny a ztráta citových vazeb se může stát traumatická jak pro dítě, tak pro pěstouny. Díky tomu se také objevily obavy, že PPPD nebude plnit svůj účel, protože kvůli potížím s uvolněním vazeb se z ní bude stávat dlouhodobá pěstounská péče nebo osvojení.⁵⁶ Jak už bylo výše zmíněno, s tímto problémem mají na Slovensku zkušenosti.⁵⁷ Jedná se o určitou ambivalenci vytváření vzájemné citové vazby. Náhradní rodič musí dát dítěti najevo citovou náklonnost, zároveň ji však musí poskytovat s určitým odstupem, aby se vzájemná vazba zbytečně neprohlubovala. Je nyní těžké odhadnout, jaké důsledky a dopady může takové chování přechodných

⁵⁴ Srov. KUBÍČKOVÁ, H. *Dítě-rodina-instituce aneb jak neztratit budoucnost*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2011

⁵⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*, s. 21.

⁵⁶ KONEČNÁ, H., SUDOVOVÁ, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 58.

⁵⁷ Srov. ŠKOVIERA, A. *Nové dilemy profesionálních rodín*, s. 131-136.

pěstounů k dítěti mít.⁵⁸ Podle některých odborníků lze navázat citový vztah i v ústavu, zvláště pokud se jedná o zařízení, kde je vysoký počet zaměstnanců. Zásadním faktorem však je to, do jakého prostředí dítě půjde z pěstounské rodiny.⁵⁹

5.2 Počty vhodných pěstounů na přechodnou dobu a osvojitelů, popř. dlouhodobých pěstounů

Pokud vyjdeme z premisy, že by dítě mělo prostředí měnit co nejméně, aby mohlo vytvářet trvalé citové vazby, aby se mohlo stabilizovat, je třeba se zaměřit na to, jak dosáhnout co nejmenšího možného počtu změn prostředí pro dítě.⁶⁰ Zůstává tedy otevřená otázka, zda se pro všechny děti v pěstounské péči na přechodnou dobu najdou náhradní rodiny – jak osvojitelské, tak pěstounské – pokud se děti nebudou moci vrátit do své biologické rodiny. V případě nedostatku pěstounských nebo osvojitelských rodin by děti musely být po uplynutí doby jednoho roku přemístěny do ústavní výchovy, či v případě zrušení ústavů pro děti do tří let,⁶¹ by děti „putovaly“ do další pěstounské rodiny na přechodnou dobu. Komplikace mohou nastat, když se ukáže, že optimismus ohledně úspěchu v sanaci původní rodiny nebyl tolik na místě a dítě se domů výhledově moci vrátit nebude. Poté je na místě zvažovat, zda přemístění dítěte do jiné pěstounské rodiny vůbec realizovat. Takové vytrhnutí ze známého prostředí poskytujícího sice ne úplnou, ale určitou míru jistoty, zázemí a bezpečí, může znamenat pro dítě poměrně silnou psychickou zátěž a frustraci.⁶²

Pokud se jedná o počty náhradních rodin, panují obavy nejen o nedostatek osvojitelských či pěstounských rodin, ale také o to, zda bude k dispozici dostatek pěstounských rodin na přechodnou dobu. Toho se obával nejen Václav Klaus (viz Kapitola „Potřeba řešit situaci problémových rodin“), ale také řada odborníků- např. Pavel Kubíček, mluvčí České lékařské komory řekl, že celý projekt zvaný transformace

⁵⁸ GABRIEL, T., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada, 2008, s. 60.

⁵⁹ KONEČNÁ, H., SUDOVÁ, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 58.

⁶⁰ VRÁNOVÁ, L. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*, s. 54.

⁶¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *V roce 2014 by se neměly umísťovat děti do tří let do kojeneckých ústavů* [online]. [cit. 2012-12-11]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/11315>>.

⁶² GABRIEL, T., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*, s. 61.

péče vůbec není připraven, a je tudíž v nejbližších měsících a letech nereálný. Získat a připravit stovky pěstounských rodin během dvou let je nemyslitelné.⁶³ Důvodů, proč není dostatek zájemců o výkon náhradní rodinné péče je více. Jako nejvýznamnější se jeví nedostatečné hmotné zajištění pěstounů, nedostatečná síť podpůrných služeb – služeb doprovázení (viz níže) a malá propagace pěstounské péče.⁶⁴ Důvodová zpráva k novele zákona č. 359/1999 Sb. přesto předpokládá, že na konci roku 2012 bude evidováno na 150 pěstounů na přechodnou dobu, 250 pěstounů na přechodnou dobu na konci roku 2013 a 300 pěstounů na přechodnou dobu na konci roku 2014.⁶⁵ Úkolem státu je nastavit pro výkon pěstounské péče, a to jak krátkodobé, tak dlouhodobé, odpovídající podmínky, které zajistí, že zájemců o výkon pěstounské péče bude tolik, aby žádné dítě nemuselo být svěřeno do ústavní výchovy.⁶⁶

5.3 Motivace k pěstounské péči na přechodnou dobu

Je ale možné v tak krátkém časovém úseku získat takový počet nových rodin, které budou splňovat všechny předpoklady pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu? Kubíček vyjádřil názor, že rušení ústavů by mělo následovat až po vybudování nového systému, jinak hrozí, že část dětí zůstane bez patřičné odborné péče, nebo dokonce na ulici.⁶⁷ Proto je potřeba zajistit dostatečný počet vyhovujících pěstounských rodin na přechodnou dobu. Určujících předpokladů pro zájemce je několik, např. naplněná rodičovská touha, ekonomická a psychická stabilita rodiny.⁶⁸ K tomu, jak se stát pěstouny na přechodnou dobu vyšlo několik příruček, díky kterým se zájemci mohou dozvědět nejen povinnosti, ale také práva, která by jim v případě zařazení do evidence připadla – např. odměna pěstouna. Osobám, které jsou zařazeny do evidence (pěstouni

⁶³ *Rušení kojeneckých ústavů není připravené, tvrdí ČLK* [online]. [cit. 2013-2-1]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/162986-ruseni-kojeneckych-ustavu-neni-pripravene-tvrdi-clk/>>.

⁶⁴ VRÁNOVÁ, L. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*, s. 64.

⁶⁵ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k novele zákona č. 359/1999 Sb.* [online]. [cit. 2013-2-2]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=564&CT1=0>>.

⁶⁶ VRÁNOVÁ, L. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*.

⁶⁷ *Rušení kojeneckých ústavů není připravené, tvrdí ČLK*.

⁶⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti*, s. 34.

na přechodnou dobu), případně 20 000 Kč měsíčně, a to i v případě, že nepečují o žádné dítě. Je zde vidět značný finanční rozdíl oproti klasické pěstounské péči, kde je výše odměny pěstouna stanovena na 8 000 Kč za kalendářní měsíc, pečuje-li o jedno dítě. Nejen tato skutečnost, ale také to, že je PPPD koncipována jako zaměstnání, může vést k tomu, že se hlavní motivací stane finanční stránka. Je v pořádku, pokud žadatel uvažuje o tom, že by se pěstounství stalo jeho profesí, ale neměla by to být motivace jediná. Opakované zkušenosti dokazují, že pěstouni, které zajímá především stabilní zdroj příjmů pak stejně brzy práci ukončí. Je pro ně příliš náročná, pokud je sama o sobě netěší a nenaplňuje.⁶⁹ Vzhledem k tomu, že se jedná o zaměstnání 24 hodin denně, je výše odměny pro pěstouna odpovídající.

5.4 Děti, které v náhradní rodině již žijí

Umístění dítěte do PPPD není záležitostí zaměstnání a posláni pouze rodičů, ale týká se všech členů rodiny. Dá se však od ostatních členů rodiny, zvláště pak dětí, předpokládat profesionalita? Jistě není možné přijmout roli PPPD bez souhlasu celé rodiny – to se ostatně neliší ani při rozhodování o dlouhodobé pěstounské péči; musí se však odpovědně zvažovat, jak bude mít příchod nového dítěte dopad na děti, které už v rodině jsou. Příchod nového dítěte by neměl stávající rodinu nijak ohrozit, ať už je složena z kohokoliv a příchozí je kdokoliv.⁷⁰ Slovenské zkušenosti však ukazují, že některé obavy jsou v tomto ohledu opodstatněné. Z výzkumu "Zvyšovanie kvality poskytovania starostlivosti a výchovy deťom v detských domovoch - zameranie na profesionálne rodiny" vyplývá, že potenciálních ohrožení rodinných vztahů profesionálního rodiče je mnoho a že péče může být pro členy rodiny psychicky náročná. Jako jeden z nejzávažnějších problémů, který zmínily všechny skupiny respondentů, je nesouhlas nebo nedostatečné ztotožnění všech členů rodiny s příchodem dítěte z dětského domova nebo odmítání přijmout další dítě. Profesionálním rodinám při nedostatečném ztotožnění všech členů s tímto typem péče hrozí manželská krize či rozpad rodiny. V některých případech může být chování dětí v náhradní rodinné péči

⁶⁹ *Já pěstoun: Příručka pro zájemce o pěstounství* [online]. Praha: Nadační fond J&T. [cit. 2013-1-8]. Dostupné z: <<http://www.hledamerodice.cz/download/prirucka-ja-pestoun.pdf>>.

⁷⁰ KONEČNÁ, H., SUDOVOVÁ, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 83.

ohroženo, nemusí chápat všechny souvislosti a důvody chování, můžou pociťovat žárlivost.⁷¹ Některé publikace se také věnují situacím, které mohou nastat při příchodu dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, kde jsou již děti v dlouhodobé pěstounské péči. Taková situace může jednak vzbudit úzkost u dětí v dlouhodobé péči, že budou také brzy někam vráceny a také trauma u příchozího PPP dítěte – jak se bude cítit v rodině, kde bude jen na chvíli, zatímco ostatní děti tam budou nastálo nebo přinejmenším nadlouho. Tato problematika PPPD v kombinaci s dlouhodobou pěstounskou péčí se však netýká ČR, kde není běžné vykonávat obě formy pěstounské péče najednou, proto se tímto dále ve své práci nebudu zabývat.

Další riziko je, stejně tak jak je popsáno výše u vztahu pěstounských rodičů k dítěti, přetrhávání citových vazeb navazovaných mezi jednotlivými dětmi.⁷² Dítě v náhradní rodině by proto mělo být již odrostlejší – schopné částečně rozumově či emocionálně zpracovat vytváření těchto vztahů a jejich „povrchnost“ (neperspektivnost či horizontálnost). Opakování ztrát hlubších vztahů by na děti mohlo mít škodlivý vliv.⁷³ Díky tomuto ohrožení je jednou z podmínek zařazení do evidence to, aby nejmladšímu z dětí v rodině bylo minimálně 8 let. V tomto věku dítě již zpravidla dokáže pochopit smysl PPPD, důležité je však posoudit individuální schopnosti dětí, porozumět a přijmout smysl PPPD.⁷⁴

5.5 Přípravné kurzy a služby doprovázení

K tomu, aby nedošlo ke zbytečné psychické zátěži rodiny a proto, aby přijetí dítěte proběhlo bez vážných komplikací je potřeba jak dostatečné informovanosti žadatelů, tak i jejich přípravu ve formě kurzů. Do těchto kurzů je zařazená celá rodina, tedy nejen náhradní rodiče, ale také jejich biologické děti. Jelikož je PPPD tzv. pěstounskou péčí

⁷¹ FILADELFIOVÁ, J. Zvyšovanie kvality poskytovania starostlivosti a výchovy deťom v detských domovoch – zameranie na profesionálne rodiny zamestnancov [online]. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2008. [cit. 2013-2-3]. Dostupné z: < http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2008/Filadelfiova/Zvysovane_kvality.pdf >, s. 77.

⁷² Srov. KONEČNÁ, H., SUDOVA, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 83.

⁷³ GABRIEL, T., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*, s. 61.

⁷⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu*[online]. Praha: MPSV, Odbor rodiny a ochrany práv dětí, 2013. [cit. 2013-2-1]. Dostupné z: < http://www.mpsv.cz/files/clanky/14851/umistovani_deti_PPPD.pdf >.

profesionální, je oproti „klasické“ pěstounské péči příprava na výkon takové péče ještě důležitější a probíhá v celkovém počtu až 70 hodin.⁷⁵ V rámci těchto kurzů prochází žadatelé přípravou za účasti psychologů a jiných odborníků, děti žadatelů mají svůj program pod dohledem odborného pedagogického týmu. Po absolvování přípravného kurzu jsou žadatelé zařazeni do evidence a jsou nadále podporováni prostřednictvím služeb pro výkon pěstounské péče.⁷⁶

Bez těchto služeb by PPPD mohla asi jen těžko fungovat. Máme však k dispozici takovéto kvalitní služby, které by náhradním rodinám zajistily např. respitní služby, další vzdělávání, psychologické poradenství atd.? Potřeba kvalitních služeb je o to více zesílena, když v samotné novele zákona jsou uvedena práva pěstounů, mezi které patří právo na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců, právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti. U svěřených dětí starších dvou let má pěstoun dokonce právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené děti v rozsahu alespoň 14 dní v kalendářním roce. Samotné právo na vzdělávání se pak řadí i mezi povinnosti – zákon říká, že pěstoun má povinnost zvyšovat si kvalifikaci a dovednosti v oblasti péče o dítě v rozsahu 24 hodin za 1 rok.⁷⁷ V souvislosti s doprovázením ve smyslu poskytování komplexnějších psychosociálních služeb odborníci však naráželi na problém s nedostatkem kvalitních a profesionálních terapeutů, kteří by pěstounské rodiny byli schopni náležitě doprovázet.⁷⁸ Podle některých odborníků je zde nedostatek kvalitních sociálních služeb pro rodiny a pěstounské rodiny. Záborská (2012) např. tvrdí, že v současné době je stále nedostatek sociálních služeb, které by měly podporovat realizaci PPPD, tzn. sociálně aktivizační služby, psychologická pomoc, tréninkové služby, odlehčovací služby atd.⁷⁹ Stát jako

⁷⁵ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti*, s. 28.

⁷⁶ *Asociace náhradních rodin České republiky* [online]. [cit. 2013-2-20]. Dostupné z: <<http://www.anrcr.cz/node/863>>.

⁷⁷ ČESKO. Zákon č. 401/2012 Sb. ze dne 7. listopadu 2012, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, hlava I, §47a.

⁷⁸ Srov. KONEČNÁ, H., SUDOVA, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 36.

⁷⁹ ZÁBRANSKÁ, M. *Pěstounská péče na přechodnou dobu má své místo* [online]. [cit. 2013-2-3]. Dostupné z: <<http://www.cijedite.cz/?nav=aktuality/ostatni/135-zabranska-pestounska-pec.html>>.

garant sociálně-právní ochrany dětí by pak měl vznik a fungování (finanční udržitelnost a kvalitu) sítě komplexních doprovodných služeb pro rodiny s přijatými dětmi zajišťovat.⁸⁰

5.6 Kontakt náhradní rodiny s biologickou rodinou dítěte

U žadatelů o zařazení do evidence osob vhodných pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu se také posuzuje schopnost spolupráce s biologickými rodiči dětí. Náhradním rodičům je ze zákona ukládána povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak.⁸¹ Tento požadavek je velice důležitý, charakterizuje totiž typický rys pěstounské péče na přechodnou dobu, tedy požadavek určité profesionality a akcent na návrat dítěte do původní rodiny, případně na předání dítěte do rodiny osvojitelské či do péče dlouhodobých pěstounů.⁸²

Ať už se však původní rodina starala o dítě sebehůře, byla – a stále bude – jeho součástí. Proto je potřeba (pokud nedojde k souhlasu s osvojením) s biologickou rodinou dítěte pracovat, vždy jde o velmi individuální záležitost a u každého dítěte je třeba ji posuzovat velmi opatrně.⁸³ Je důležité uvědomit si fakt, že biologický rodič vnímá umístění dítěte do náhradní rodiny nebo do dětského domova jako zásadně odlišná řešení. Z pohledu odborníků je náhradní rodina považována za lepší řešení, avšak pro rodiče je často vyhovující spíše dětský domov - dítě je tam materiálně zabezpečeno a biologický rodič přitom necítí bezprostřední ohrožení vztahu s dítětem.⁸⁴ Často se také objevuje přesvědčení pěstounů o nevhodnosti styku dítěte s biologickým rodičem.⁸⁵ Mezi biologickou a náhradní rodinou tak může vzniknout negativní vztah. Pěstouni na přechodnou dobu by měli být natolik osobnostně vybaveni a odpovídajícími

⁸⁰ VRÁNOVÁ, L. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*, s. 70.

⁸¹ ČESKO. Zákon č. 401/2012 Sb. ze dne 7. listopadu 2012, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, § 47a.

⁸² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti*, s. 28.

⁸³ ARCHEROVÁ, C. *Dítě v náhradní rodině: nejčastější problémy při výchově mladších dětí v náhradní rodině*. Praha: Portál, 2001, s. 96.

⁸⁴ ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*, s. 130.

⁸⁵ MOTEJL, O. a kol. *Rodina a dítě: sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2007, s. 41.

znalostmi a zkušenostmi opatření, aby tato často problematická jednání s biologickými rodiči dítěte zvládli.⁸⁶ Umožnění kontaktů s biologickou rodinou či zahrnutí pěstounů PPPD přímo do sanace biologické rodiny však znamená, že by bydliště PPP nemělo být vzdálené od bydliště původní rodiny.⁸⁷

5.7 Vhodnost pěstounské péče na přechodnou dobu pro všechny děti

Jak už bylo výše zmíněno, náhradní rodinná péče má přednost před ústavní výchovou. Se zakotvením přednosti náhradní rodinné péče vzniká zásadní otázka, jaké povinnosti z toho vyplývají pro stát – existuje povinnost státu zajistit takový počet individuálních náhradních pečovatелů, aby byla náhradní rodinná péče zajištěna pokud možno všem dětem, které náhradní rodinu potřebují?⁸⁸ Z bohaté debaty, která se týkala toho, zda je PPPD vhodná pro všechny děti, vzešly hlavní charakteristiky, za které se považoval věk, situace dítěte a jeho zdravotní stav.⁸⁹ V počátku se transformační změny v oblasti péče o ohrožené děti zaměřovaly na péči o nejmladší děti.⁹⁰ Důvody pro umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu byly ve chvíli, kdy dítě nemohlo po určitou dobu zůstat ve své vlastní rodině, byl zde však předpoklad, že po pomnutí důvodů se vrátí zpět do rodiny (např. dlouhodobá hospitalizace rodiče v nemocnici, rodič je ve výkonu trestu odnětí svobody atd.). Další důvod, kdy je dítě svěřeno do takové péče na dobu, než je rodiči dán souhlas s jeho osvojením.⁹¹ Zákon sice neukládá povinnost rušení kojeneckých ústavů, ale podle ministerstva práce a sociálních věcí se připravuje norma, podle níž by nemělo být k 1. 1. 2014 možné umístit děti mladší tří let do ústavní péče.⁹²

Je však nesporné, že děti se zdravotním postižením, jejichž péči nelze zajistit v domácím prostředí, budou i nadále služeb kojeneckých ústavů využívat. Podle

⁸⁶ GABRIEL, T., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*, s. 61.

⁸⁷ KONEČNÁ, H., SUDOVA, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 69.

⁸⁸ VRÁNOVÁ, L. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*, s. 63.

⁸⁹ KONEČNÁ, H., SUDOVA, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* s. 70.

⁹⁰ Srov. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti*.

⁹¹ Tamtéž, s. 26.

⁹² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *V roce 2014 by se neměly umísťovat děti do tří let do kojeneckých ústavů*.

dlouhodobých statistik Ústavu zdravotnických informací a statistik jsou zdravotní důvody u dětí přijímaných do kojeneckých ústavů příčinou umístění v cca 36 % případů.⁹³ Předpoklady zájemce o výkon náhradní rodinné péče by měly být posouzeny a musí být vybírán vždy pouze pro takové dítě, o které by měl být v rozsahu svých předpokladů schopen pečovat.⁹⁴ Bude však dostatek pěstounů na přechodnou dobu, kteří budou ochotni a schopni postarat se o děti se zdravotním postižením? Svěřování dětí v uvedených situacích pouze specializovaným přechodným pěstounům by nemuselo být vždy ku prospěchu dětí. Hrozí však riziko, že by praxe mohla k takovým postupům dospět.⁹⁵

Mělo by být pamatováno na to, že v Evropě stále existuje přibližně jeden milion dětí žijících v zařízeních ústavní péče. Každý den strávený v ústavní péči snižuje u každého z těchto dětí jejich životní šance. Plánované a dobře připravené uzavírání ústavních zařízení změní nejen životy dětí, které v nich žijí, ale také dětí, které by se do systému dostaly kvůli nedostatku alternativ. Proto je rušení ústavní péče investicí pro mnoho budoucích generací.⁹⁶ Je však potřeba systém dobře připravit a zohlednit všechny rizikové oblasti, které s sebou zavedení pěstounské péče na přechodnou dobu přináší.

⁹³ *Co říká Vláda ČR na prezidentské veto novely zákona o SPOD?* [online]. [cit. 2013-2-11]. Dostupné z: <<http://www.cijedite.cz/?nav=aktuality/ostatni/210-co-rika-vlada-cr-na-prezi.html>>.

⁹⁴ VRÁNOVÁ, L. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*, s. 57.

⁹⁵ Tamtéž, s. 48.

⁹⁶ MULHEIR, G., BROWNE, K. a kol. *Deinstitucionalizace a transformace služeb pro děti*, s. 100.

6. Teoretická východiska a náměty na vlastní výzkumné šetření

Za pomoci odborných zdrojů (jak tuzemských, tak zahraničních) jsme si ukázali, že PPPD přináší nejen výhody, ale také určitá úskalí. Z výše uvedeného vyplývá, že mezi zásadní přínos patří **okamžité umístění dítěte do rodiny** (z porodnice, z biologické rodiny) dítě tak nemusí projít žádným typem ústavního zařízení. Tímto způsobem pomáhá PPPD **předcházení citové deprivaci dětí**, kterou jsou v ústavním zařízení ohroženi. V PPPD má pak dítě **možnost navázat bezpečnou vazbu** k pečující osobě a vytvořit si tím pozitivní základ pro svůj další vývoj.

Mezi zásadní rizika, která s sebou přináší zavádění PPPD je riziko nepřipravenosti systému na transformaci, což s sebou může přinést problém jak **nedostatku kvalitních pěstounů na přechodnou dobu**, kteří by se starali o děti v případě zrušení ústavních zařízení, tak i **dlouhodobých pěstounů a osvojitelů**, tak aby nedocházelo k tomu, že děti se z náhradní rodiny budou muset vracet do ústavů. Dalším problematickým okruhem je samotná **motivace náhradních rodičů** pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu, která by neměla být pouze finanční a ke které by mohl systém nábory pěstounů vést. Dále je zde riziko, zda jsou pěstounské rodiny v rámci kurzů dostatečně připraveny na **přerušování citové vazby** mezi nimi a dítětem, a nejen jich, ale také **dětí, které v náhradní rodině již žijí** a které se s přerušování citové vazby budou muset vypořádat. Další otázka se týká **služeb pro pěstouny** na přechodnou dobu, ať už se jedná o přípravné kurzy, psychologické či jiné poradenství, respitní péči nebo přístup k lékařským odborníkům. Zde se můžeme ptát, zda jsou takovéto služby k dispozici a zda jsou kvalitní? Neméně důležitým problematickým okruhem se stává **kontakt s biologickou rodinou**, který může být v případě přechodné pěstounské péče velmi komplikovaný. Poslední a téměř zásadní problém představuje, zda je PPPD **vhodná pro všechny děti** – tzn. i děti, které vyžadují speciální péči (např. děti se zdravotním postižením).

7. Metodika vlastního výzkumného šetření

7.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem mého výzkumného šetření bylo zjistit, jaké názory mají zúčastnění (tzn. pracovníci SPOD, psychologové, lékaři, žadatelé) na pěstounskou péči na přechodnou dobu. Popsat, jaká jsou podle nich pozitiva a negativa této formy náhradní rodinné péče.

7.2 Metodika výběru lokality

V rámci svého výzkumného šetření jsem se zaměřila krajské město, ze kterého pocházeli odborníci, pracující v rámci krajského úřadu na Odboru sociálních věcí a zdravotnictví - Sociálně-právní ochrana dětí. Ze stejného města také pocházely i dvě mnou oslovené profesionální pěstounky. Dále jsem oslovila ředitele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc zřizovaného příslušným krajem. Lokalita byla zvolena vzhledem k dostupnosti a možnostem.

7.3 Metodika výběru respondentů

V rámci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví - Sociálně-právní ochrany dětí jsem oslovila dvě sociální pracovnice - vedoucí tohoto oddělení a sociální pracovníci, která má v náplni práce mj. pěstounskou péči na přechodnou dobu a která je v kontaktu s profesionálními pěstouny-pěstovkami. Pracovnice výše zmiňovaného oddělení byly osloveny z toho důvodu, že jsou kompetentní k zařazení osob do evidence.

Další oslovenou odborníci byla pediatrička - posudková lékařka a psycholožka, které s Odborem sociálních věcí a zdravotnictví - Sociálně-právní ochranou dětí spolupracují a vypracovávají potřebné posudky.

Do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc mohou být umístěny děti před tím, než jsou předány do pěstounské péče, zařízení tedy úzce spolupracuje se sociálními pracovníci Orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále také OSPOD). Z toho důvodu jsem oslovila ředitele a jeho výpověď zařadila k pohledu ostatních odborníků.

Poslední oslovenou cílovou skupinou byly rodiny, do kterých je dítě v rámci pěstounské péče na přechodnou dobu umístěno. Jednalo se o dvě rodiny, respektive dvě

profesionální pěstounky. Tyto dvě rodiny byly vybrány a kontaktovány ze strany sociální pracovníce OSPODu, která získala souhlas s předáním kontaktu a rozhovor mi předjedнала. Jednalo se o profesionální pěstounky, které měly v čase rozhovoru svěřeny dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu a byly ochotny v daném čase sběru dat poskytnout rozhovor k tématu mé bakalářské práce.

7.4 Metodika sběru dat

Pro svůj sběr dat jsem použila kvalitativní výzkum, techniku polořízených rozhovorů. Pro rozhovor jsem měla předem stanoveny tématické okruhy (náměty na rozhovor), které byly výstupem teoretické části této práce. V každém okruhu jsem měla několik otázek, které případně mohly napomáhat vedení rozhovoru (viz Příloha I.). Délka jednoho rozhovoru byla v rozmezí 15 až 60 minut.

Při rozhovorech byly sledovány následující okruhy:

Otázka okamžitého umístění dítěte do rodiny

Otázka ne/předcházení deprivace u dětí

Otázka ne/možnosti navázat bezpečnou vazbu k pečující osobě

Otázka ne/dostatku kvalitních pěstounů na přechodnou dobu a dlouhodobých pěstounů a osvojitelů

Otázka motivace rodičů

Otázka přerušení citové vazby mezi dítětem a pečující osobou

Otázka dětí, které v náhradní rodině již žijí

Otázka služeb pro pěstouny (přípravné kurzy a doprovázející služby)

Otázka kontaktu s biologickou rodinou

Otázka ne/vhodnosti pro všechny děti

Všechny údaje uvedené v této práci jsou anonymní, tzn. jsou pozměněná jména, od všech respondentů byl také poskytnut souhlas s nahráváním a použitím poskytnutých informací pro potřeby této bakalářské práce.

7.5 Metodika vyhodnocování dat

Shromážděná data byla přepsána doslovnou formou (Příloha II.-VIII.). Následně jsem tato data vyhodnotila z hlediska obsahu tak, že jsem ke každému okruhu (viz okruhy výše) z rozhovoru přiřadila informace, vztahující se tématicky k dané oblasti. Při prezentaci výsledků používám i některé přímé výpovědi respondentů, které napomáhají blíže ilustrovat výpovědní hodnotu dat.

7.6 Metodika prezentace výsledků

Výsledky prezentuji podle jednotlivých okruhů, přičemž popisuji a následně slovně komentuji výroky respondentů k danému tématu. Přímé výpovědi respondentů, které jsem označila podle toho, zda se jedná o odborníky/ce, či pěstoun(k)y (O=odborníci, P=pěstounky), mají za úkol podbarvit a více přiblížit odpovědi respondentů. Tyto přímé výpovědi pocházejí z doslovně transkribovaných textů (viz přílohy II.-VIII.). Audionahrávky rozhovorů s respondenty jsou uloženy v osobním výzkumném archivu autorky práce.

V následující části této práce (v kapitole „Diskuze“) se zamýšlím nad jednotlivými oblastmi, především nad tím, jak jsou tyto oblasti vzájemně provázány a jak se případně ovlivňují a doplňují.

8. Výsledky

8.1 Přínosy (pozitiva) pěstounské péče na přechodnou dobu

a) Umístění dítěte do náhradní rodinné péče

Za hlavní přínosy pěstounské péče na přechodnou dobu uváděli respondenti to, že dítě je umístěno okamžitě z porodnice, popř. z původní biologické rodiny do náhradní rodiny a nemusí strávit žádnou dobu v ústavním zařízení.

(„...přínos je v tom, že by se ty děti mohly dostat hned do rodiny.“) respondent (O) č. 1

Díky tomuto urychlenému umístění do náhradní rodiny mají děti možnost zažít, jak funguje běžná rodina. Navíc v rodinném prostředí jsou potřeby dítěte naplňovány podle jeho potřeby, nikoliv dle možnosti ošetřujícího personálu, jako je tomu v zařízení.

(„...má rytmus té rodiny, jsou to přirozený vztahy, přirozený vazby, učí se vlastně tomu běžnému životu, není to žádná forma ústavního zařízení...“) respondentka(O) č. 3

(„...v tom ústavu tu vazbu nemají. Tam je nakrmí, tam je přebalí, ale v momentě, kdy oni mají čas, ne v momentě, když to dítě potřebuje.“) respondentka (P) č. 7

b) Předcházení citové deprivaci

S ohledem na to, že jsou děti uchráněny umístěním do ústavního zařízení, předchází se u nich vzniku citové deprivace, kterou by byly v ústavním zařízení ohroženy.

(„...dítě je uchráněno před psychickou deprivací.“, „...nedochází k frustraci a strádání.“) respondentka (O) č. 5

V této souvislosti se respondenti shodli na tom, že pobyt v náhradní rodině má velmi pozitivní vliv na vývoj dítěte do budoucnosti.

(„...když to dítě má od začátku uspokojovaný ty potřeby, tak do budoucna se z něj stane opravdu člověk, který bude opravdu pohodový, bude mít takový nějaký bezproblémový vývoj...“) respondentka (O) č. 4

(„...nebude mít ty základní potřeby k tomu, aby byl schopný žít v pohodě, „normálně“, ale v momentě, kdy jsou v rodině od začátku, tak si myslím, že tu šanci má...“)
respondentka (P) č. 7

Pouze jeden respondent uvedl, že pokud je dítě (bezprostředně po narození) umístěno na krátkou dobu do ústavního zařízení, nehraje takovýto pobyt, co se týká citové deprivace, důležitou roli.

(„...ono to dítě, které jde takhle brzo do rodiny, co se týká s ohledem na ten deprivací syndrom nebo citovou deprivaci, tam v podstatě tenhle krátkodobý pobyt vůbec nehraje žádnou roli.“) respondent (O) č. 1

c) Navázání bezpečné citové vazby

Jako další výhodu uváděli respondenti možnost navázat s pečující osobou (matkou pěstounkou) a s dalšími členy rodiny (s dětmi, které v rodině již žijí – dětmi pěstounů na přechodnou dobu) bezpečnou citovou vazbu.

(„...se jim teda věnuje jedna stabilní osoba...“) respondentka (O) č. 2

Uváděli, že dítě se učí vytvářet vztahy, což mu v budoucím životě pomůže v navazování vztahů obecně.

(„...to děťátko se dokáže navázat na nějakou blízkou osobu, že se učí vytvářet si ty vztahy, který v běžném životě pak navazuje dál...“) respondentka(O) č. 3

Také bylo uvedeno, že i krátký pobyt v rodině je velký základ do života, i za předpokladu, že by se dítě mělo vrátit zpět do ústavního zařízení.

(„...ty pěstouny, oni to takhle říkají, bylo by pro nás těžký to dítě vracet zpátky do ústavního zařízení, jó, že by měli pocit, že tu práci a energii, kterou tomu děťátku dali, že se jim ztrácí, jó, ona se neztrácí, ona tam pořád je, jó říká se, že i když to dítě je v té pěstounské péči na přechodnou nebo krátkou dobu, tak už mu to zůstane, ta schopnost ty kontakty navazovat.“) respondentka (O) č. 3

8.2 Rizika (negativa) pěstounské péče na přechodnou dobu

Ve spojitosti s PPPD bylo zmíněno několik otázek, které mohou vést ke zhoršení její kvality. Ne všichni respondenti však tyto otázky viděli jako negativa, avšak žádný respondent neuvedl některé ze zmiňovaných rizik jako přínos pro pěstounskou péči na přechodnou dobu.

a) Otázka přerušování citové vazby

Z pohledu dítěte

Jako nejzávažnější riziko viděli respondenti problém přerušování citové vazby, kterou dítě naváže k pečující osobě/osobám. Toto uvedli všichni respondenti jako problematické a shodli se, že to pro dítě není dobré.

(„...to že tam dochází k tomu přerušování toho vztahu to samozřejmě není pozitivní...“)
respondentka (O) č. 3

Dále bylo zmíněno, že pro dítě bude velmi těžké se od náhradní matky odpoutat.

(„...mám z toho docela strach, protože ta se tak navázala a tak připoutala, že to asi nebude jednoduchý.“) respondentka (P) č. 6

Někteří respondenti však toto přerušování citové vazby viděli, vzhledem k situaci dítěte, jako nutné a tudíž menší riziko, než kdyby bylo dítě umístěno do ústavního zařízení.

(„odloučení od pěstouna z PPPD... dítě bude méně traumatizované než jsou rizika jeho pobytu v běžném ústavu.“) respondentka(O) č. 5

Také bylo uvedeno, že dítě bude mít možnost se navázat na někoho nového – dlouhodobé pěstouny či osvojitele.

(„...já bych neřekla ani k přerušování, ale jako takovému převodu té vazby na tu jednu pečující osobu...“) respondentka (O) č. 3

V souvislosti s tímto je nutné také zmínit, že pro dítě je traumatizující nejen odloučení od náhradních rodičů, ale od celé rodiny – tzn. i od „sourozenců“ (dětí, které v náhradní rodině již žijí).

(„...ona byla hodně Verunka nafixovaná na naši Dominiku, na prostřední dceru, takže tam prostě, když přišla Dominika, tak nikdo jiný nebyl na světě...“) respondentka (P) č. 7

Tomu, jaká rizika může toto odloučení přinést „sourozencům“ se budu věnovat v kapitole Otázka dětí, které v náhradní rodině již žijí.

Z pohledu rodiče

Co se týká přerušení citové vazby, zmiňovali respondenti, že bude také pro náhradní rodiny těžké se od dítěte odloučit.

(„...určitě bude spousta žadatelů, kteří si to vyzkouší poprvé a najednou se opravdu zjistí, že my to nemůžeme dělat, protože my bysme se na ty děti hrozně navázali.“) respondent (O) č. 1

(„...protože ti pěstouni v okamžiku, kdy by se to dítě mělo vracet zpátky do ústavního zařízení, tak pro ně je to nepřijatelná situace a radši by si to dítě nechali.“) respondentka (O) č. 2

V souvislosti s tímto rizikem bylo ještě uvedeno, že pokud by rodiče odmítli dát dítě do definitivního typu náhradní rodinné péče, poruší tak závazek, který učinili, ale pro dítě to nebude mít žádné negativní důsledky.

(„...pro to dítě je to v pořádku, ale samozřejmě by to bylo nějaké porušení určitých těch závazků, které oni vůči tomu dítěti vlastně mají.“) respondentka (O) č. 4

Jiní zase uváděli, že pro rodiče nebude těžké se odpoutat, protože mají splněnou rodičovskou touhu a pokud by nedokázali dítě předat dále, tak se nemohou stát pěstouny na přechodnou dobu.

(„...učí se s ním vytvářet tu vazbu, ale nemám tam takovou tu potřebu to dítě mít...“, ... pokud si představují, že by to pro ně bylo jó problém a že by to třeba bylo úplně jako nemyslitelný, že by to děťátko předávali někam dál, tak to samozřejmě nemůžou být pěstouni na přechodnou dobu.“) respondentka (O) č. 3

Bez navázání vazby by totiž pěstounská péče na přechodnou dobu neměla smysl a je na rodičích, aby se dokázali vyrovnat s odchodem dítěte.

(„Neříkám, že se nám nezastesklo, neříkám, že jsme si nepoplakali, poplakali jsme si všichni, ale já si myslím, že o tom to je jako. Nejde mít dítě v přechodné péči a nevytvořit si vazbu. To by to nemělo smysl. Takže je důležité to unést, aby to prostě fungovalo.“) respondentka (P) č. 7

b) Otázka dětí, které v náhradní rodině již žijí

Stejně jako v případě rodičů, může i u dětí, které v náhradní rodině žijí, dojít k tomu, že s dítětem umístěným do této rodiny na přechodnou dobu naváží pevnou citovou vazbu a bude pro ně obtížné se odloučit. Byla zde obava, že by se s tím tyto děti neuměly vypořádat.

(„...tam právě ze strany těch dětí dochází k navázání k tomu dítěti a berou ho jako sourozence, pak se s ním musí rozloučit... aby se s tím ty děti srovnaly.“) respondent (O) č. 1

Děti musí projít psychologickým vyšetřením a musejí být emočně zralý, aby tuto situaci zvládly.

(„...je potřeba, aby ty děti byly natolik psychicky emočně zralé a vyrovnané, aby byl předpoklad, že tohle zvládnou...“) respondentka(O) č. 3

Avšak i přes psychologické vyšetření, není nikdy stoprocentní, že se děti zvládnou vyrovnat s tím, že to dítě do rodiny přijde a zase odejde.

(„...ono se nedá říct, že to zvládnou, že jo, i když projdou psychologickým vyšetřením, projdou proškolením, tak se vždycky může stát něco, co se třeba nedalo předpokládat...“) respondentka (O) č. 3

Také bylo uvedeno, že je potřebné, aby byla rodina stabilní. Je lepší, pokud děti v rodině již nežijí.

(„...děti byly zrovna v takovém tom období puberty, dcera maturovala, syn byl na střední, takže to bylo docela takový chaotický, ale potom, když se ta situace tak nějak uklidnila...jsem si řekla, zkusím to.“) respondentka (P) č. 6

Bylo také uvedeno, že záleží na tom, jak situaci zvládnou rodiče. Pokud tedy rodiče odchod dítěte zvládnou, tak se s tím i děti vypořádají dobře.

(„Já si myslím, že děti to přijmou vždycky tak, jak to vidí rodiče nebo jak to přijímají rodiče....opravdu ty děti to vnímají tak, jak to vnímáme my. My, když jsme v pohodě, tak si myslím, že ty děti to přijmou.“) respondentka (P) č. 7

c) Otázka nedostatku kvalitních pěstounů na přechodnou dobu a dlouhodobých pěstounů, popř. osvojitelů

Nedostatek kvalitní pěstounů na přechodnou dobu

U otázky nedostatku kvalitních pěstounů na přechodnou dobu respondenti odpovídali, že je toto závažným problémem.

(„...se to moc nedělalo nebo téměř vůbec, a když se teď nastavily ty peníze, tak je nějaký zájem, ale já se obávám, že těch žadatelů nebude nikdy dost.“) respondent (O) č.

1

Někteří respondenti odpovídali, že se nedostatek pěstounů na přechodnou dobu týká pouze „některých“ dětí. Podle nich bude nedostatek pěstounů na přechodnou dobu pro děti starší, etnicky odlišné, se zdravotním postižením nebo pro větší sourozenecké skupiny. Také bylo uvedeno, že je důležitá kvalita pěstounských rodin a ne kvantita.

(„...my se to spíš snažíme zakládat a budeme to tak dělat na té kvalitě, abychom věděli, která rodina to opravdu zvládne a nechceme jako na to množství...“) respondentka č. 3

(„...pěstounů by se našlo hodně, ale aby byli vhodní.“) respondentka (P) č. 7

Nedostatek dlouhodobých pěstounů a osvojitelů

K provázanosti náhradní rodinné péče respondenti uváděli, že bude problém sehnat dostatek dlouhodobých pěstounů a osvojitelů, tak aby byli k dispozici pro všechny děti z přechodné pěstounské péče.

(„Jenomže těch pěstounů klasických taky není tolik, aby všechny ty děti pokryly.“) respondent (O) č. 1

Tento problém se bude týkat především dětí jiného etnického původu a zvláště pak dětí se zdravotním postižením.

(„...pokud by šlo dítě do péče na přechodnou dobu a bylo by jiného etnika, teda zejména romského, tak se může stát, že v tom roce my nenajdeme pro tohle dítě rodinu.“) respondentka (O) č. 2

(„...se jakoby předpokládá, že vlastně pro to dítě se kolem té doby dvou, třech měsíců najde definitivní rodina. Pro dítě s např. s Downovým syndromem, tam je to složité...“) respondentka (P) č. 4

Někteří viděli řešení v možnosti mezinárodního osvojení, zvláště pro děti jiného etnika (především romského).

(„Takže tady je cesta, teď myslím zvlášť na ty děti poloromského, romského etnika, o které u nás není až takový jako zájem u těch osvojitelů a je o ně velký zájem v Itálii, ve Švédsku, ve Španělsku...“) respondentka (O) č. 3

(„...ať chceme nebo nechceme, u nás se na tyhle ty děti dívá jinak...barvu má snědou, takže na ten jih, ona by tam zapadla úplně, úplně úžasně, takže tam by se měla moc dobře.“) respondentka (P) č. 6

d) Otázka motivace náhradních rodičů k PPPD

Ohledně otázky motivace rodičů k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu se respondenti shodli, že pouze finanční motivace se rozpozná během přípravy žadatelů a taci budou zamítnuti.

(„No ono se to právě pozná.“, „...někdy to není úplně jednoznačný, ale ve spoustě případech se to dá jakoby rozklíčovat a ve spoustě případech právě ti žadatelé jsou zamítnuti...“) respondent(O) č. 1

Jednou z podmínek zařazení do evidence je totiž určitá výše sociálního statutu, která by měla zajistit, že nebudou přijati žadatelé, kteří by tím řešili svoji finanční situaci. *(„...takoví lidé, kteří by třeba opravdu rádi přišli k penězům, takoví ti sociálně slabší atd., tak oni musí mít určitý sociální statut, takže ti se vlastně ani ucházet nemohou.“)* respondentka (O) č. 4

Podle respondentů bude převládat snaha pomoci dětem, které se ocitly v nepříznivé životní situaci.

(„... a jejich hlavním cílem a motivací je vlastně pomáhat dětem.“) respondentka (O) č. 2

Pěstounka na přechodnou dobu uvedla, že si vždy přála pracovat s dětmi a díky PPPD se jí splnil sen. Také uvedla, že pouze finanční motivace v případě PPPD není příliš adekvátní.

(„...já jsem si vždycky přála pracovat s dětma a tohle to je vlastně naplnění mého životního snu...“) respondentka (P) č. 6

(„Není to na nějaké velké vyskakování, ... ale dá se z toho vyjít.“) respondentka (P) č. 6

Tento názor potvrdila i druhá pěstounka na přechodnou dobu, která si myslí, že péče je náročná i díky kolikrát špatnému zdravotnímu stavu dětí a sama jako hlavní motivaci uvedla to, že chtějí pomoci dětem, a také má díky PPPD možnost věnovat více času svým dětem.

(„...jsou nějakí lidé, kteří řeknou, že to děláme kvůli prachům a takovéhle, ale to jsou lidé, kteří nevědí, o co jde, že jo, kteří vůbec netuší, že je to vlastně permanentní práce, čtyřicet hodin denně, sedm dní v týdnu a hlavně s těmi zdravotními komplikacemi, které u těch dětí jsou.“) respondentka (P) č. 7

(„...pomůžeme dětem, které nebudou v ústavní péči...velké pozitivum v tom, že se budu věnovat svým třem dětem, protože jsem doma...“) respondentka (P) č. 7

e) Otázka služeb pro pěstouny (kurzy a další služby)

Přípravné kurzy

Všichni respondenti se shodli, že přípravné kurzy jsou velmi kvalitní a dokáží žadatele o PPPD dobře připravit.

(„Takže bylo to přínosný, hrozně moc. A teď kolikrát, když si té malé všímám a uvědomuju si, co oni nám říkali, tak byla všechno pravda.“) respondentka (P) č. 6

Služby doprovázení

Co se týká služeb doprovázení, tam se odborníci zmiňovali, že je zde nedostatečná síť služeb pro pěstouny.

(„...měla by vznikat nebo rozšiřovat se ta síť služeb, kterou budou potřebovat.“, „...není ještě vytvořený to zázemí úplně, tam bych si dělala obavy, že nemáme tu síť pro pěstouny, že jim vlastně nemůžeme nabídnout to, co si myslíme, že by bylo potřeba.“) respondentka (O) č. 3

Pěstouni na přechodnou dobu tento problém nevnímali a jako jim nabízenou službu uvedli hlídání, kterého nevyužívají.

(„...máme tady domluvenou hlídací službu, kdyby pro případ, ale zatím nebylo potřeba, zatím jsem nic takového nevyužila.“) respondentka (P) č. 6

(„...oni nám nabízejí služby i hlídání v momentě, kdy jdu k doktorovi, tak oni jsou schopní nějak zajistit hlídání. My toho teda nevyužíváme.“) respondentka (P) č. 7

Mezi ostatní služby uváděli psychologa a jedna pěstounka na přechodnou dobu uvedla vzdělávací kurzy, kterých se ráda zúčastňuje.

(„Já to využívám hodně na školení, protože já se ráda školím, ráda o tom vím něco navíc... oni zajišťují ty služby, takže když budu potřebovat psychologa pro nás, pro moje děti nebo pro dítě, které budu mít, tak oni mi ho zajistí.“) respondentka (P) č. 7

f) Otázka ne/vhodnosti pro všechny děti

Podle výpovědí respondentů bude vždy určitý počet dětí, pro které nebude PPPD vhodná.

(„...vždycky budou děti, které nikdo nebude chtít. ... tam jsou žadatelé, kteří jsou tolerantní k tomu, že chtějí třeba zdravotně postižené dítě. Ale těch zdravotně postižených je celá řada.“) respondent (O) č. 1

PPPD nebude vhodná pro děti, které budou specifické – tzn. např. děti těžce zdravotně postižené, pro které se bude muset hledat určitý druh terapeutického zařízení.

(„...ona nebude úplně pro všechny děti, právě pro ty děti, které budou hodně specifický, tak bude třeba potřeba hledat i nějaký terapeutický zařízení...“) respondentka(O) č. 3

Důvodem nevhodnosti PPPD pro dítě může být nejen to, že se pro něj neseženou pěstouni na přechodnou dobu, ale také to, že by zdravotní stav dítěte ohrozil samotné pěstouny.

(„...pokud by dítě bylo natolik zdravotně postižené, že si ti lidé netroufnou...tak to dítě by šlo do kojeneckého ústavu a pokud by to dítě bylo nějak zatíženo přítomností infekční choroby natolik, že bude zase naopak možnost určitého ohrožení pro tu rodinu, tak v tom případě zase by to dítě, momentálně, když ta možnost je, by šlo do kojeneckého ústavu.“) respondentka (O) č. 4

Bylo také uvedeno, že pokud by byl na náhradní rodiny vyvíjen nátlak k přijetí dítěte se ZP, může se to stát rizikem pro samotné dítě.

(„...nemůžeme do toho jít a pak aby trpělo to dítě a i my, to by bylo špatný.“)
respondentka (P) č. 6

Pouze v jednom případě byl uveden názor, že časem bude možné umístit do PPPD většinu dětí, i se zdravotním postižením.

(„...já si myslím, že se nám časem vyprofilují rodiny, které se budou třeba specifikovat na děti se zdravotním postižením...“) respondentka (O) č. 3

g) Otázka kontaktu s biologickou rodinou

U této otázky se respondenti shodli na tom, že kontakt s biologickou rodinou dítěte může být náročný.

(„...spolupráce s těmi rodiči, si myslím, že to může být pro ty pěstouny potom jako náročnější...“) respondentka (O) č. 3

Mezi pěstouny na přechodnou dobu budete převládat neochota spolupracovat s biologickou rodinou. Důvodem může být to, že si pěstouni na přechodnou dobu nepřipouští, že by se chtěla biologická rodina navštěvovat. Mají pojetí o PPPD, že dítě půjde dále do osvojení a biologičtí rodiče nemají o dítě zájem.

(„...že by to byl jejich výběr, těch pěstounů na přechodnou dobu, že by chtěli s tou rodinou komunikovat, spolupracovat, sanovat rodinu, to si myslím, že takhle to nikdo mít nastavený nebude, takových bude pár.“) respondent (O) č. 1

(„...vzhledem k tomu, že mají nastaveno to, že budou brát dítě na krátkodobou péči, že to budou děti, které v šesti týdnech budou mít souhlas s osvojením, tak tam není předpoklad, že je bude ta rodina navštěvovat. Já si myslím, že oni si to tolik nepřipouští.“) respondent (O) č. 1

9. Diskuze

Nyní shrnu výše prezentované výsledky a porovnám je s dostupnou literaturou, kterou jsem použila již v teoretické části práce.

Co se týče přínosů pěstounské péče na přechodnou dobu, byly uvedeny tři, z nichž jako nejvýznamnější se jeví umístění dítěte do náhradní rodiny.⁹⁷ Dítě si může tímto způsobem zažít jak funguje „běžná“ rodina a nemusí ani krátkou dobu žít v ústavním zařízení, kde je ohroženo citovou deprivací.⁹⁸ Tato zkušenost dítěte, kdy naváže citovou vazbu k matce pěstounce a je uchráněno citovému strádání v ústavním zařízení, jsou další, respondenty uváděná pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu. Pobyt v náhradní rodině má velmi významný vliv na budoucí vývoj osobnosti dítěte.⁹⁹ V souvislosti s citovou deprivací byl však také respondentem zmíněn názor, zda je i dítě, které je (bezprostředně po narození) umístěno na krátkou dobu (max. 6 měsíců) do ústavního zařízení, ohroženo citovou deprivací. Výzkum, který ve své knize prezentuje Vágnerová (2012) však ukazuje, že čím dříve se dítě dostane do náhradní rodiny, má větší možnost pro zdravý rozvoj osobnosti dítěte.¹⁰⁰

Jak uvádí odborná literatura i respondenti, kterých jsem se dotazovala, tvořila početnější skupinu rizika PPPD. Některé kategorie nebyly respondenty přímo označeny jako rizikové, avšak ve svém konečném důsledku by mohly mít i přes to negativní dopad na fungování systému této formy náhradní rodinné péče. Příkladem takové situace může být např. nedostatečná síť služeb doprovázení, kterou respondenti sice přímo neoznačili za rizikový faktor, nicméně absence těchto služeb může vést k tomu, že se pěstouni na přechodnou dobu setkají s problémy, které nebudou moci vyřešit. Tato situace pak může vést ke zhoršení kvality fungování systému a otázka služeb pro pěstouny se tak stane rizikem pro PPPD.

⁹⁷ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. – Dětství a dospívání*, s. 18.

⁹⁸ LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství*, s. 62.; srov. MATĚJČEK, Z., BUBELOVÁ, V., KOVAŘÍK, J. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace*, s. 38.

⁹⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 24.

Jako nejzávažnější riziko viděli respondenti problém přerušení citové vazby, kterou dítě naváže k pečující osobě/osobám. Odchod dítěte z náhradní rodiny má vliv jak na náhradní rodiče, tak na samotné dítě. Pro dítě bude velmi těžké odpoutávat se od pečující osoby – náhradní matky, která mu zajišťovala všechny jeho potřeby a ke které navázal citové pouto. Respondenti zmiňovali obavy, že si dítě k náhradní matce vytvoří pevné citové pouto a bude se velmi těžko vyrovnávat s její ztrátou.¹⁰¹ Někteří respondenti však uváděli, že riziko z traumatické situace se snižuje tím, že dítě bude mít možnost navázat další citový vztah k adoptivním rodičům či dlouhodobým pěstounům. Avšak i přes to, jak traumatizující se může pro dítě toto odloučení stát,¹⁰² si někteří respondenti myslí, že je to nutné a menší riziko, než kdyby žilo dítě tento čas (který stráví v PPPD) v ústavním zařízení.

A protože se PPPD týká celé rodiny, je možné, že dítě naváže pevnou citovou vazbu (stejně tak jako v případě náhradních rodičů) i se „sourozenci“, resp. s dětmi, které v náhradní rodině již žijí a pro dítě je traumatizující nejen odloučení od náhradních rodičů, ale od celé rodiny – tzn. i od „sourozenců“.¹⁰³

Je potřeba zabývat se tímto problematickým tématem nejen z pohledu dítěte v náhradní rodinné péči, ale také důsledky, které může mít přerušení citové vazby na členy pěstounské rodiny. Respondenti si uvědomují, že pro rodiny bude těžké se od svěřeného dítěte odloučit. Může se tak stát, že si dítě budou chtít nechat, zvláště v případech, kdy by se mělo vrátit do ústavního zařízení. Toto riziko potvrzuje Škoviera (2009), který zmiňuje na Slovensku se opakující model, kdy se kvůli potížím s uvolněním vazeb stala z profesionální pěstounské péče dlouhodobá pěstounská péče nebo osvojení.¹⁰⁴ Někteří respondenti si však myslí, že pro rodiny nebude těžké se odpoutat, protože musejí mít splněnou rodičovskou touhu a nemají potřebu dítě vlastnit.

I přes to, že děti náhradních rodičů procházejí jak psychologickým vyšetřením, tak i přípravným kurzem, je zde z pohledu respondentů riziko, že se nebudou umět vypořádat s tím, že dítě do rodiny přijde a opět z ní odejde. Podle výzkumu Filadelfiové

¹⁰¹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*, s. 21.

¹⁰² GABRIEL, T., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*.

¹⁰³ KONEČNÁ, H., SUDOVÁ, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?*

¹⁰⁴ ŠKOVIERA, A. *Nové dilemy profesionálních rodín*.

(2008), jehož cílem bylo podrobné zmapování problémů, které se s institutem profesionálního rodičovství na Slovensku spojují, se nedá od dětí, na rozdíl od rodičů, profesionalita vyžadovat. V některých případech podle výzkumu nemusí děti chápat všechny souvislosti a důvody chování.¹⁰⁵ Rodina by měla být natolik stabilní a děti natolik vyzrálé, aby dokázaly tuto psychickou zátěž zpracovat. Podle respondentů-pestounů hrají důležitou roli rodiče, z kterých si děti mohou vzít vzor. Pokud rodiče situaci zvládnou, tak se s tím i děti lépe vyrovnají. Ze strany respondentů-pestounů bylo také uvedeno, že lepší je, pokud děti v rodině již nežijí (např. jsou dospělé a mají vlastní rodiny).

Další obava zmiňovaná respondenty se týkala nedostatku pestounů a to jak na přechodnou dobu, tak i dlouhodobých, popř. osvojitelů. Díky nedostatku pestounů na přechodnou dobu se může stát, že pro specifické děti, zvláště zdravotně postižené, nebude dostatek přechodných rodin a tyto děti nebudou mít jinou možnost, než aby byly umístěny do ústavního zařízení.¹⁰⁶ V případě, že bude dostatek pestounských rodin na přechodnou dobu, i takový názor byl uveden, nemusí být však dostatek dlouhodobých pestounů nebo osvojitelů. Podle respondentů to může mít pro dítě takový důsledek, že po roce v PPPD bude muset jít buďto do další PPPD nebo do ústavního zařízení. Někteří respondenti viděli řešení v mezinárodním osvojení, které bylo vhodné především pro děti etnicky odlišné. Respondenti však dávali přednost kvalitě pestounských rodin, ať přechodných či dlouhodobých, před jejich kvantitou.

V souvislosti s pestounskou péčí na přechodnou dobu vyvstaly obavy, že o ni budou mít zájem lidé, kteří tímto způsobem budou chtít řešit svoji finanční situaci.¹⁰⁷ Tyto obavy sdílí i respondenti, avšak jedním dechem dodávají, že pouze finanční motivace se rozpozná během přípravy žadatelů a ti budou pak následně zamítnuti. Díky náročnosti tohoto zaměstnání respondenti míní, že pouze finanční motivace je neopodstatněná. Jedná se o péči dvacet čtyři hodin denně a kolikrát o děti, které mají

¹⁰⁵ FILADELFIOVÁ, J. *Zvyšovanie kvality poskytovania starostlivosti a výchovy deťom v detských domovoch – zameranie na profesionálne rodiny zamestnancov*, s. 77.

¹⁰⁶ *Rušení kojeneckých ústavů není připravené, tvrdí ČLK.*

¹⁰⁷ KLAUS, V. *Prezident vetoval zákon o sociálně-právní ochraně dětí.*

zdravotní obtíže. Hlavním motivem k výkonu PPPD se podle nich stane snaha pomoci dětem v nepříznivé životní situaci.

Díky náročnosti této práce dochází k psychické zátěži rodiny a proto je potřeba, aby byli pěstouni dostatečně připraveni a dostávalo se jim v průběhu jejich péče o dítě dostatečné podpory ve formě služeb doprovázení.¹⁰⁸ Respondenti se shodli na tom, že přípravné kurzy jsou velmi kvalitní a pěstouny na přechodnou dobu dokáží velmi dobře připravit na to, co je čeká, rozcházel se však v otázce služeb doprovázení. Oslovení odborníci si však myslí, že je zde nedostatečně rozvinutá síť kvalitních služeb.¹⁰⁹ Pěstouni na přechodnou dobu tento problém nevnímali, naopak uváděli, že mají k dispozici hlídání, kterého nevyužívají. Pokud potřebují psychologa či se chtějí vzdělávat, mají k dispozici možnosti, kterých mohou využít.

Jak už bylo zmíněno výše, v souvislosti s obavou o nedostatečný počet náhradních rodin, je zde podle respondentů předpoklad, že specifické děti bude obtížné umístit do PPPD. Podle respondentů zde budou vždy děti, pro které nebude PPPD vhodná. Tímto se zabývá i odborná literatura, např. v analýze z roku 2011 Vránová (2011) uvádí, že zájemců o pěstounství není dostatek. Největší skupina dětí, kterých se to týká, jsou děti se zdravotním postižením či vážně nemocné. Takovéto děti budou muset být umístěny v odborných zařízeních (kojeneckých ústavech), neboť umístění těchto dětí do PPPD by jim nemuselo být ku prospěchu.¹¹⁰

Poslední obava se týkala kontaktu náhradních rodin s biologickou rodinou dítěte. U PPPD je tento kontakt velmi důležitý a sami pěstouni se zavazují, že budou v případě potřeby s biologickou rodinou spolupracovat.¹¹¹ Respondenti-odborníci se však domnívají, že pěstouni na to nebudou připraveni. Důvodem může být přesvědčení pěstounů, že dítě půjde dále do osvojení a biologičtí rodiče nemají o dítě zájem. Toto pojetí PPPD může vést k tomu, že bude převládat spíše neochota ke spolupráci s biologickou rodinou dítěte.

¹⁰⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti*, s. 28.

¹⁰⁹ ZÁBRANSKÁ, M. *Pěstounská péče na přechodnou dobu má své místo*.

¹¹⁰ VRÁNOVÁ, L. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*, s. 48.

¹¹¹ ČESKO. Zákon č. 401/2012 Sb. ze dne 7. listopadu 2012, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, § 47a.

10. Závěr

Cílem mé práce bylo zjistit, jaké názory mají zúčastnění (tzn. pracovníci SPOD, psychologové, lékaři, žadatelé) na pěstounskou péči na přechodnou dobu. Popsat, jaká jsou podle nich pozitiva a negativa této formy náhradní rodinné péče.

Na základě zjištění, popsaných v teoretické části této práce, jsem si vydefinovala celkem 10 kategorií, které jsem rozdělila do dvou částí – přínosy (resp. pozitivní důsledky) a rizika (negativní dopady) pěstounské péče na přechodnou dobu. Poté jsem se dotazovala sedmi respondentů, z nichž pět bylo odborníků a dvě pěstounky na přechodnou dobu.

Prostřednictvím rozboru získaných dat mohu závěrem konstatovat, že názory mnou oslovených odborníků a pěstounů se v několika ohledech shodují s tématy diskutovanými v této oblasti. Jednak jsem zaznamenala tři zásadní přínosy PPPD, které mají pozitivní vliv na vývoj dítěte a to umístění dítěte do náhradní rodiny, kde jsou naplňovány jeho základní potřeby. Včasným umístěním dítěte do náhradní rodiny je možno předejít citové deprivaci, kterou by bylo v ústavním zařízení ohroženo. Dále může dítě navázat ranou citovou vazbu s pěstounskou matkou a má zkušenost s navazováním citových vazeb s ostatními členy rodiny, což mu umožňuje zažít přirozené fungování vztahů v rodině, které se tak mohou stát jeho vzorem pro další navazování vztahů v jeho budoucím životě.

Dále jsem zaznamenala několik rizik, které se mohou v průběhu PPPD objevit. Tyto rizika nemusí ve všech případech vést k negativním dopadům na tento systém, avšak z mínění odborné veřejnosti (Konečná-Sudová), zahraničních zkušeností (Gul'atá kocka) a literatury (Vránová, Zábranská) vyplývá, že tato rizika mohou negativním způsobem ovlivnit fungování PPPD. Hlavní problematická otázka se týká přerušení citové vazby, kterou jsem se zabývala ze dvou úhlů pohledu a to jak ze strany dítěte, tak ze strany náhradních rodičů. Pro obě tyto strany může přerušení vazby vést k traumatické zkušenosti.

V souvislosti s přerušením vytvořených vazeb nesmíme zapomínat na děti, které v náhradní rodině již žijí („sourozence“ dítěte, které je do náhradní rodiny umístěno). I

na ně může mít odloučení od dítěte, které do rodiny přijde, vliv. Zda děti tuto situaci zvládnou, záleží na několika faktorech – jak jsou rozumově a emočně zralé, jaká je stabilita rodiny a také, jak situaci prožívají rodiče. Názory respondentů ukazují, že i když děti prochází psychologickými vyšetřeními a účastní se přípravných kurzů, není jisté, jak se s tím dokáží vyrovnat.

Důležitá otázka se týkala také počtu náhradních rodin – a to jak těch na přechodnou dobu, tak i dlouhodobých či osvojitelských. Z výsledků vyplývá, že respondenti mají obavy, zda bude dostatek pěstounů na přechodnou dobu. Podle nich nebude pro děti, které jsou velmi specifické (zdravotní postižení, sourozenecké skupiny, starší děti) dostatečný počet náhradních rodin, které by takovéto děti mohly přijmout. Respondenti si také myslí, že je PPPD pro některé děti (těžké zdravotní postižení, vážný zdravotní stav) nevhodná. A pokud by se pro specifické děti sehnal dostatečný počet pěstounských rodin na přechodnou dobu, je zde možnost, že se pro takovéto děti nenajde dostatek dlouhodobých pěstounských rodin či osvojitelů. V tomto případě se obavy netýkaly pouze dětí se ZP, ale také dětí jiného etnika. U osvojitelů či dlouhodobých pěstounů totiž neplatí, že musí přijmout dítě bez ohledu na jeho etnikum, což je oproti PPPD rozdíl. Nadějí pro tyto děti jiného etnika (zvláště romského) může být mezinárodní osvojení. Potřebné je ale ještě zmínit, že to ovšem stále neřeší otázku kam umístit romské děti se specifickými potřebami, které nejsou právně volné pro osvojení.

Jak vyplývá z předchozího, mohou děti z PPPD jít dále do dlouhodobé pěstounské péče či osvojení nebo se také mohou vrátit do původní biologické rodiny. Jednou z požadavků na pěstouny na přechodnou dobu je tedy mimo jiné povinnost spolupráce s biologickou rodinou. Tento kontakt může být podle respondentů náročný a bude převládat neochota s ní spolupracovat. Důvodem toho může být převládající pojetí u pěstounů na přechodnou dobu, že dítě půjde dále do osvojení a biologičtí rodiče nemají o dítě zájem.

Dalším zkoumaným okruhem byla motivace pěstounů na přechodnou dobu k výkonu PPPD. Podle respondentů se pouze finanční motivace, která je nevhodná, rozpozná během pohovorů a přípravných kurzů. I když je PPPD koncipována jako

zaměstnání, bude spíše převládat snaha pomoci dětem, které se ocitly v nepříznivé životní situaci. Podle pěstounů na přechodnou dobu je výše odměny odpovídající díky celodenní náročné péči o děti.

Poslední a neméně významná otázka byla zaměřená na přípravné kurzy a služby doprovázení pro pěstouny na přechodnou dobu. Co se týká přípravných kurzů, odpovědi byly jednoznačně pozitivní – kurzy jsou podle respondentů kvalitní a velmi přínosné. U doprovázejících služeb byl patrný rozpor ve výpovědích odborníků a pěstounů. Odborníci se domnívají, že je zde nedostatečná síť služeb pro pěstouny na přechodnou dobu a bylo by potřeba, aby zde fungovaly kvalitní služby, které jsou pro pěstouny důležité. Pěstouni na přechodnou dobu tuto potřebu nevnímali – mají k dispozici hlídání, které ještě nevyužili, popř. využívají psychologa a vzdělávací semináře.

Jsem si však vědoma i možného zkreslení výsledků, způsobené načasováním mého výzkumu. Sběr dat proběhl v době, kdy se provádí transformace systému péče o ohrožené děti a dochází k mnohým změnám, které mohou v respondentech vyvolávat obavy, které se po určité době mohou ukázat jako nepodložené. Protože je systém PPPD v začátku vývoje, jsou zkušenosti respondentů – odborníků i pěstounů na přechodnou dobu, částečné – např. chybí zkušenosti s umístováním zdravotně postižených dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu. V plánu ministerstva je také zrušení kojeneckých ústavů, což může vést k velkým změnám a novým zkušenostem v tomto systému.

11. Seznam informačních zdrojů

ARCHEROVÁ, C. *Dítě v náhradní rodině: nejčastější problémy při výchově mladších dětí v náhradní rodině*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-578-4.

Asociace náhradních rodin České republiky [online]. [cit. 2013-2-20]. Dostupné z: <<http://www.anrcr.cz/node/863>>.

BOWLBY, J. *Vazba*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-670-4.

BROWNE, K., HAMILTON-GIACHRITSIS, C. *Zjišťování počtu a charakteristiky ohrožených dětí mladších tří let v ústavech v Evropě*. Projekt Daphne č.: 2002/017/C. University of Birmingham: Centrum forenzní psychologie a psychologie rodiny, 2004.

BUBELOVÁ, V., KOVAŘÍK, J., PAZLAROVÁ, H., JANÍČKOVÁ, R. *Mezinárodní srovnání přístupů a forem realizace pěstounské péče se zřetelem k využití profesionálních pěstounů při řešení situace ohroženého dítěte a reintegrace rodiny*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2002.

Co říká Vláda ČR na prezidentské veto novely zákona o SPOD? [online]. [cit. 2013-2-11]. Dostupné z: <<http://www.cijedite.cz/?nav=aktuality/ostatni/210-co-rika-vlada-cr-na-prezi.html>>.

ČESKO. Zákon č. 134/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, kterým se mění zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 46.

ČESKO. Zákon č. 401/2012 Sb. ze dne 7. listopadu 2012, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 147.

FILADELFIOVÁ, J. *Zvyšovanie kvality poskytovania starostlivosti a výchovy deťom v detských domovoch – zameranie na profesionálne rodiny zamestnancov* [online]. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2008. [cit. 2013-2-3]. Dostupné z: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2008/Filadelfiova/Zvysovanie_kvality.pdf>.

GABRIEL, T., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3.

Já pěstoun: Příručka pro zájemce o pěstounství [online]. Praha: Nadační fond J&T. [cit. 2013-1-8]. Dostupné z: <<http://www.hledamerodice.cz/download/prirucka-ja-pestoun.pdf>>.

KLAUS, V. *Prezident vetoval zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. [online]. [cit. 2012-12-3]. Dostupné z: <<http://www.klaus.cz/clanky/3181>>.

KONEČNÁ, H., SUDOVOVÁ, M. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* Praha: Středisko náhradní rodinné péče o. s., 2011. ISBN 987-80-87455-08-1.

KOVAŘÍK, J. *Česká rodina ve 2. polovině 20. století*. [online]. [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <<http://www.rodina.cz/clanek%20530.htm>>.

KUBÍČKOVÁ, H. *Dítě-rodina-instituce aneb jak neztratit budoucnost*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2011. ISBN 978-80-7464-017-9.

LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5

MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.

MATĚJČEK, Z., BUBELOVÁ, V., KOVAŘÍK, J. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace*. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1997. ISBN 80-85121-89-1

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu*[online]. Praha: MPSV, Odbor rodiny a ochrany práv dětí, 2013. [cit. 2013-2-1]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/14851/umistovani_deti_PPPD.pdf>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Národní strategie ochrany práv dětí* [online]. [cit. 2012-12-12]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/14309/NSOPD.pdf>>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-7421-039-6.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Poslanecká sněmovna přijala novelu zákona o sociálně - právní ochraně dětí* [online]. [cit. 2012-12-1]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/13504/tz_060912b.pdf>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *V roce 2014 by se neměly umísťovat děti do tří let do kojeneckých ústavů* [online]. [cit. 2012-12-11]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/11315>>.

MOTEJL, O. a kol. *Rodina a dítě: sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2007. ISBN neuvedeno.

MULHEIR, G., BROWNE, K. a kol. *Deinstitucionalizace a transformace služeb pro děti*. Praha, 2012. [online]. [cit. 2013-1-16]. Dostupné z:

<<http://www.vzd.cz/deinstitucionalizace-transformace-sluzeb-pro-deti-aneb-manual-pro-dobrou-praxi>>.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k novele zákona č. 359/1999 Sb.* [online]. [cit. 2013-2-2]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=564&CT1=0>>.

Profesionálne rodiny a ochrana dieťaťa. Odborné stanovisko Slovenského národného strediska pre ľudské práva [online]. [cit. 2012-12-10]. Dostupné z: <<http://www.snslp.sk/#page=2191>>.

Profesionálny rodič, alebo guľatá kocka. Bratislava: Občianske združenie Návrat, 2000. ISBN 80-967908-1-1.

REDAKCE ČÍ JE DÍTĚ? 45% dětí do 3 let je v ústavěch ze soc. důvodů [online]. [cit. 2013-1-5]. Dostupné z: <<http://www.cijedite.cz/?nav=temata/analyzy/analyzy.html&comment=24>>.

Rušení kojeneckých ústavů není připravené, tvrdí ČLK [online]. [cit. 2013-2-1]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/162986-ruseni-kojeneckych-ustavu-neni-pripravene-tvrdi-clk/>>.

SCHOOLER, E. J. *Adopcia – vzťah založený na sľube.* Bratislava: Návrat domov, 1999. ISBN 80-967954-2-2.

SLOVENSKO. Zákon Slovenskej národnej rady č. 279/1993 Sb. z 21. októbra 1993 o školských zariadeniach. In: *Zbierka zákonov č. 279/1993*, čiastka 68.

ŠKOVIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy.* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-318-5.

ŠKOVIERA, A. *Nové dilemy profesionálních rodín*. In: Problémy současné rodiny a náhradní rodinná péče: sborník příspěvků z mezinárodní konference. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Ústav pedagogiky a sociálních studií, 2009, s. 131-136. ISBN 978-80-7399-8

TRUBAČOVÁ, K. *Reforma systému péče o ohrožené děti a novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí*. In: Aktuální otázky péče o děti separované od rodičů. Brno: Triada, Poradenské centrum, o. s., 2011, s. 11-21. ISBN 978-80-260-1299-3.

ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR. *Zdravotnická ročenka České republiky 2011* [online]. [cit. 2013-1-5]. Dostupné z: <<http://www.uzis.cz/katalog/rocenky/zdravotnicka-rocenka-ceske-republiky>>.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče o. s., 2012. ISBN 978-80-87455-14-2.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. – Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0.

VRÁNOVÁ, L. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče o. s., 2011. ISBN 978-80-87455-09-8

ZÁBRANSKÁ, M. *Pěstounská péče na přechodnou dobu má své místo* [online]. [cit. 2013-2-3]. Dostupné z: <<http://www.cijedite.cz/?nav=aktuality/ostatni/135-zabranska-pestounska-pec.html>>.

12. Seznam příloh

Příloha č. I:	Okruhy otázek k rozhovorům s respondenty
Příloha č. II:	Rozhovor č. 1
Příloha č. III:	Rozhovor č. 2
Příloha č. IV:	Rozhovor č. 3
Příloha č. V:	Rozhovor č. 4
Příloha č. VI:	Rozhovor č. 5
Příloha č. VII:	Rozhovor č. 6
Příloha č. VIII:	Rozhovor č. 7

Příloha č. I

Okruhy otázek k rozhovorům s respondenty

Jaké základní přínosy má pěstounská péče na přechodnou dobu?

- Je podle Vás institut PPPD potřebný?
- V čem je přínosný?
- Jaké spatřujete výhody/nevýhody oproti ústavnímu zařízení?
- Co je zásadní výhodou PPPD oproti ústavnímu zařízení?

Jaká rizika může přinést pěstounská péče na přechodnou dobu?

- Může nějakým způsobem dojít k ohrožení náhradní rodiny při PPPD?
- Jak vidíte situaci, kdy se dítě dostane do pěstounské péče na přechodnou dobu, naváže s profesionálními pěstouny citové vazby a po roce musí z této rodiny odejít?
- Jak vidíte povinnost náhradních rodin spolupracovat s biologickou rodinou?
- Jsou/budou náhradní rodiny/Vy schopni spolupracovat s biologickou rodinou dítěte?
- Jsou/budou děti, které v rodině již žijí schopni vypořádat se z příchodu a odchodu dětí?
- Myslíte si, že je/bude dostatek pěstounů na přechodnou dobu?
- Myslíte si, že je/bude dostatek dlouhodobých pěstounů nebo osvojitelů pro všechny děti, které budou umístěny do PPPD?
- Jak hodnotíte služby pro pěstouny? (otázky pro pěstouny: Využíváte je?)
- Jak hodnotíte přípravné kurzy pro pěstouny?
- Dokáží přípravné kurzy žadatele o PPPD dostatečně připravit?
- Jaká je podle Vás nevhodná/vhodná motivace k PPPD? (otázka pro pěstouny: Jaká byla Vaše motivace k registraci?)
- Jak si myslíte, že by měl vypadat vhodný/nevhodný žadatel o PPPD?
- Myslíte si, že je PPPD vhodná pro všechny děti?
- Pro koho si myslíte, že není PPPD vhodná?

Příloha č. II

Rozhovor s vedoucím pracovníkem v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

T: Já má téma Pozitiva a negativa pěstounské péče na přechodnou dobu. Jestli se můžu na začátku zeptat na ty základní přínosy, které má ta PPPD? Já jsem si to rozdělila do takových jakoby okruhů – jaký to má přínosy pro děti, z hlediska finanční náročnosti pro ten systém, jestli je to lepší-výhodnější než ústavní výchova, celkově pro ten systém a pak taky pro ty žadatele, jaký to má přínosy. No a potom bych se ptala na ty nedostatky, zase pro ty děti, pro ten systém celkově a z hlediska i těch žadatelů, když to srovnáš s tou normální pěstounskou péčí.

R: Tak já budu mluvit...

T: No no, jen jestli by ses tam dotknul těchto věcí, z toho pohledu...

R: Já začnu, jaké vidím ty přínosy a ty se mně budeš dodatečně ptát.

T: Jo, jo.

R: Tak každopádně přínosem pro děti ta PPP je v tom, že ty děti, které by měly být umístěny do zařízení, do ústavního zařízení nebo do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nebo kojeneckých ústavů, to už je jedno, tak přínos je v tom, že by se ty děti mohli dostat hned do rodiny. S tím, že je potřeba si říct hned na začátku, že žádná fyzická osoba ať už je to zařízení nebo je to PP, nikdy není jakoby schopná nahradit tu biologickou rodinu, to prostě nelze a nemělo by se stávat to, že by jsme chtěli tu rodinu suplovat. Proto bychom jsme měli, jak ze zařízení, tak z té PPP ty děti co nejrychleji umisťovat hned bezprostředně do rodin, to je zásada číslo jedna. Ale výhodou je, že opravdu by se ty děti z porodnice, pokud je předpoklad, že pokud půjdou do náhradní rodinné péče, tak že se dostanou hned do té rodiny. To je velká výhoda a já už potom víceméně vidím samé ty nevýhody. Protože rodina, která bude, nebo třeba bude dítě nějakým způsobem poškozené, nebo nebude předpoklad, že by se mohlo dostat do náhradní rodinné péče, tak v podstatě ty děti nebudou mít šanci se do téhle PPPD dostat. Pokud nebudou tolik tolerantní ti žadatelé a nebudou chtít dítě třeba postižené a nebo třeba dítě jiného etnika apod.

T: Takže to neřeší tu situaci, kdy vlastně ty zdravý děti, se do těch rodin stejně dostávali a ty děti, které nikdo nechtěl předtím, tak ani teď...

R: Přesně tak, ani teď nebudou mít šanci.

T: A oni tedy i ty pěstounské rodiny i na tu přechodnou dobu si můžou určit ty děti.

R: Ano, je to přímo vymezený v zákoně. Oni si můžou říct, jaký to dítě chtějí přijmout. Jestli chtějí dítě většinového etnika, aby to dítě bylo zdravý. Většinou, tím, že ten zákon říká na přechodnou dobu, na nezbytně nutnou, z pohledu krátkodobosti, tak tam je předpoklad, že to dítě bude mít v šesti týdnech souhlas s osvojením a následně třeba do osmi týdnů, by mělo jít do rodiny. Jenomže, ono to dítě, které jde takhle brzo do rodiny, co se týká s ohledem na ten deprivací syndrom nebo citovou deprivaci, tam v podstatě tenhle krátkodobý pobyt vůbec nehraje žádnou roli. To znamená, že dítě umístit v osmi týdnech umíme všichni, ať už je to zařízení nebo ta PPP. Já jsem si právě představoval, že ta PPP bude právě pro děti, které v té první fázi nebudou mít šanci a nebo bude předpoklad, že se do té rodiny, adoptivní rodiny hned nedostanou nebo zpět do té

biologický rodiny. A zákonem je přímo stanoveno, že oni si můžou ty děti kategorizovat, jaké to dítě chtějí přijmout. Takže samozřejmě z logiky věci vyplývá, že vždycky budou chtít, pokud si můžou ty lidé vybrat, pokud to nejsou lidé, kteří jsou zaměřený, který to nemají nastavený tak, jako to mají nastavený třeba ty klasický pěstouni, že tu práci dělají jako poslání, že chtějí pomáhat bez rozdílu všem. A tím pádem zase, většina dětí je jiného etnika, je tam třeba problém s rodinou, kdy rodina navštěvuje dítě, nechce dítě právně uvolnit a je pravda, že ta PPP, já teda neznám nikoho, že by třeba chtěl s tou rodinou pracovat a že by se třeba stalo to, že by to dítě potom se vracelo zpátky do rodiny. Ono se to samozřejmě stávat bude, protože ta praxe to tak bude přinášet, protože samozřejmě ve spoustě případech máme děti, kdy je předpoklad, že ten souhlas bude, hlavně v šesti týdnech se třeba ty rodiče ozvou a nedají souhlas a rozmyslí si to a budou chtít to dítě zpátky, takže ono se to bude stávat, ale jako, že by to byl jejich výběr, těch pěstounů na přechodnou dobu, že by chtěli s tou rodinou komunikovat, spolupracovat, sanovat rodinu, to si myslím, že takhle to nikdo mít nastavený nebude, takových bude pár. Jo, protože ten, co dělá klasickou pěstounskou péči, ty do toho s tím jdou. Tam to dítě zůstává do osmnácti let a nebo do doby, kdy třeba si rodina upraví podmínky a dítě se může vracet dřív do rodiny, ale oni většinou počítají, že ty děti tam jsou do věku zletilosti i déle. Třeba do šestadvaceti let a ty už to většinou dělají jako poslání a dělají to s tím přesvědčením, že budou s tou rodinou pracovat, že oni respektují tu biologickou rodinu, ví, že musí s tou rodinou komunikovat, že pokud je bude chtít rodina navštěvovat, že oni umožní ty kontakty. A to je třeba i nevýhoda těch pěstounských rodin, že tam když se potom zprostředkovává takovýhle nějaký kontakt, když je to starší dítě, jsou menší problémy, ale čím menší dítě tak samozřejmě nikdo nechce jakoby v tom svým přirozeným prostředí poskytovat to svoje teritorium prostě cizí osobě, nějakému rodiči, takže ty návštěvy se uskutečňují někde potom mimo to bydlení. Tak když je to starší dítě, tak si domluvíte někde nějakou schůzku, třeba v nějakém centru nebo tak, ale když máš novorozence a budeš mít venku mínus dvacet, těžko budeš s rodičem chodit dvě hodiny venku někde v mínus dvaceti, že jo. Takže pak se to složitě zprostředkovává přes třeba různé instituce, ať už je to nějaký krizový centrum nebo, většinou je to přes krizové centrum, kde oni mají třeba nějaké ty služby podporovaného setkávání s těma rodičema. Nebo když jsou to problémový rodiče, kteří jsou agresivní nebo to můžou být alkoholici nebo může být ta rizikovost jakákoliv v té rodině, tak oni potom samozřejmě chtějí, aby u toho byla další osoba, většinou psycholog, který tu situaci v případě, kdyby došlo k nějakému střetu, že to bude korigovat, bude jakoby nezávislej, objektivní pozorovatel. Takže to si spousta lidí nechce připustit a moc si to jako neuvědomuje.

T: Když oni prochází tím kurzem, tak tam se počítá s tím, že tohle oni musí přece, že oni musí s tímhle počítat. Že ty rodiny je budou navštěvovat. Takže myslíš, že ty pěstouni na přechodnou dobu jsou na to míň připravený než ty pěstounský rodiny, které to už dělají?

R: Já si spíš myslím, že oni si to spíš nepřipouští, protože vzhledem k tomu, že mají nastaveno to, že budou brát dítě na krátkodobou péči, že to budou děti, které budou v šesti týdnech mít souhlas s osvojením, tak tam není předpoklad, že je bude ta rodina navštěvovat. Já si myslím, že oni si to tolik nepřipouští. Oni prostě si myslí, že ta rodina nebude odcházet, protože dítě bude v šesti týdnech právně volné a funguje to

v praxi, tak, že když v šesti týdnech dá matka opravdu souhlas s osvojením, tak nemá zájem to dítě navštěvovat a to je ten předpoklad. Takže oni chtějí právě z krátkodobého hlediska právě tyhle děti přijímat, aby nemuseli s tou rodinou pracovat. Protože to je samozřejmě náročný a je to problém, je to zásah do celý tý jejich rodiny. Protože vždycky ještě v tý rodině jsou děti, to je i podmínka pro to, aby prošli tou přípravou, že vlastně ty lidi, který chtějí dělat tu PPPD, musí mít splněnou tu rodičovskou touhu. To už musí mít vyřešený, protože tam ještě z toho vyplývá to, aby nedošlo k navázání toho pěstouna nebo toho náhradního rodiče na to dítě. Což nikdo nedokáže říct, protože pokud to člověk neprožije, tak nemůžu říct, jestli jsem schopen to zvládnout.

T: A to si myslíš, že k tomu stejně může dojít?

R: No, my co v tom oboru děláme, tak já si myslím, že pokud já mám dítě čtyřicet hodin na starost, tak tam zákonitě musí ten vztah navázat se. Pak podle mě, pokud to tam nefunguje a nenavážu se na to dítě, no tak potom podle mě to není správně. Protože to dítě právě potřebuje tu vazbu na tu konkrétní osobu.

T: A jak dlouho můžou být teda ty děti v těch rodinách na přechodnou dobu?

R: Pokud se ta doba prodlouží, že se nepovede dát souhlas v těch šesti týdnech, tak maximální doba toho dítěte v tý rodině, je jeden rok. No a samozřejmě máš případy, kdy ty děti opravdu se nepodaří právně uvolnit, třeba i v tom úvodu to vypadá, že dítě bude právně volný v šesti týdnech, ale potom se začne rodina nějakým způsobem kontaktovat, ale nedělá nic proto, aby si upravila podmínky, aby dítě mohlo přijmout někdo z široké rodiny, kdo by si to dítě mohl vzít zpátky do té biologické rodiny. No taky je spousta případů, kdy ty děti opravdu potom končí dlouhodobě v těch dětských domovech, v těch ústavních zařízeních a to znamená, když zákonem je v podstatě tady rok v tý PPPD, no tak automaticky to dítě musí po roce z tý rodiny odejít.

T: Takže jde do jiné rodiny a putuje dál?

R: Tak, ono se o tom moc nemluví, ale v třeba v cizině, v Anglii to normálně běžně, třeba Amerika, tam jsou už výzkumy, že opravdu dítě během toho života vystřídá osm až deset, do věku zletilosti, rodin. No ty děti končí na psychiatrických ambulancích, protože jsou to úplně osobnostně rozsekaný lidi, kteří nemají nikoho, na koho by se mohli fixovat, nemají v podstatě rodinu, neumí navazovat sociální vztahy, neumí žít rodinným způsobem, protože prostě je to dítě narušený.

T: Takže by bylo třeba lepší, kdyby tam bylo daný, že když se to dítě do toho roka právně neuvolní, ani do toho roka, tak že by tam pak mohlo zůstat?

R: To si myslím, že by bylo ideální. Pokud by to dítě se teda nedostalo do biologické rodiny, tak proč by si nemohli pěstouni na přechodnou dobu zažádat o třeba prodloužení toho pobytu a nechat tam to dítě do doby...

T: A to teď teda nemůžou?

R: Ne, teď to tak není a já si myslím, že oni jsou, že to mají nastavený jinak, než ty klasický pěstouni, že jsou na přechodnou dobu, tak oni ani nechtějí. Oni ani nechtějí, tam to dítě nechat dlouhodobě. Proto potom, když je takovýhle dítě a není řešení, kam ho dát, než ústavní výchova, tak je potom lepší dát do pěstounské péče. Jenomže těch pěstounů klasických taky není tolik, aby všechny ty děti pokryly. A zase je spousta dětí, se kterými si oni taky neumí poradit. Když to budou zdravotně postižený, když to budou právě děti i jiného etnika, i tyhle děti se špatně umísťují právě do klasických pěstounských péčí. Nehledě na to, že já vidím i tu nevýhodu tý přechodky, že když se

tam to dítě umístí, že budou daleko větší časový prodlevy na třeba umístění dítěte do adoptivní rodiny z důvodu toho, že nebudou ty rodiče schopný zajistit, v tak krátkém čase šesti týdnů, všechny následná vyšetření, který se musí u toho dítěte udělat, ať už je to genetika, neurologický vyšetření, psychologický vyšetření, otoakustický emise a celá řada dalších vyšetření, která jsou potřeba. Tak si myslím, že ta rodina jako fyzický osoba není schopná to zařídit. Zato, když ta zařízení zase v rámci jakoby tý svojí působnosti a jsou to většinou buď zdravotnický nebo nestátní zdravotnický zařízení, tak ty jsou v podstatě schopný ty odborníky, mají ty odborníky po ruce. Takže my třeba jsme schopný si zajistit neurologický, psychologický vyšetření, genetiku a všechny tyhle následný, během čtrnácti dnů, když víme u toho dítěte, že je předpoklad, že bude právně volný, tak my do těch šesti týdnů máme všechny ty výsledky připravený. To musím říct, že je taky velký výhoda toho zařízení, ale tím nechci říct, protože mezi spoustou pěstounů na přechodnou dobu je, si myslím, že bude spousta fajnových lidí, kteří to prostě budou dělat, tak jak my máme představu a nebudou si třeba klást takový ty podmínky, že chtějí krásné zdravé v uvozovkách bílé dítě, který prostě bude úžasný a v šesti týdnech půjde do rodiny. Na to by se podle mého vůbec nemělo nahlížet.

T: A když se vrátím ještě k tomu, jak si říkal, že by to za těch šest týdnů nestihli, ti lidé ale mají nějaké kontakty, aby to mohli uskutečnit.

R: To určitě, oni třeba mají i z krajského úřadu kontakty na ty odborníky, jenomže tam je hroznej problém, že třeba objednávací lhůta u těhle specialistů, ať už je to třeba dětský neurolog nebo dětský psycholog, tam jsou objednávací lhůty měsíc, dva měsíce. To to hrozně prodlužuje, kdežto nám třeba ten psycholog, když mu zavoláme, tak nám je třeba druhý den večer schopnej přijet. Už to bude záležet i na těch dalších... Nehledě na to, že oni u nás pracují jako externisti. Oni k nám mají nějaký vztah a mají k nám určitý čas jakoby vyhrazený, takže nám vždycky vyjdou vstříc, kdežto když bude klasická... Já si troufnu tvrdit, že tady v Budějovicích je možná já nevím čtyři, ani možná ne, možná dva dětský psychologové a ti mají ty ordinace tak naplněný, že nejsou schopni to pokrýt. A nevěřím tomu, že když bude tady na Budějovicku deset pěstounů na přechodnou dobu a budou tam mít děti, že ten psycholog bude je upřednostňovat proti těm žadatelům, kteří už tam budou třeba objednaný. To si nemyslím, to si myslím, že bude komplikace pro ně.

T: A teď jestli je můžeme dotknout toho, ještě v porovnání s tou ústavní výchovou nebo celkově finanční náročnost toho systému...

R: Finanční náročnost... Já si myslím, protože ministerstvo to hodně podpořilo finančně, tuhle pěstounskou na přechodnou dobu, tak ono ve finále to vyjde skoro na stejný peníze jako to ústavní zařízení. Ale zase na druhou stranu, já musím říct, že pokud by to dítě mělo být v rodině a mělo by to fungovat jako rodina, tak bych na peníze nekoukal, i kdyby to mělo být dražší. V tuhle chvíli, ale to je v podstatě, vyjde to téměř na stejný peníze ať je to zařízení, anebo je to tahle pěstounská na přechodnou dobu, protože oni vlastně budou, pokud budou mít dítě v rodině, oni už budou schválený a už budou v pohotovosti a dítě ještě v rodině mít nebudou, tak už vlastně budou brát těch dvacet tisíc měsíčně, s tím, že když to dítě bude propuštěný, tak samozřejmě je vždycky předpoklad jakoby z toho psychologického hlediska, že když dítě půjde z rodiny pryč, tady z tý pěstounský na přechodnou dobu, tak by chtělo nějaký čas, aby ta rodina se s tím trošičku jakoby srovnala, aby si to ujasnili, co dál a aby se

jako i odpočali. Což tomu já jako rozumím a v té fázi, kdy oni řeknou, my bychom potřebovali měsíc, dva, tři na to, abychom se s tou situací srovnali, protože samozřejmě může dojít k tomu, že se k tomu dítěti navážou, pak to rozloučení s tím dítětem může být daleko náročnější než si samy třeba představovali, tak i v té době, kdy oni to dítě nemají, tak berou ty finanční prostředky, tudíž ono v podstatě se to vyrovná fakt úplně tomu zařízení, těm penězům, ale říkám, pokud by to mělo sloužit dětem a mělo to nahradit rodinu, tak jako v tom nevidím problém, ať mají klidně víc peněz.

T: Oni si můžou určit, jak dlouho tam bude ta mezera mezi tím, než si vezmou další dítě?

R: Určitě si nemůžou říct, my chceme být rok bez dítěte a brát peníze, to určitě ne, ale na takovou tu adaptaci a vyrovnání se s tou situací, protože samozřejmě je to zátěžová situace, tak si myslím, že klidně dva, tři měsíce si tam klidně můžou dát, aby se s tím celá ta rodina... Protože víš, ono tam nejde jenom o ty rodiče, ale jde tam hodně i o ty děti, který, když tam máš třeba dvanácti- třinácti- letý a oni to dítě přijmou a třeba i o to dítě pečují, tak oni ho samozřejmě berou jako sourozence, oni jako moc v tomhle věku nerozlišují, oni ví, že je tam dočasně, že mu pomáhají, no ale samozřejmě ve spoustě případech, tam právě ze stany těch dětí dochází navázání k tomu dítěti a berou ho jako sourozence, pak se s ním musí rozloučit, takže to je potom problém i z hlediska těch dětí, chtějí, aby se s tím ty děti srovnali.

T: Takže to kolikrát může být mnohem těžší pro ty děti, jakoby sourozence, než pro ty rodiče, protože tam je tohle riziko?

R: Určitě. To si právě myslím, že je velké riziko...

T: A bere se tam na tohle ohled nějak? V těch kurzech...

R: Určitě. Já si myslím, že určitě se to tam takhle otázka otevírá a hovoří se o ní, nicméně nikdy asi jakoby pokud to neprožiješ, nezkusíš si to na vlastní kůži, jako můžu tisíckrát říct, že moje děti se s tím srovnají a já se srovnám s tím, že nebudu mít problém dítě dát z mojí rodiny do nové rodiny, ale na to se podle mého nedá připravit, až tou situací, až si tím člověk projede, tak se teprve ukáže, jak tu situaci prožívá, jak se k té situaci potom postaví. Protože určitě bude spousta žadatelů, kteří si to vyzkouší poprvé a najedno se opravdu zjistí, že my to nemůžeme dělat, protože my bychom se na ty děti hrozně navázali. A ono to funguje i jako v těch zařízeních. Nebudeme si říkat, že ne. Každý zaměstnanec v tom zařízení má svoje oblíbený dítě, tak samozřejmě taky to máš podvědomě, že ta sestřička, která má to dítě na starosti intenzivněji než ostatní, tak samozřejmě taky pustí slzu, že to dítě odchází, ale berou to jako profesně, že ví, že vždycky v té rodině se budou mít líp. Ta situace je fakt náročná při propouštění toho dítěte a nikdy nevíš, co to s tebou udělá.

T: A ty jsi říkal, že na těch kurzech přednášíš?

R: Jo, já tam jezdím na ty přípravy těch žadatelů o náhradní rodinou péči, to většinou dělá právě, je to teda pod vedením psychologa, oni to jsou lidi, kteří mají pověření krajského úřadu k výkonu a oni si mě tam přizvávají buď je to Arkáda písecká a nebo paní doktorka Doležalová ze Strakonice, která tyhle přípravy dělá a já jim tam jezdím právě přednášet, z té praxe, jak to funguje, jak probíhají ty návštěvy, na co by se měli připravit, s čím by měli počítat.

T: Takže si myslíš, že ty kurzy kvalitní jsou? Že dokážou připravit?

R: Jo, já myslím, že jo. Oni tam třeba připravují i různé modelové situace, kdy oni musí jakoby řešit nárazovou situaci a ty kurzy jedou intenzivně třeba celý víkend, od pátku do neděle, třeba až do noci a intenzivně to tam do nich tlačí. Takže nejen, že tam mají tu právní stránku a takový ty obecný věci, ale oni tam mají hodně i těch praktických věcí, kdy si vyzkouší ty různé modelové situace, takže to si myslím, že ty přípravy jsou kvalitní.

T: A dá se nějak už v průběhu toho kurzu odhadnout ty rodiny, který to chtějí dělat jenom kvůli těm penězům? Protože přeci jenom ta pěstounská rodina, ta klasická, tak tam určitý výhody jsou, ale není to, že by se na tom dalo vydělat, zato tady ta profesionální, to už, když člověk slyší třeba tu měsíční částku a vidí tam, že i když to dítě mít nebude, tak bude mít ten příjem, tak to může vést k tomu, že ty lidi to budou pro ty peníze dělat.

R: No ono se to právě pozná. Protože oni potom v rámci vlastně té přípravy, to není jenom jakoby ta závěrečná část, kdy je ten víkendový pobyt, ale tam se dělá spousta jakoby šetření sociálního, nejenom v rodině, ale potom jakoby na krajském úřadě, tam se dělá psychologické vyšetření, zdravotní vyšetření s těma lidma a oni nato mají různé podle mě testovací baterie, kde se potom dělají psychologické posudky na ty lidi a tam si myslím, že se tam, mělo by se to samozřejmě taky..., někdy to není úplně jednoznačný, ale ve spoustě případech se to dá jakoby rozklíčovat a ve spoustě případech právě ty žadatelé jsou zamítnuti, právě proto, že jsou nevhodní jakoby kandidáti buď na tu pěstounskou nebo na tu adopci nebo třeba na tu přechodku, jó, protože i adoptivní rodič může být zamítnut, oni jsou tam tři stupně, buď jsou zamítnuti nebo jsou schváleni s výhradami nebo jsou úplně schválení. Tam potom se tam s nimi intenzivně spolupracuje. A pak i potom ta příprava, protože tam fungují dva psychologové, jeden na krajském úřadě a dělá tyhle psychologický vyšetření a pak právě na té přípravě je druhý nezávislý odborník, který dělá posudek, právě když vidí ty lidi, jak jednají v té realitě, jak spolu třeba spolupracují, jaké mají představy, protože samozřejmě až ta reálná situace ukáže, jaký ty lidi jsou. Protože spousta věcí se dá nahrát, co si budeme povídat. Ale dost často bych řekl, že se to dá rozklíčovat. Takže spousta lidí už bylo zamítnuto. Ono už jenom to by měl být varovný signál, když máš člověka, který je dlouhodobě evidovaný na pracovním úřadě a najednou si zažádá o tuto službu, tak už to je evidentní, že bych měl zpozornět, proč tohleto vlastně dělá, proč nejde pracovat.

T: A je teda těch žadatelů jako momentálně jako dost?

R: Né, je jich málo.

T: Takže je to ve skluzu v rámci toho, jak je to nastavený.

R: Určitě, určitě, tam se to mělo dělat pozvolna, neměla se dělat taková „hurá akce“, i když nařízení se jako samozřejmě rušit nebudou, nikde to v zákoně uvedený jako není, to bylo vhozený mezi lidi jako taková kachna, Zařízení se rušit nebudou, takže to bude korespondovat s těma zařízeními a půjde to souběžně, že když už budou vytipovaný vhodní osvojitelé a bude to vhodný miminko pro ně nebo dítě, oni nemusí si brát jen miminka, oni samozřejmě chtějí ty novorozence, tak samozřejmě postupně by to mělo docházet k tomu, že ty děti budou přecházet do těhletých rodin. Jenomže já se obávám, že... ona ta pěstounská péče na přechodnou dobu už tady jakoby byla, už i před tímhle zákonem, ono už to bylo v zákoně uvedený, ale nebylo to tam nějak finančně

limitovaný, nebylo to tam přesně vyspecifikovaný, takže se to moc nedělalo nebo téměř vůbec a když se teď nastavily ty peníze, tak je nějaký zájem, ale já se obávám, že těch žadatelů nebude nikdy dost. Protože ono původně bylo myšleno, že by se zařízení zrušila a ti zaměstnanci co to dělali nebo to umí dělat by si soukromě začali dělat pěstounství na přechodnou dobu, ale to je prostě nesmysl. Protože naopak právě ty lidi, co v tom dělají, ví, co to obnáší za starost, zaprvé teda nejenom, že dvacetičtyřhodinová péče o dítě a je to i ta zdravotní péče, dobře, to bych pominul, každý jsme měli dítě, uměli bychom se o něj postarat, ale ti, co v tom oboru jsou, dnes a denně přichází do styku s těma rodinama, kdy oni na tebe řvou, vyvádějí, jsou konfliktní a já upřímně třeba i sám za sebe bych to z tohoto důvodu nešel dělat. Víš, ono je něco jinýho to dělat jako práci, kdy vím, že za tím zavřu dveře a neohrožuju svou rodinu, já tomu jsem ochoten věnovat spoustu času navíc, ale nikdy bych tomu neobětoval svou rodinu. A já si myslím, že spousta lidí, že to bude teď takový moderní, hodně lidí se o to bude zajímat, ale já si myslím, že spousta lidí se potom odradí, až si to vyzkouší, že už do toho nebude chtít jít. A spousta lidí, až by přišlo na lámání chleba, by od toho chtělo jít pryč. Já si fakt myslím, že potom ta klasická pěstounská péče je v tomhle směru lepší. Když už chci těm dětem pomáhat, tak si je prostě vezmu s tím, že vím, že s nima budu žít třeba do těch osmnácti let, ale ta představa, že budu po roce dávat to dítě pryč, ano, ono je to samozřejmě pohodlnější, nebudem si namlouvat, že ne, protože když to dítě bude problémový, tak se ho do roka zbavím. A to tak je. A není výjimkou, že třeba i z pěstounských péčí se vrací děti do zařízení, protože to potom ti pěstouni nezvládnou, přestože mají spoustu zkušeností, ale protože to dítě je tak problémový a je tak výjimečný, že prostě ta rodina, než aby ohrozila právě další členy rodiny, tak ho raději vrátí.

T: Takže takovýchle děti stejně pak tu rodinu nenajdou.

R: Nenajdou, pak stejně skončí v zařízení. Ono nejde vůbec zrušit zařízení jako takový, protože vždycky budou děti, které nikdo nebude chtít. Tak to je. A takových dětí je polovina. Minimálně. Ať už jsou to romský děti nebo zdravotně postižení. Tohle jsou dvě skupiny, které opravdu nikdo nechce. To jsou výjimky, kdy já třeba jednou za dva, tři roky na tyhle přednášky těm žadatelům jezdím, že tam jsou žadatelé, kteří jsou tolerantní k tomu, že chtějí třeba zdravotně postižené dítě. Ale těch zdravotně postižených je celá řada. Ono se sice kouká na kojenecké ústavy skrz prsty, když beru kojenecké ústavy klasický, né dětský centrum, ale tam si nikdo neuvědomuje, že je tam 75 % dětí jsou skutečně děti, protože oni jsou to zdravotní zařízení, mají zaměstnance lékaře, né jako my, že máme externistu, ale oni mají lékaře, několik lékařů na čtyřadvacet hodin denně, sedm dní v týdnu, mají jipkový oddělení, kde mají děti na přístrojích a to jsou děti, který si fakt nikdo nevezme. Oni je zaprvé nechťejí, ale zadruhé oni by ani nebyli schopní se o ně postarat. Protože nemají ty přístroje, nemají tu odbornost, nejsou s těmi lékaři. Takže pořád budou děti, které nikam nezařadíš.

T: Takže kdybys zkusil srovnat tu pružnost té pěstounské péče na přechodnou dobu tak určitá výhoda tam je, v té pružnosti, že ty děti se rychleji dostanou do rodiny, tam to jako je, ale je to jen pro určitý děti.

R: Přesně tak. Je to určeno pro děti, kde bude předpoklad, že se dostanou do té rodiny. Aspoň v téhle současné době to tak je. Já si myslím, že se třeba najdou, že budou mimořádní lidé, co budou dělat pěstounství na přechodnou dobu a vezmou si třeba dítě

jiného etnika nebo dítě zdravotně postižené, ale potom v podstatě takovéhle dítě nemusí do přechodný pěstounský péče. Protože když je tam předpoklad, že se to dítě se nedostane do té rodiny a nemůže tam zůstat déle než rok, tak je lepší pro to dítě zvolit klasickou pěstounskou péči, aby to dítě v té rodině mohlo vyrůstat. Takže pár takových lidí se na přechodnou dobu najde, ale bude jich jak šafránu. A budou tyhle přechodky pro opravdu „zdravý, hezký, pěkný“ děti a budou mít předpoklad, že se do těch rodin dostanou. Právě z tohohle důvodu mě to mrzí, protože ty děti, které neměly do této doby šanci, jí nebudou mít zas.

T: To je taková zase zásadní nevýhoda toho..... A ještě když se vrátím k nějaké jakoby, když bys měl říct jakoby konkrétní negativní situace, které můžou nastat, jako já nevím, když je tam, že ty rodiny nemůžou s těma dětma vycestovat do zahraničí.

R: Nemůžou.

T: Takže jakoby, když ta rodina chce s těma dětma někam jet a mají to dítě, tak jak se to pak třeba řeší.

R: No, teďka je to v zákoně tak, že jim umožnili, že pokud budou chtít oni sami odcestovat jako rodina nebo budou si chtít vzít dovolenou, protože oni jsou jako zaměstnanci, tak mají možnost čerpat dovolenou, tak je tam pomýšleno tak, že oni můžou na tu dobu to dítě někam umístit, jako třeba do zařízení, třeba k nám, na 14 dní, než by jeli na dovolenou nebo by třeba mohli dát dítě na nějaký pionýrský tábor, nato budou finanční prostředky, který budou mít na tohleto finanční prostředky, že budou zajišťovat tyhlety následný služby, ale potom, pokud mám dítě na přechodnou dobu, na rok, já chápu to, že si musí ten člověk odpočinout, ale mě přijde brutální proti těm dětem, dobře, já svoje děti taky posílám třeba na tábor, ale to dítě je moje a ví, že tam má tu rodinu a vrací se ke mně zpátky do rodiny, když budu brát v potaz, že je to dítě pětiletý, který už projde dvěma rodinami a já ho pošlu na třetí výjezd někam, tak si můžu bý stoprocentně jistej, že to dítě už bude prožívat trauma, protože už si bude říkat, kam už zase jede, kam ho zase „lifrujou“. To je jedna věc, takže já si myslím, pokud to mají na rok nebo je to na krátkou dobu, tak by na tohle neměli vůbec pomýšlet. Že by s ním měli být seznamovaný a měli by brát v potaz, že mam taky teď dítě, tak by neměli jet prostě na dovolenou, to tak prostě je, jo, ale třeba ještě jsem si vzpomněl na jednu věc, co mi přijde hodně negativní... jo, pak mi přijde právě hrozně špatně, to nastavení, že ty lidi si můžou vybrat jakoby konkrétní dítě. Já si myslím, že pokud bude fungovat pěstounská péče na přechodnou dobu, bude dítě, bez rozdílu, ať tam jde. Musí být teda tak odborně vyškolený a připravený ty lidi, že musí přijmout jakékoliv dítě. Nebudu se bavit o dětech, který jsou týraný nebo zneužívaný, to je úplně jiná kategorie dětí, protože to jsou děti, který opravdu potřebují v určitou chvíli několik odborníků najednou. A i my zařízení s tím máme problém, že když třeba přijde takovýhle dítě, v tu ránu musíme mít několik odborníků, ať už je to pediatr, psychiatr, psycholog, speciální pedagog, ty lidi tam musí začít fungovat, jó, včetně nás a to je fakt hodně náročná situace a i by to bylo velmi krizová situace i pro tu rodina, tak tam bych to nebral v potaz. Ale pokud dítě se narodí a jestli je to dítě nedonošený anebo je to dítě poloromský anebo je to dítě romský anebo je to dítě s nějakou zdravotní komplikací a nepotřebuje nějakou permanentní hospitalizaci, tak si myslím, že bez rozdílu, všechny tyhle děti, máme volnou rodinu, narodilo se dítě, mělo by tam jít. To mi přijde hrozně nefér vůči těm dětem. Já si myslím, pokud to jdou dělat jako profese... My si přece taky

nevybíráme, jestli chceme dítě romský, poloromský nebo zdravý. Prostě co přijde, to berem. To tak je. A jsou výjimky, jsou výjimečné situace, kdy to dítě je opravdu třeba na přístrojích, kdy je to dítě, které má třeba tracheostomii, tak to už ani my nejsme schopný přijmout, protože my nejsme schopni zajistit mu tu základní zdravotní péči o něj. Ale jinak jestli je to dítě nedonošený nebo takový nebo makový, jestli je nedoslýchavý nebo bude zrakově postižený, prostě v tomhle ohledu... Nehledě nato, teď mě napadá další věc, když to budou děti, který třeba mají, jsou to, oni třeba velmi často nechtějí, kdy byly děti pozitivní na amfetamin, to je 50 % dětí. Takovýchle děti oni nechtějí a přitom jsou to jakoby v uvozovkách zdravý děti. Tak, proč by takový dítě nemohlo do rodiny. Nebo má třeba dost často, jsou to děti, které třeba fakt jako mají zvýšený protilátky na žloutenku, že matka byla pozitivní na žloutenku a dítě má třeba jenom přenesený látky, ale pak se dělají různý vyšetření, jestli teda opravdu má žloutenku nebo ne. A to jsou děti, které si taky nikdo nevezme.

T: A ještě jak je to, když třeba je těch sourozenců víc, tak může, jakoby aby se ty sourozenci dostali do jedné rodiny, může se těm rodinám říct, aby si ty děti vzali všechny? Třeba když jsou tři nebo víc?

R: Oni když se děti umisťují, tak se musí umístit vždycky společně. Nevěřím, že pěstouni na přechodnou dobu budou chtít víc jak dvě děti, tam je to většinou o tom jednom dítěti. Dobře, když to budou třeba dvojčata, narozená spolu, tak tam si myslím, že tam půjdou určitě spolu a ti lidé to nebudou řešit. Ale pokud je to vícečetná skupina dětí, nemají možnost se dostat do přechodky. Takový žadatelé žádní nebudou, tomu nevěřím.

T: A taky hlavně by na to asi nebyli bytově připravený. Ono je strašně složitý jako když třeba ty rodiny by měly mít teda vlastní děti nebo už je můžou mít odrostlé nebo nějaký prostě mít můžou, ale stejně jakoby je to asi těžký najednou vzít do rodiny třeba tři děti. A najednou se o ně začít starat.

R: To víš, že jo. Určitě.

T: Tak to bude asi taky docela těžký, nó.

R: Kdyby Tě cokoliv napadlo, tak si dáme vědět. To můžeme příští týden klidně dodělat.

T: Já jsem právě potřebovala takový základní rámec, o co tam v podstatě jde, jaký jsou tam ty základní nedostatky a těch výhod teda moc není, těch pozitiv, no.

R: Víš, já bych nechtěl, aby to vyznělo tak, že my si jakoby to zařízení, že si ho preferujeme před tou přechodkou, to vůbec ne. To vůbec ne, samozřejmě pokud budou fajnový lidi a půjdou do toho, půjdou do ty rodiny, je to v pořádku. Ale mělo by to být pro ty děti. Mělo by to být udělaný tak, aby pokud ta rodina tak je, proč by nemohla být ta výjimka, proč je to jasně daný, rok a ani den navíc, proč by ty děti tam nemohly jakoby zůstat, pokud jsou tam v rodině a je předpoklad, že... Jo, protože to dítě po roce... (T: Takže ta myšlenka je dobrá?) Jo, já si myslím, že myšlenka je dobrá, já se tomu vůbec nebráním. Ale jakoby z toho praktického hlediska je to o tom, že o tom rozhodují lidi, který tomu vůbec nerozumí. A není nic horšího, když prostě to dítě střídá rodiny. Protože to vidíme i u nás, když to dítě jde z rodiny, jde do pěstounský péče, odkud se vrátí, protože to nefunguje a jdou k nám a to jsou děti, už to třídní prostředí je problém. Ať mi nikdo neříká, u ty přechodky, když budu mít doma rok dítě, který vím, že mě má rádo, že jsem pro něj rodičem 12 měsíců, tak mi neříkej, dobře ten dospělák je

už nějak vyvrálež, že se s tím dokáže nějak psychicky vypořádat, ale vždyť je to hrozný pro to dítě. Vem si, že já bych si naší Vendulku nebo ve dvou letech jí dal někomu jinému, já si to nedovedu z pohledu toho dítěte, no, ta by vyváděla jako blázen. Ať jsem její biologický rodič nebo ne. Tohle je ten princip jakoby, když tam to dítě je a je předpoklad, že se tam sekne, třeba ještě rok, další dva roky, proč by tam nemohlo teda být. Proč budu přijímat další nový mimino na rok, když už tam jedno dítě mám, který má ke mně vazby, který má ke mně vazby, tak a pokud to má někdo nastavený, že to tam nevznikne, že se tomu jako brání, tak potom to podle mě jakoby nemá význam, protože takový lidi ti řeknou, my to máme ale vyřešený, my se na sebe nenavážeme, protože je mi to jasný, my tu rodičovskou touhu máme uskutečněnou u vlastních dětí, máme vlastní děti, no, ale pak je to špatně. Pak jako to dítě prožívá úplně to samý, co teda jakoby v uvozovkách v těch zařízeních. A potom když si říká, že dítě má projít pěti, šesti, osmi rodinami za svůj život, tak si říkám, jestli není lepší mít jedno zařízení, ono dneska když si vezmeš ty dětský domovy, ty děti dneska v těch dětských domovech, ty děti jsou normálně spokojený, ono si jich tři čtvrtě řekne, hele my jsme tady rádi, my se tady máme dobře, ano, budou remcat, kolikrát když budou jako našťvaný, budou říkat, tady je to jako hnusný, já uteču, ale tři čtvrtě těch dětí je tam spokojených. A jak jsme se bavili o tom, že to dítě potom, ty se na něj navážeš a pak ho upustíš slzu a kolikrát tě taky napadne, že si říkáš, jó, to úplně nejsou ty rodiče, který by se mi jako líbili pro tohleto konkrétní dítě a já si myslím, že úplně takhle stejným způsobem to bude fungovat na tý přechodce, protože oni když se na něj nafixují a budou ho mít rádi a budou se mu třeba rok věnovat a teď se bude muset vrátit zpátky do biologický rodiny a uvidí tam tu rodinu, která prostě nefungovala a oni s ní spolupracovali a rok sní sanovali (nevím, zda je to dobře?) a tlačili jí někam, no já si myslím, že pokud oni mu dali maximum tomu dítěti, že ho tam ani nebudou chtít vrátit, že s tím budou mít velký problém, nebudu říkat, že to tak nefunguje, taky se s tím člověk setkává, že si říkám, jó, to já bych chtěl nějaký úplně jiný pro tohle konkrétní... Jó, že prostě tohleto tak máš. A podle mě, když máš to dítě čtyřicet hodin doma, tak to tam funguje podle mě ještě o to víc, že je to víc umocněný.

T: Noo, to určitě.

Příloha č. III

Rozhovor s vedoucí pracovnící Odboru sociálně-právní ochrany dětí.

T: Já mam teda ten název Pozitiva a negativa pěstounský péče s pohledu těch odborníků na tu pěstounskou péči na přechodnou dobu a chtěla jsem se teda zeptat, jaký jsou ty základní přínosy tý pěstounský péče na přechodnou dobu, jakoby v čem vidíte ta pozitiva?

R: Tak eee takhle, já jsem se jenom chtěla domluvit to by vám ona řekla víc, já vám to samozřejmě taky můžu říct, ale k tý pěstounský péči na přechodnou dobu by vám právě řekla paní Staronová jo, protože ona jí teďka dělá, takže nevím jestli to chcete od nás od obou slyšet.

T: Jó, já bych jestli bych mohla tak by to bylo lepší, jenom třeba v krátkosti. Já pak spíš třeba bych se taky potřebovala zeptat na ty zákony.

R: Jo, dobře. Takže na začátku určitě je přínosem, že ty děti nemusej vyrůstat v tom ústavním zařízení a hlavně je to pro ty malé děti víceméně novorozence když ta matka dává třeba předběžný souhlas osvojení, tak už i tady my máme vlastně tři rodiny na přechodnou dobu pěstouny, takže i tam už máme děti v těch rodinách, z jedny rodiny už šlo do osvojení, takže tam opravdu vidíme jakoby přínos v tom, že ty děti nemusej být v tom ústavním zařízení, že se jim teda věnuje jedna stabilní osoba a samozřejmě záleží na věku těch dětí, protože jsme měli taky starší dítě, který bylo v pěstounský péči na přechodnou dobu a protože před tím vystřídalo v rámci rodiny víc teda těch míst kde bylo tak a v týhle rodině se jí líbilo na přechodnou dobu, tomu dítěti, tak vlastně pak když se dává do pěstounský péče dlouhodobý tak vlastně to brala jo proč musí zase jít pryč, když se jí teda někde líbí, takže tam určitě záleží i na věku a zřejmě třeba i tohleto dítě potom chtělo jít zase k mamince kamarádky a mělo pocit že vlastně může střídat prostředí. Jó, takže tam opravdu je nutný jako zvažovat určitě individuálně o jaký dítě se jedná, ale ty menší děti, jako ty který se narodí a je tam potom předpoklad, že půjdou do náhradní rodinné péče, většinou do toho osvojení, tak tam to vidíme jako plus.

T: Mhm, takže u těch starších dětí to není jakoby...

R: Tam je to individuální, záleží co to dítě má za sebou jó, jakou má historii, co v tý rodině prožilo nebo jak dalece střídalo to prostředí. Samozřejmě pokud se to tomu dítě vysvětlí a šlo by, byla by to nějaká situace, kdyby třeba já nevím, rodič nebo matka byla hospitalizována na několik měsíců, tak se to podle mě tomu dítěti snadněji vysvětlí, že potom půjde zpátky do rodiny, než když to dítě střídá prostředí a tohleto by bylo jedno ze střídání jo, takže tam si myslím, že se to musí posuzovat opravdu individuálně a podle toho jak říkám, co to dítě má teda za sebou.

T: A jak jste říkala, že vlastně to dítě tam chtělo zůstat, tak to vlastně nejde ne. Oni jsou pěstouni na přechodnou dobu, takže i kdyby chtěli si to dítě nechat...

R: No takhle, kdyby oni chtěli tak tam to dítě může zůstat jó, není nikde daný, že by nemohlo jó. Oni by potom z nich byli teda ty pěstouni na přechodnou dobu. Je pravda, že tohleto vlastně zažívali na Slovensku, když zavedli vlastně to, že děti do těch tří let jó, nemůžou být v ústavním zařízení pak do sedmi, tak se jim začalo být na začátku byli striktně, protože ty děti prostě musí odejít z tý rodiny, tak na přechodnou dobu co

byly, tak vlastně zjistili, že to né v každém případě půjde, protože ty pěstouni v okamžiku, kdy by se to dítě mělo vracet zpátky do ústavního zařízení, tak pro ně je to nepřijatelná situace a radši by si to dítě nechali. Když věděli, že to dítě půjde do náhradní rodiny, buď do osvojení nebo pěstounský péče dlouhodobý, tak v tom problém nebyl. Ale jakmile prostě by viděli, že by muselo z rodiny do ústavu, tak už tam jsou případy, že vlastně si ty děti nechávali potom v pěstounský péči dlouhodobý.

T: Mhm. A tadyto zatím jakoby neumožňuje ten zákon...

R: Né, to není zákonem. V případě, že by eventuálně si potom požádali přes soud, tak ta možnost tady je, ale oni jsou od začátku tou přípravou, která tady je vedeny k tomu, že opravdu budou ti pěstouni, teda vlastně na přechodnou dobu a budou poskytovat teda pomoc těm dětem, který to potřebujou a pak následně teda půjdou do jiného typu náhradní rodinný péče.

T: Hmm, takže si myslíte jakoby, že jsou na to připraveni ti pěstouni dobře, že ty kurzy jakoby jsou na to...

R: Teďka co je ten kurz, tak to je přes asociaci náhradních rodin, takže tam opravdu ty pěstouny, který my jsme teď měli, tak procházeli tímhle tím kurzem a tam si myslím, že jsou jako připravený. Jó, protože jinak prochází tady naším psychologickým prošetřením a potom tím kurzem, takže opravdu ty, ty co jsme teď měli tak byli opravdu nastavený na to, že budou pomáhat a že opravdu nedojde třeba k tomu, že oni sami by si to dítě chtěli nechat, jó sou nastavený k tomu, že to dítě opravdu půjde potom do jiné, jiné rodiny, protože oni mají vlastně to svoje rodičovství naplněný. Jako opravdu musí jít o páry, kterým nejde o to, nemůžou to bejt páry, který jsou bezdětný, protože pak samozřejmě ta tendence u těch malých miminek by tady byla, že by si je chtěli vzít do péče, takže to opravdu musej bejt vlastně manželé, kteří mají děti a který opravdu mají to rodičovství naplněný a jejich hlavním cílem a motivací je vlastně pomáhat dětem.

T: Mhm. A ještě vlastně ta maximální doba, kdy to dítě tam může být je vlastně rok. A to si myslíte, že jakoby tak akorát nebo že by třeba bylo lepší to změnit?

R: No, v některých případech si myslím, že to může být problém, protože pokud by šlo dítě do péče na přechodnou dobu a bylo by jiného etnika tak pak se, mm teda zejména romského, tak se může stát, že v tom roce my nenajdeme pro toto dítě rodinu. Protože zatím tady nemáme tolik vlastně pěstounů, kteří jsou ochotni přijmout dítě teda jiného etnika, zejména romského a pak bohužel by mohlo hrozit to, že by to dítě mohlo jít do ústavního zařízení jó, takže teď uvidíme v průběhu teda třeba letošního roku, jak to bude vypadat, jestli teda budeme mít víc pěstounů tolerantních a opravdu budou teda ochotny přijmout a schopni takovéto dítě, takže tam opravdu je to spíš s otazníkem, protože rok samozřejmě, původně tam byli tři roky ,což třeba byla zas dlouhá doba, ale ten rok zase možná tam měl bejt s nějakým dodatkem jó, v případě že se třeba nenajde rodina, tak se to může třeba prodloužit, protože si nedovedu představit, že rok bude dítě vyrůstat v rodině, v rodinném prostředí, s láskou, se vším všudy a pak bychom takový dítě dali teda do ústavního zařízení jó, takže tady si myslím, že to spíš bude teďka otázka tohoto roku, jak to bude fungovat a kolik těch pěstounů teda bude pro to aby potom převzali to dítě třeba na dlouhodobou pěstounskou péči.

T: Mhm, jo, takže tam nejdůležitější je jakoby zajistit tu návaznost, aby přechodné bylo pak nějak to osvojení nebo ta pěstounská péče

R: Mhm, mhm. Jo, protože v případě, vlastně když to vezmu v uvozovkách, u zdravých, pěkných dětí ten problém není, ale samozřejmě pokud jsou děti které mají nějaký hendikep a nebo jiného etnika, tam ten problém může nastat.

T: A tady jak máte ty rodiny, tak ty vlastně oni si to můžou ty rodiny určit ne? Co jsem jakoby četla...

R: Ty na přechodnou dobu? Né ne, tam ... ty co máme tak se týká věku, protože né každá teda rodina by zvládla třeba miminko, ale co se týká etnika, tak tam nerozlišujeme jó.

T: Takže oni si můžou říct jenom tu věkovou kategorii ...

R: ..tu věkovou kategorii jó, na který by teda byli třeba schopný, protože jak říkám, né každý je schopen třeba vstávat k miminku, že jo, když je to narozený a nebo zase potom třeba .. zvládaj školní dítě jó, takže tam je daná nějaká teda jakoby ta věková, takový jako rozmezí, ale bez ohledu teda na další záležitosti.

T: Mhm, mhm. A můžu se teďka teda zeptat na ty zákony. Já sem se teda jakoby trochu už něk do toho pustila a tam vlastně prvně to bylo uvedené v té novele v roce 2006 a tam teda byla jakoby ta zmínka a nebylo to tam něk ...

R: No tam to bylo daný co je pěstounská péče na přechodnou dobu, ale problém byl v tom, že vlastně ti pěstouni byli financovaný v době, kdy měli to dítě a kdy to dítě neměli, tak neměli příspěvek na pěstounskou péči. To znamená, že tam nastával problém, že pokud by takový žadatelé u nás byli, tak vlastně v době, v tom mezidobí, kdyby neměli dítě, by nebyli finančně zajištěný jó, takže když by si to vzali nějaký manželé a pani se, vlastně ta pěstounka začala starat, tak pak by to dítě šlo buď do osvojení nebo do té pěstounský péče dlouhodobý a ona třeba několik měsíců by zůstala bez příjmů, takže to byl jeden z důvodů a řekla bych těch hlavních, že se to nedařilo a že vlastně ty děti takhle do těch rodin a pěstounů na přechodnou dobu nešly. Až vlastně tou novelou co je z loňskýho roku a platí a je účinná, od letošního se to změnilo, kdy vlastně ty dávky pěstounský péče dostávají vlastně i v době, kdy to dítě nemají.

T: Mhm, mhm. A ta částka je teda 20 000kč..

R: ..20 000, ale jako minus teda daň, zdravotní, sociální pojištění, to není čistý příjem. No a dělá to mám pocit 18. 850 ta částka.

T: Mhm a z toho oni platí ty výdaje na ty děti nebo to ještě ...

R: To je pro ně a dítě má příspěvek na úhradu potřeb dítěte.

T: Mhm, mhm. Takže vlastně nějaký ty lékaři a to ostatní z toho, takže to je jenom pro ty pěstouny. Mhm. Já se ještě podívám co tam je. Ju a ještě sem se chtěla zeptat, tam vlastně předtím než, předtím rokem 2006, teda než se to dalo do toho zákona tak už to nějak fungovalo? Toto třeba ne, mm, že to dítě šlo někam na krátkou dobu.....

R: Ne, ne, ne, ne, ne, ne, ne, ne, nebylo, ne.

T: ..že prostě buď ty děti šly na dlouhodobou a nebo osvojení a nebo v tom ústavu, jenom tyto možnosti.

R: Ano, ano. Hm?

T: ...takže jste neevidovali nic takovýho. Mhm, ju. Já si myslím, že by mi to takhle zatím stačilo. Myslim, že jsme se dotkly tak jakoby všeho, akorát se ještě zeptám, nějaké, jakoby z hlediska pružnosti, ee, když jsem o tom četla nějaké brožury a tak, tak tam bylo, že se může stávat, když rodina dostane vlastně to dítě, tak se tam musí udělat spousta vyšetření, třeba pro to osvojení pak. Eee, že vlastně ony ty rodiny to nemůžou

jakoby v té době stihnout jó, když třeba to dítě má být v těch šesti týdnech nebo osmi osvojený a vlastně musí zajistit všechna ta vyšetření tak, že vlastně nemá ty kontakty na ty lékaře ...

R: Jako to zajišťujeme my jó. To právě zajišťuje ta kolegyně .. Staronová vlastně, tak to potom za ní půjdete, tak ta vlastně to zajistí přes ty lékaře, domluví se. Máme tady domluveného psychologa, oni vlastně s tím dítětem chodí k svému pediatrovi, takže ten vlastně vystaví zdravotní zprávu, to psychologický vyšetření dítěte je taky udělaný, takže to tady zajišťujeme ...

T: ..oni se toho nemusí bát.

R: ... jakoby vlastně v tom pomáháme na koho se obrátit, protože pediatr je ze začátku domluvený, ke komu by chodili, to už ty rodiny vlastně vědí, kam by, protože tam mají, jak říkám svoje vlastní děti, takže vlastně vědí kam s nima chodí, takže tam by přihlásili eventuálně to dítě, který budou mít v péči a to psychologický eventuálně, když je třeba nějaký genetický vyšetření, tak to všechno je možno zařídit jó. Není v tom problém, že by se to kvůli tomuto zdržovalo a dítě by nemohlo jít potom teda do rodiny.

T: Takže se nebojíte, že, jó jasně, že by se to tím nějak..

R: Jó, takže oni jsou na to, vědí o tom, že opravdu ta spolupráce a ta pomoc tady ze strany, jako jak na těch městských úřadech od tý sociální pracovnice, tak tady z krajského úřadu je.

T: Mhm, jo. No, tak to je dobrý. A někdy teda ještě když se zeptám úplně obecně nějaký nedostatky nebo něco co prostě jakoby je tam zásadní takový negativum, který prostě se může pak objevit v průběhu toho..

R: To já bych to spíš viděla, že opravdu nejsou jakoby pěstouni pro ty děti, který jsou, mají nákej zdravotní hendikep a který tedajsou jinýho etnika, protože je pravda, když vezmeme, když máme evidenci x pěstounů, kteří žádají o dítě a zase na druhý straně máme x dětí, který potřebují pěstouny, a když to takhle protněme, tak je tam strašně malá vlastně část kdy se nám střetnou ty pěstouni s těmi dětmi jó, protože ti pěstouni mají vlastně svoje požadavky, svá přání a je to třeba odlišný od toho co ty děti potřebují jó, takže si myslím, že tady bude hodně dlouho trvat než se to vědomí těch pěstounů změní, že opravdu chtějí pomáhat tomu dítěti a víceméně v uvozovkách jakémukoliv dítěti jó, bez rozlišení třeba toho etnika, nějakýho zdravotního problému, kterej je zvládnutelný v domácím prostředí, takže tam si myslím, že to nějakou dobu bude trvat nebo sourozenecký skupiny že jo, to už jsou, ale co se týká tý pěstounský péče na přechodnou dobu uvidíme jak se to rozjede. Tam opravdu u těch třeba těch miminek, já si myslím, že tam je to dobrý, že opravdu tam jako můžou být v tom rodinném prostředí a my tady potom třeba, zákon vlastně zrušil poradní sbory že jo od letošního roku a my stále si ten sbor v uvozovkách nazývaný Poradní sbor chceme udržet a ty odborníky si sem zvat budeme a o těch dětech se bude rozhodovat vlastně stejně, ne jenom teda aby jsme si to tady rozhodly my, jako pracovnice, ale opravdu i ti odborníci, psycholog, dětská lékařka u toho bude, jako byli v minulosti, protože my třeba si toto jako tadyhle náš kraj zachováváme, protože si myslíme, že to je dobře aby to bylo.

T: Mhm, takže vy se spíš jakoby nebojíte, že nebude dost těch profesionálních pěstounů, ale spíš potom těch normálních jakoby na tu dlouhodobou, kteří by si pak byli ochotni vzít to dítě třeba s tím postižením ..

R: ..a nebo jinýho etnika.

T: Mhm, dobře. Tak jo. Tak mě to zatím takhle stačí. Děkuju mockrát a jestli ještě tady můžu poprosit za tou paní Staronovou .

R: Jo, jo, jo já vás tam vezmu.

Příloha č. IV

Rozhovor se sociální pracovnící Orgánu sociálně-právní ochrany dětí, která má v náplni práci mj. pěstounskou péči na přechodnou dobu.

T: Jo, já píšu bakalářskou práci na téma Pozitiva a negativa pěstounské péče na přechodnou dobu a jenom jakoby z té nahrávky si pak vypíšu to, co jste uvedla, ale je to anonymní, takže tam nikde nebudou jakoby žádný údaje, nic takového.

R: A jsou to údaje do té BP?

T: Jsou to údaje do té bakalářské práce, pak to bude vyvěšený na webu, tak to bude k přečtení, co jsem zjistila, haha. Já mám takovou osnovu a tak bych se hlavně chtěla zeptat na ty přínosy jaký má pro ty děti, pro ty rodiče a jaký má taky nedostatky jakoby co vidíte, co je takový negativní, co by se ještě dalo vylepšit a zase tak jakoby z hlediska pro ty děti i pro ty rodiče i z té finanční náročnosti, třeba když byste to porovnála, takže jestli můžeme začít těma přínosama, těma pozitivama.

R: Tak to je určitě, haha, že ta pěstounská péče na přechodnou dobu je samozřejmě v nejlepší zájmu dítěte že jo, protože to děťátko když se najednou ocitne samo bez rodičů, tak samozřejmě nemá žádnou blízkou pečující osobu a teď už jsou dětský domovy, dětský centra, zajištění tak, že jedna sestřička pečuje o max. čtyři děti, tak přece jenom ta jedna náruč ty sestřičky pro ty čtyři děti je pořád přeci jenom malá, takhle jedno dítě má jednu pečující osobu, má rytmus té rodiny, jsou to přirozený vztahy, přirozený vazby, učí se vlastně tomu běžnému životu není to žádná forma ústavního zařízení, je to prostě běžná rodina, v tom si myslím, že je ten zásadní přínos, že to děťátko se dokáže navázat na nějakou blízkou osobu, že se učí vytvářet si ty vztahy, který v běžném životě pak navazuje dál, jó, to že tam dochází k tomu přerušení toho vztahu to samozřejmě není pozitivní, že jó, byli bychom radši, kdyby se to dítě navázalo od narození a ta vazba se prohlubovala a nějakým způsobem se pořád jakoby modifikovala, rozšiřovala by se na ty sourozence, rozšiřovala by se na další lidi v rodině a tady je to tak, že se to děťátko naučí tu vazbu vytvářet, ale pak tady dochází k tomu, já bych neřekla ani k přerušení, ale jako takovému převodu té vazby na tu jednu pečující osobu, hned na tu pečující osobu jó, čili čím jsou ty děti menší tím je to samozřejmě jakoby pro ně méně bolestivé, čím víc je to dítě v psychickém vývoji i v tom notorickém, také to s tím souvisí, ale hlavně v té emoční zralosti. Čím je děťátko větší, tím víc tu změnu vnímá, tím je to pro něj náročnější, ale prostě takhle je to nastavený a ten přínos to samozřejmě má podstatně větší než je to neutrální prostředí ústavního zařízení.

T: Ehm, takže lepší nějaká vazba, než když se to pak přeruší nebo nám právě jakoby v těch kurzech co jsem se tak jakoby už dozvěděla, tak se ty rodiče vlastně připravují nato, že to dítě pak půjde pryč. Může se tam stát, že se budou bát třeba nějaké té vazby s tím dítětem, že prostě spíš tak, že si ho tady vezmu, nějakou dobu ho budu mít a pak ho zase pošlu dál.

R: To říkáte dobře, takhle uvažuje jako hodně lidí, když si představují, jak asi ta pěstounská péče na přechodnou dobu probíhá a pokud si představují, že by to pro ně byl jó, problém a že by to třeba bylo úplně jako nemyslitelný, že by to děťátko předávali někde dál, tak to samozřejmě nemůžou být pěstouni na přechodnou dobu. Jó, tam je

potřeba, aby ty pěstouni měli naplněnou rodičovskou roli, to je jedno z těch zásadních kritérií, ono jich je víc, ale toto je zásadní. Musí mít naplněnou rodičovskou roli. Takže já jako pěstounka, když budu teda pěstounkou, tak bych se měla řídit tím, že už jsem maminkou dvou, tří dětí a tohle je pro mě, to mě naplňuje, to mi stačí. To další děťátko už nepotřebují vlastnit, nepotřebují vědět, že po sedmi letech do školy, nepotřebují jako vědět, jak to všechno bude fungovat dál, ale chci mu pomoci teď, v tento okamžik, protože to momentálně moc potřebuje, takže teď se o něj můžu postarat já, jako teta, jako babička, jako by se někomu z rodiny přihodila nějaká vážná událost, že by se přihodilo, že by se o děti třeba mých sourozenců nikdo nemohl starat, takže samozřejmě nastoupím, pomůžu a o to dítě se postarám. To, že ho budu mít ráda, budu se o něj starat, není to, že nemám ráda nebo že mám ráda málo, mám ráda jinak. Mám děti ráda, učím se s ním vytvářet tu vazbu, ale nemám tam takovou tu potřebu to dítě mít, jó jako mají třeba osvojitelé, kteří třeba nemají naplněnou tu rodičovskou roli, tak mají tu touhu že jo, tu přirozenou touhu to dítě mít, vidět vyrůstat, vidět to, jak to dítě vyrůstá, vést ho do té školy, vést ho, provázet ho tou pubertou, tím životem, vidět potom dál jak to dítě v životě je úspěšný, pomáhat mu, když to potřebuje. Tady je ta pomoc v ten daný okamžik a je časově omezená právě tou přechodnou dobou s tím, že ti pěstouni jsou nato samozřejmě připravováni, jó, takže měl by to být člověk, který je, který má uspokojenou rodičovskou roli, to je jedno ze zásadních kritérií a tak mluvíme o dospělých, ale v té rodině, když vycházím z toho, že už tam mají zabezpečenou tu rodičovskou roli, musí tam být ty děti. A teď se dostávám k těm dětem, protože u těch dětí, ty jsou v takovém jako článkem, který je jako hodně ošetřit, protože s těma dětma se taky musí pracovat, ty děti musí být připravený nato, že tam to dítě přijde a že zase odejde, jó, takže i v těch přípravách se hodně zaměřuje nato, aby byly připravené děti. Tady se zase dostáváme k dalším kritériím ohledně dětí, je potřeba, aby ty děti byly natolik psychicky emočně zralé, vyrovnané, aby byl předpoklad, že tohle zvládnou. Jó, ono se nedá říct, že to zvládnou, že jo, i když projdou psychologickým vyšetřením, projdou proškolením, tak se vždycky může stát něco, co se třeba nedalo předpokládat, ale neměla by tam být žádná zjevná rizika, že by to tu rodinu nějak narušilo jó, za prvé je vždycky stabilita té původní rodiny. Pokud ta rodina dobře funguje, je to dobře nastavený, ty rodiny jsou připravené, mají rozumově i emočně zpracované děti, že to děťátko tam přijde a odejde, tak ano, tak to jako možný je, proto těch pěstounských rodin zatím není tolik, protože ta péče je taková hodně profesionální a hodně specifická, proto aby to opravdu probíhalo dobře, tak je potřeba, aby splňovaly tyhle kritéria, ono to možná někdy vypadá hodně přísně, ale nemůžeme na tu rodinu, jakoukoli, která si třeba o sobě myslí, že by tím mohli být, těmi vhodnými pěstouny, tak mi nemůžeme dát to těžký břemeno, když by třeba nezvládali dostatečně tu svojí rodinu, jó.

T: Takže když jsou pak nějaký jakoby ty psychologický testy, tak to odmítnutí je převážně kvůli tomuhle? Že by nezvládli jakoby to dítě dát dál nebo proč většinou dojde k tomu odmítnutí?

R: No, tam to může být z více důvodů, ale odmítnutí nebo nepřijetí vlastně té žádosti je nejčastěji z těch důvodů, že nenaplní ty kritéria, jó.

T: Že třeba nemají vlastní děti nebo třeba není tam určený, že to jejich dítě musí být už nějak starý.

R: Je to určený, to říkáte dobře. Je tam v tom kritériu, že by to nejmladší dítě z rodiny mělo mít minimálně 8 – 10 let. Jo a pokud se jedná o rodinu pěstounskou, že mají už přijímaný děti a chtějí být ještě pěstouny na přechodnou dobu, tak je potřeba, aby to děťátko tam né, že je ve věku 8 – 10 let, ale aby bylo v té rodině přijaté a aby mělo už to svoje místo, což může být třeba desetileté dítě, ale nemůže to být desetiletý dítě, který je tam teprve dva roky v té rodině. Může to být desetiletý dítě, které je v té rodině třeba pět let. Jó, tam už je určitá ta vazba, přišlo tam v pěti letech, má něco za sebou, ale pět let jako je vidět, že ta rodina funguje dobře, ale toto se posuzuje velmi individuálně, pokud se jedná o pěstounskou rodinu, tak se to malinko „tříská“, jó ta pěstounská péče klasická s tou pěstounskou péčí na přechodnou dobu úplně neladí, nemělo by to jako úplně takhle být, protože ty děti, které v té rodině jsou, ty děti pěstounsky přijaté, by mohly být přijímáním a odcházením těch dětí na přechodnou dobu znejistěny v té své pozici, jó, co by si asi myslelo takový osmiletý dítě, že támhle čtyřletý Pepíček přišel na půl roku a zase odešel. Tak by ho to asi mohlo znejistit v tom, že já jsem taky přišel na chvíli a neodejdu taky? Nedají mě taky někam? Takže je potřeba i tohle zvažovat.

T: Takže si myslíte, že ti klasičtí pěstouni by neměli být zároveň ti profesionální nebo máte nějaké takový rodiny?

R: Nemáme a klasická pěstounská rodina nás zatím ani nežádala, aby byla přechodnou a my jsme k tomu přistupovali individuálně, protože každá ta rodina má tu stabilitu nějak jinak jako nastavenou, jó že může být rodina, která mě dvě pěstounské děti, funguje dobře, tak proč by nemohla být na přechodnou dobu, ale může být zase rodina, která má stejně třeba dvě děti a nebo jenom jedno dítě v pěstounské péči, má jen to dítě krátkou dobu a je to dítě, které třeba potřebuje hodně to rodinné zázemí, potřebuje pomoci, má svoje specifické problémy, takže tam bychom zvažovali individuálně, jestli to vůbec možný je, jó, aby to nepoškodilo to děťátko, které už tam je, protože vždycky ta původní rodina má přednost, tam je potřeba, aby to bylo stabilní, aby to bylo dobrý, protože my

se pak dostáváme trošičku na tu ekonomickou úroveň, protože ta pěstounská péče na přechodnou dobu je zajištěná finančně, řekla bych poměrně dobře, ale samozřejmě, když potom víme od těch pěstounů, co se všechno děje a čemu všemu jsou vystavení, tak je to péče čtyřadvacetihodinová, po celou dobu vůbec žádná dovolená, že tam nejde odejít nebo předat to děťátko třeba na týden babičce. Tak zase to finanční jistění není tak velký, jó, je to jakoby těch dvacet tisíc hrubého, takže se dostáváme na 15 a půl čistého + úhrada potřeb dítěte, takže zhruba kolem těch jednadvaceti, dvaceti tisíc, ti pěstouni měsíčně dostávají, ale samozřejmě zase je to určitá jistota, jó, co se týče zaměstnanosti, takže se někdy stává, že se hlásí i žadatelé, kteří by vlastně tím vyřešili svojí ekonomickou situaci, což není správně, že jo.

T: Takže to když rozpoznáte nějak na začátku, tak je odmítnete?

R: Ano, může se stát, že se přihlásí i lidé, kteří jsou v hodně vážné finanční situaci, třeba nařízená exekuce na majetek, jsou hodně zadlužení, jó a tohle je možnost, jak být doma s tím dítětem a být ekonomicky zajištěn. Řešili jsme tady jednou, že se hlásila i paní, která měla zájem o péči na přechodnou dobu, ale měla nařízenou exekuci. V tom momentě, kdy by ona dostávala tu odměnu pěstouna, tak i ta odměna pěstouna by podlehla exekuci, což samozřejmě není v zájmu toho děťátka, aby bylo v nepohodě a v neklidu, jó, to nejde, takže kritérium ministerstva je jasný, že ta rodina musí být na

určité ekonomické úrovni. Hypotéka nebo stavební spoření, to je běžná záležitost dneska, ale nařízená exekuce to je problém, takže to ne.

T: A můžu se zeptat, kolik máte teďka těch žádostí nebo jak celkově, jak je to teď'...

R: No, my máme jednu žádost z roku 2011 a to už jsou teda pěstouni, kteří aktivně fungují a mají teď v péči už druhé dítě, jedno už předali. Pak jsou v roce 2012, to byly dvě žádosti, s tím, že obě rodiny fungují a obě byly obsazené. Minulý týden se předávalo děťátko z té jedné rodiny. Takže v současné době máme jedno dítě předškolního věku a to bylo umístěno v pěstounské péči na přechodnou dobu v jiném kraji, protože u nás v té době ještě nebyla rodina připravená, ale našli jsme práci v mezikrajové spolupráci v jiném kraji, takže to děťátko se umístilo do jiného kraje. Ale bylo jakoby, tou příslušností místní, patřilo nám, takže máme v současné době tři děti, které se předávaly z pěstounské péče na přechodnou dobu a teď momentálně dvě děti, dvě rodiny jsou obsazené, dvě rodiny mají to dítě, teď aktuálně.

T: Myslíte, že se ten zájem ještě zvýší o to?

R: Určitě.

T: Takže čekáte, že těch rodin bude více, že ty děti nepůjdou do těch ústavů? A oni se tam, to jsem se vlastně už ptala paní magistry Novotné, že oni si teda můžou určit jenom tu věkovou kategorii, ale zároveň ti pěstouni dlouhodobí nebo ti osvojitelé, když tam teda je dítě na osvojení, tak ti si můžou určit i etnikum, třeba zdravotní stav, nebojí se tam nějak jakoby neprovázanosti, že ty děti jakoby třeba když budou na těch fotkách, nebudou moci sehnat rodinu dlouhodobě?

R: Tam může být problém určitě, jó, určitě, určitě toto budeme řešit, ono nejde jen o to, aby se ty děti dostaly do rodiny, ale z té přechodky je možný, aby se ty děti i vracely do té původní rodiny, jó, takže i tato cesta je jakoby reálná v případně zájmu těch biologických rodičů a v případě, že si upraví podmínky, aby to dítě mohli přijmout zpět, tak tam bude určitě i ta spolupráce s těmi rodiči, takže to je takové, si myslím, že to může být pro ty pěstouny potom jako náročnější, jó, to dítě vracet zpět do toho původního prostředí, které už třeba selhalo, jó, že tam ta péče selhala, ale došlo k nějaké nápravě, takže to dítě se může vrátit zpět i to si myslím, že může být riziko i náročnější pro ně a pak samozřejmě u dětí, které jsou zdravotně omezené nebo je tam specifické etnikum, často jsou to děti že jo romskýho etnika nebo prostě jiného etnika, tak u těch to riziko taky je. Bud', že jdou umisťovat do ústavního zařízení, bohužel a nebo je možnost, že se budou umisťovat do zahraničí jako na osvojení, jó, do pěstounské péče ne, ale do osvojení, do zahraničí, tam to možné je. S tím, že u nás musíme nejdříve vyhledávat osvojitelskou rodinu, pěstounskou rodinu a pokud v naší zemi nenajdeme pro dítě tuto rodinu, tak pak je možné požádat zase o spolupráci úřad pro mezinárodně právní ochranu a ti zprostředkovávají osvojení do ciziny. Takže tady je cesta, teď myslím zvlášť na ty děti poloromského, romského etnika, o který u nás není až takový jako zájem u těch osvojitelů a je o ně velký zájem v Itálii, ve Švédsku, ve Španělsku, hodně se dětem zprostředkovává osvojení do Španělska. Takže u těch miminek je velká šance, že i ta pěstounská péče na přechodnou dobu pro všechny děti má smysl, jó, protože se naučí tu vazbu navazovat a potom pro ty pěstouny, oni to takhle říkají, bylo by pro nás těžký to dítě vracet zpátky do ústavního zařízení, jó, že by měli pocit, že tu práci a energii, kterou tomu děťátku dali, že se jim ztrácí, jó, ona se neztrácí, ona tam pořád je, jó říká se, že i když to dítě je v té pěstounské péči na přechodnou nebo krátkou

dobu, tak už mu to zůstane, ta schopnost ty kontakty navazovat, že i třeba v tom ústavním zařízení už si dokáže tu vazbu snáze vytvořit.

T: Takže i kdyby se vrátil...

R: Jó, je to pořád lepší než být v tom neutrálním bez vytváření té vazby, protože když se to nenaučí jako malé, tak pak hůř a hůř ta vazba vzniká nebo schopnost vytvářet ty vazby je potom mnohem těžší a někteří psychologové říkají, že třeba i nemožná, že už se to dítě nenaučí pokud jsou dlouhodobě v ústavní péči. Pokud třeba jsou tam i se sourozencem, tak jsou na sebe navázané, jako někoho mají, jó, je tam někdo blízký, ale když se tam takhle střídají každý den, ty tety, jedna má ranní jedna odpolední, jó, ještě jedna přijde, některá odejde, tak ty vazby jako nevznikají, v té pěstounské péči vzniknou. Pak teda dojde k tomu, že se to přeruší, přestřihne a jó zase, od toho jsme tady my, neziskové organizace, které by měly ten přechod z pěstounské péče do té trvalejší péče, když to osvojení nebude pěstounské trvalejšího rázu, co nejšetrněji ho šetřit, aby to proběhlo jako co nejlíp v zájmu toho dítěte, jó zaprvé to dítě, za druhé ta rodina těch pěstounů, protože tam jsou ty děti, zase jako myslet na zájmy těch dětí a pak těch dospělých, jó aby se to dalo takhle ošetřit, protože dávali jsme třeba holčičku předškolního věku, tak ta pauza přechodu byla rozpracovaná na dva měsíce. Opravdu pomaličku, navazování toho kontaktu, stanovování prostě nějakých očekávání do budoucna, na co se těšit, co bylo předtím, co je teď a co bude potom, takový ty knihy života se vypracovávají, kde si to dítě samo uvědomuje, teď jsem byl u té mámy a táty, teď jsem tady v té pěstounské rodině a co tady mám dobrého a co nemám úplně běžného jako mám v rodině, pak ten přechod a pak tady budu v téhle rodině, v té nové, co tam všechno budu mít, třeba se mi bude stýskat tady po těch, tak co můžu dělat, to je u těch větších dětí, je to taková hodně práce už psychologicky náročná, ten přechod toho děťátka musí být hodně ošetřenej. My jsme předávali devítiměsíční, desetiměsíční děťátko, tak tam už taky to vnímání toho dítěte je jiné, takže tam ten plán přechodu byl na týden. A bylo to tak, že budoucí osvojitelka navštěvovala pěstounku, zase bylo třeba se domluvit na tom, kdy to bude nejvhodnější, aby se nenarušila ta rodina těch pěstounů. Takže se domluvili tady u nás, my to většinou tu domluvu dáváme dohromady takovou dohodou, pokud se něco nelíbí nebo něco, co by úplně nesedlo, si řekneme tady, ale v té praxi už to potom funguje tak, jak už se to domluvilo tady. Pak už by to mělo být jakoby bez problémů. Takže tady se domlouvá, kdo bude přítomný těm návštěvám, jestli tam budou ty biologické děti nebo ne, co budou vědět o těch osvojitelích, ty děti v rodině, protože zase je to osvojení, my chráníme anonymitu těch osvojitelů i toho děťátka, takže ta rodina třeba těch pěstounů nezná ty děti pěstounské, neznají všechny údaje o tom dítěti, ale mnohdy neznají ani to jméno, jó, je to pro ně jakoby dobře, máme třeba rodinu, která si vybírá ta jména, vybírají ty děti jó, takže třeba jsme vybrali děťátko a řekli ty tentokrát vybíráš jméno, jó, to je tak trošku z legrace, my tomu říkáme jako pracovní název ha -ha, to děťátko má nějakou přezdívku, ale zase s ohledem na věk dítěte, jó, protože když se někdo jmenuje Maruška a my budeme říkat Terezka, tak bychom to děťátko mohli zmást, že jo. Pokud je to miminko a je předpoklad, že vše proběhlo dobře a rychle, tak klidně můžeme říkat holčičce, která je Maruška Terezko, protože tam jde jen o tu melodii, o ten hlas. Taky je fajn jim říkat nebo někdo jim taky říká ty moje štěstíčko, zlatíčko nebo cvrčku, prostě si vymyslí něco takovýho univerzálního, že ty děti ani nepojmenovávají, jó, ale není to

žádný dogma. Někdo říká, že se těm dětem nesmí dávat jméno, to né, je to dobře, když mají to svoje jméno, osvojitelé pak mají možnost si to své děťátko pojmenovat podle vlastního uvážení, jó, můžou mu nechat i jméno, které dostal v té pěstounské rodině nebo to původní jméno, samozřejmě příjmení se mění vzhledem k dítěti, mění se čtyřčísli za rodným číslem, takže to děťátko dostává opravdu novou identitu a samozřejmě ta identita je podle osvojitelů budoucí, jó, takže když ty budoucí rodiče řeknou, nám se líbí jméno Maruška, to, co jste pro ní vymysleli, i když je to Nikolka jí budeme říkat Maruška, líbí se nám to, tak jí tu Marušku necháme. Nebo můžou říct, líbí se nám to původní jméno, chceme to původní. A tady v tomhle případě teda, abych se vrátila zase zpátky, tak zachrání i ty děti před tím, aby je pak třeba netrápilo nebo zbytečně se nepídilo po informacích, jaká byla matka toho dítěte, ten příběh, většinou chtějí slyšet ten příběh, takže pěstouni s tímhle musí pracovat, mají samozřejmě mlčenlivost, nemůžou sdělovat všechny tyhle informace, většinou používají nějakou obecnou formu toho, že prostě ta máma se o to dítě nedokázala starat, takže se o něj staráme teď my.

T: A ještě já se zeptám, máte od ministerstva nějaký plán, kolik rodin třeba musí být nebo to vůbec není nějak ošetřený, prostě je tady ta možnost, kolik lidí se přihlásí, není tady nějaký tlak, aby se prostě nabíraly ty rodiny a aby ty děti nešly do těch ústavů...

R: Nemáme přímo stanovený konkrétní kapacitu, to nemáme, my se snažíme vybrat ,aby rodiny, které přijímáme do té evidence pěstounských rodin na přechodnou dobu, aby byly opravdu kvalitní, takže my se to spíš snažíme zakládat a budeme to tak dělat na té kvalitě, abychom věděli, která rodina to opravdu zvládne a nechceme jako na to množství, jó, protože ono by se to potom vracelo zpátky a pokud víme, že by tam těm dětem nebylo úplně dobře, tak to nejde, že jo, to by nebylo správně. A kapacitní standarty nemáme stanovený žádný. Myslím si třeba, že se to časem vyvine, protože ono jak to teď prakticky všechno začíná, tak se zaprvé zjišťuje, kolik těch rodin by bylo potřeba a teď se to momentálně nedá odhadnout, protože vůbec nevím, jestli mi za pět minut někdo zavolá, jó, že se narodilo dítě, který by bylo vhodný do pěstounské péče na přechodnou dobu, takže proto ani nedokážeme přesně říct a odhadnout třeba, potřebovali bychom třeba dvacet rodin. Ono se to tak nějak v průběhu času vyvine, jó, že třeba těch deset až patnáct rodin během tří, pěti let může vzniknout, ale kdybychom mluvili o více než desítkách, tak si to zatím nedokážu představit, jó, je to otázka těch postupných kroků, není to žádný velký nábor, jó, jak jsem Vám říkala, že ty kritéria jsou taková, abychom ochránili především tu původní rodinu a aby to všechno bylo v zájmu toho děťátka, které se tam bude umisťovat, tak je to vždycky na individuálním zvážení...

T: Takže to nesměruje k tomu, aby byly vlastně nějaké stanovy, že prostě ty děti do tří let nesmí být v ústavech nebo něco takového.

R: Směřuje, směruje, ministerstvo k tomu směruje jó, tahle ta metodika je tímhle způsobem vedená, že by se děti do tří let neměly umisťovat do těch ústavních zařízení, jó, to samozřejmě je, a na druhé straně jsou zase možnosti, možnosti té populace, která jako může nabídnout ty služby, jó, který jsou odpovídající, určitě by to tak bylo, mělo být a je to tak správně, měly by zůstat v těch rodinách, bylo by to pro ně nejlepší, ale kde vzít tolik vhodných, dobrých pěstounů ,protože tady jde o to, aby ta pěstounská péče fungovala, aby ti lidé na to byli připraveni, aby to dobře fungovalo, jó, nejde vzít

všechno, co přichází, to by nebylo dobře, nebylo by dobře umístit dítě do rodiny, kde je nařízená exekuce, nebylo by dobře umístit dítě do rodiny, kde je osm malých dětí, takže to je vždycky potřeba hodně zvážit.

T: A vidíte tam nějaké zásadní nedostatky? Jak to teď funguje ta pěstounská péče na přechodnou dobu, taková zásadní negativa, co se tam může stát?

R: Ne, to ne, já si myslím, že to už prakticky začíná fungovat velmi dobře, to si myslím, že je dobrá spolupráce těch městských úřadů s krajskými úřady, protože teď už je i povinnost nahlásit ohrožené dítě do předběžné evidence, což třeba dřív nebylo, jó, teď už s tou novelou ta povinnost přišla, takže teď když se objeví děťátko, které by se mělo umístit do ústavního zařízení, tak vlastně ty městské úřady mají povinnost kontaktovat naše pracoviště a dožadovat pěstounskou péči na přechodnou dobu, jestli je volná rodina, to je zaprvé, a pokud víme, že není volná u nás a nebo my pak komunikujeme s kolegyněmi zase na krajských úřadech, pokud nemají nějakou tu rodinu volnou pro to děťátko, které je věkově specifické, zdravotní stav může být specifický, tak pokud ani taková rodina není, tak to ústavní zařízení je samozřejmě následná volba, jó, takhle to prostě musí být, jako u dětí, které se narodí s nějakým rizikem, které by neumožňovalo ošetřování a péči v běžné rodině, takže i maminka, která by porodila děťátko, kdyby byla péče potřebná odborná, jako lékařská péče, tak samozřejmě si děťátko nemůže vzít domů, ale zůstane to děťátko v nemocnici třeba na neonatologii, dokud se ten jeho stav nestabilizuje, takže pokud už je to děťátko k přijetí do běžné péče se vždycky na prvním místě volí ta pěstounská péče na přechodnou dobu a já si myslím, že se nám časem vyprofilují rodiny, které se budou třeba specifikovat na děti se zdravotním postižením, se sluchovou vadou, což se stává často, že se objevují děti se sluchovou vadou nebo s podezřením na sluchovou vadu, jó, že už se trochu víc hodí specificky pro nějaký...

T: A zatím ty děti, které šly do pěstounské péče na přechodnou dobu, tak to byly děti zdravé, nebo tam bylo taky nějaké dítě třeba s postižením ?

R: Vyloženě postižený ne, ale zdravotní riziko tam taky bylo. Dokonce jedno děťátko bylo hospitalizovaný společně s pěstounkou, jó, tak tady je zase takový jako riziko pro tu rodinu, kdy může nastat situace, kdy ta maminka z té pěstounské rodiny na chvíli prostě musí odejít, ona se může rozhodnout, že jo. Děťátko potřebuje péči v nemocnici, kde s ním může být hospitalizovaná matka, tak tahleta pěstounka se k tomu postavila statečně, že se nechala hospitalizovat společně s tím děťátkem, jó, ale zase je potřeba, aby ta rodina byla dost silná a stabilní, aby zvládli ten týden bez té maminky. Taky to není jednoduchý. Dá se to taky třeba zkombinovat, že mohli, to je samozřejmě potom na jejich zvážení a na tom, jak to zase zkonzultují s tou pracovnící, kterou mají, tou sociální pracovnící, jó, jestli ta rodina zvládne být dva dny bez maminky a tady je právě důležitá ta zralost těch dětí, jó, protože pro tu pěstounku je to profese, takže je potřeba se jakoby, je to v zájmu toho děťátka tam sním být, že jo, jako by odjížděla třeba na týden na služební cestu, tak to říkám jenom jako pro srovnání, tak pečuje týden o to děťátko v tom zdravotnickém zařízení, jó, takže opravdu v tomhle je i vidět, že to bere velice zodpovědně, tu práci, jó, a teď když se zase vrátí zpátky, tak je potřeba, aby se věnovala těm vlastním dětem, jó, proto je tady i ta fáze odpočinková. Oni ti pěstouni přijmou dítě, a když pak dojde k předání toho děťátka, tak oni mají určitou dobu, takový jako rozptýl, takový jako klid...

T: A to si můžou určit jako dobu, jak dlouho...

R: No, zatím je běžně zavedená ta doba tři až šest týdnů, jó, většinou se s nima vždycky domlouváme, ptáme se, jak to bylo náročný, co myslíte, kolik času byste potřebovali, abyste se zase dali do klidu, odpočinuli si, je třeba nechat vychladnout tu postýlku, jak se říká obrazně, kde to děťátko bylo, tak nechat to všechno odeznít, jó, zavzpomínat si, poplakat si, jó, protože to někdy jsou to taky dojemný okamžiky, když se to dítě předává, nechat to prostě emočně, aby to všechno odeznělo u těch dospělých a hlavně zase u těch dětí.

T: Když to dítě je tam vlastně rok, tu maximální dobu, tak ta rodina třeba když chce někam odjet na dovolenou nebo tak, protože to chce každá rodina za ten rok, tak to funguje jak?

R: No, tak to je taky jedno z těch jakoby, možná byste to nazvala rizikem, máme třeba i paní, která se telefonicky dožadovala na to, jak by to bylo, protože jsou zvyklí jezdit v létě na dovolenou k moři, tak jestli v případě, že by to děťátko měla v létě, jestli by ho mohla třeba na nějakou dobu dát někam jinam. Tady to jako není správný. Nebylo by dobrý, to děťátko umisťovat do ústavního zařízení na tři týdny, když by mělo být teda v té pěstounské péči na přechodnou dobu.

T: A s sebou si ho nemůžou vzít do zahraničí?

R: Tady né, to né, protože oni sice jsou, jakoby mají to předběžné opatření, oni to děťátko dostávají na základě rozhodnutí soudu o předběžném opatření, jsou osobou zodpovědnou za výchovu, ale mohly by v tom zahraničí nastat problémy, pokud by že jo bylo potřeba prokazovat nebo řešit nějaký zdravotní stav, jó, nějaké náhlé příhody, takže nedoporučujeme cestovat, né, neměli by a hlavně ono by se v té situaci toho dítěte mohlo ledacos dít, může tam vzniknout ten zájem těch biologických rodičů, může se právě náhle změnit zdravotní stav a my často o těch dětech toho víme málo, jó, málo nám toho třeba ty maminky řeknou, můžou zatajit nějakou medikaci, drogy třeba, jó a můžou se vyskytnout nějaký příznaky, o kterých úplně nevíme, odkud by se mohly vzít, takže je potřeba, aby byla vždycky v dostupnosti ta zdravotnická péče, to je hodně důležitý. Tady ta paní, která se o tohle zajímala, tak nakonec jako řekla, že né, že by si ráda užívala těch dovolených, tak, jak to má v plánu, ale zase je rodina jiná, která třeba se rozhodla, že pomůžou děťátku třeba jednou za rok, takže přijeli, děťátko předali, a řekli, teď bychom chtěli přerušit to vedení v evidenci, to taky je možný a v momentě, kdy se to přeruší to vedení v evidenci, tak není výplata toho pěstouna, jó.

T: A musí potom dělat zase ty testy?

R: Né.

T: To prostě jenom naváže.

R: Nó, pak se provádí takový aktuální jakoby prošetření, jestli je v té rodině vše v pořádku, oni mají samozřejmě oznamovací povinnost, kde by měli hlásit všechny rozhodné skutečnosti, co se v rodině děje, do osmi dnů, to mají v rozhodnutí uvedený jako povinnost a současně mají právo na to přerušit, jó, tak třeba tihle ti lidé, o kterých mluvím, předali děťátko a řekli, my bychom rádi přes léto vycestovali a pokud bychom mohli ještě nějak pomoci nějakému děťátku třeba do toho června, tak bychom rádi pomohli, ale to my nikdy nedokážeme říct. Taky jsme si mysleli, že děťátko, který bylo v rodině deset měsíců bude po třech měsících předávané a nebylo, všechno se zkomplikovalo, trochu se to jakoby protáhlo, máme řízení u soudu, jsou lhůty na doručování, všechno tohle je jakoby to děťátko bylo opravdu právně volný, tak se

všechno potom natahuje, takže tohle není možný říct, proto oni se rozhodli, že přeruší a až se vrátí z dovolené někdy na konci srpna, tak se nám znovu ozvou a my je v ten moment zase zařadíme a bude to znamenat, že s nima zase aktivně budeme počítat, jó, takže od prvního září třeba se domluvíme, dobře, od prvního září, pokud se objeví děťátko, tak vám voláme.

T: A už tím pádem jim jde jakoby ta odměna, jakmile se ...

R: Jakmile se zařadí do té evidence, dostávají odměnu, protože oni jsou vlastně v takové pohotovosti, jó, že čekají na ten telefon, na to přijetí, pak je to otázka třeba dvou, tří dnů, kdy by měli to děťátko přijmout, pak je to zase jako takový fofr, pak se musí všechno nachystat, připravit a převzít to dítě, že jo, vyřídít všechny dokumenty, to zase s tím pomáhá sociální pracovnice a my, pak je to zase takový náročnější, náročnější období je to přijetí a pak to předávání. To jsou takový jakoby ty okamžiky, kdy je to potřeba jako ošetřit a (o)pečovat.

T: A když ta biologická má zájem, chce se s tím dítětem nějakým způsobem jakoby kontaktovat, tak ta pěstounská rodina jim to musí umožnit, musí s nima nějak spolupracovat nebo může říct...

R: Né, nemůže, ne. Pokud má biologická rodina zájem, tak musí umožnit ten kontakt s dítětem, ale vždycky to je ve spolupráci s tou sociální pracovnící. Není to všechno jakoby na nich, neznamená to, že přijde rodič, zazvoní na zvonek a řekne, že se jde podívat na svoje dítě, ne. Jsou všichni poučení, i ten rodič by měl být poučený, ano, pokud máte zájem o své děťátko, samozřejmě, podporuje se to, má to tak být, tak se kontaktuje sociální pracovnice nebo se domluví nějaká nezisková organizace, která zprostředkovává ten kontakt. A ten kontakt by měl probíhat v nějakém neutrálním prostředí, nemělo by to být tak, aby ti biologičtí rodiče chodili k pěstounům, jó, ten první kontakt by se měl vždycky navazovat na nějakém neutrálním prostředí. Dokonce se i preferuje, aby nejdřív se navázal kontakt biologických rodičů s pěstounama, aby nejdřív se poznali i ti dospělí, domluvili se na tom, jak ten kontakt bude probíhat, aby tím to dítě nebylo nějak poškozený, aby nedocházelo k nějakým emotivním scénám potom mezi všemi, aby tam byla vždycky nějaká třetí osoba, která by ten kontakt řídila, při rozvodových řízeních se tomu říká řízený kontakt, takže v tomhle tom případě by to mělo vždycky taky probíhat tímto způsobem, jó, to je začátek. Pokud se ten kontakt vyvine tak dobře, že ta pěstounská rodina jako tak dobře vychází a dobře spolupracuje s těmi biologickými rodiči, tak už se to nechává otevřený, jó, už si můžou říct, dobře, už byste to zvládli třeba i bez té sociální pracovnice, tak pojďme se domluvit, jak proběhne ta návštěva, od kolika do kolika, kdo bude s tím dítětem, že si budete hrát v tomhle tom prostoru, nebudete odcházet nikam daleko s tím dítětem, protože tou osobou zodpovědnou je pořád ten pěstoun.

T: A když je zodpovědnou, tak má nějaký pojištění nebo něco, kdyby se tomu dítěti stalo, třeba nějaký zdravotní problémy, tak aby třeba ta biologická rodina nechtěla po té pěstounské rodině nějaké odškodnění nebo vy jste mi tady s tím dítětem něco udělali, jó, když by se to dítě pak vracelo, takže to tam není někam vyřešený.

R: Né, to né.

T: Jo, takže se ani nepředpokládá, že by něco takového mohlo nastat.

R: Pokud se něco děje, oni mají, jsou poučení a ví, že mají kontaktovat ty odporníky, takže pokud se něco děje, dojde třeba k úrazu, tak samozřejmě, oni to samozřejmě

nezpůsobili tomu dítěti jako úmyslně zaviněním, takže se kontaktuje lékař, jó, vždycky v těch případech, takovýchle nějaký pojištění za způsobenou škodu, né. Ani jsem neslyšela, že by někdo...

T: Jo, to jenom si říkám, že ty biologické rodiny by to potom mohly brát jako.../zazvoní telefon/

R: Oni by to mohli brát mohli by si nárokovat milion za zlomenou ruku, ale je to nesmysl, že jo. /telefonát/

R: Tak, ptejte se.

T: Já bych se chtěla zeptat ještě na jednu poslední otázku, protože si myslím, že jsme to docela prošli, jestli jakoby něco takového fungovalo, předtím, než vůbec, v tom roce 2006 to bylo vlastně úplně poprvé uvedené, tak jestli předtím to nějak jakoby fungovalo, že třeba ty děti, který se najednou ocitly bez rodičů na krátkou dobu, jestli šly třeba k nějakým pěstounům na chvíli a pak si je zase ta biologická rodina vzala nebo jestli tyhle děti vždycky šly do ústavu nebo...

R: Já si myslím, opravdu to říkáte správně, jako podle zákona pěstounská péče na přechodnou dobu vznikla v té době, ale předtím, pokud to mohlo nějak fungovat, tak to fungovalo určitě na osobní domluvě, jó, že ty rodiny byly třeba nějak zpřízněné, že se znaly a na určitou dobu to dítě v rámci třeba těch příbuzenských vztahů, tak, jak to je, tak se svěří to dítě do péče jiné osoby, jó, ale není to pěstounská péče na přechodnou dobu. Je to...

T: Jasně, ale v rámci příbuzenských vztahů, ale myslela jsem spíš, jakoby jestli to dítě, když se ocitlo jakoby bez těch rodičů a nemělo někoho jiného, ani z té širší rodiny, jestli šlo teda do ústavu nebo třeba...

R: Šlo do ústavu.

T: Takže tady ta potřeba byla, jakoby vytvořit tady tu...

R: Vždycky. Určitě byla vždycky. Obzvlášť si myslím potom jako v tom období socialismu, kdy opravdu ty děti byly umísťovány striktně do těch ústavních zařízení a nebyl třeba podporovaný ten kontakt s biologickou rodinou, jó, že tohle období bylo ústavní, vyložene ústavní. To právě existovaly a byly vytvářeny takový ty domovy, teď už je to tak hodně jako bych řekla šetrnější. Kdybyste měla taky možnost navštívit dětský centrum ve Strakoncích, tak to jsme na něj tak jako pyšný, takže to je centrum, které právě funguje hodně ohleduplně k dětem, jó, takových center kdyby bylo víc, tak jako je to dobře. Já nechci být zastánce nějaké ústavní výchovy, já nejsem zastánce takových těch ohromných domovů, kde se ty děti ztrácí a sotva se znají jménem, jó a tyhle ty menší centra a třeba i buňky rodinného typu jsou určitou alternativou za druhé, jó, zaprvé je rodina, za druhé jsou prostě tyhle ty možnosti. Na Slovensku to takhle mají, mají třeba pěstounskou péči na přechodnou dobu, zrušili velký dětský domovy a my jsme se ptali, co jste dělali s těma dětma, vždyť tolik rodin přece není.. Vytvořili rodinné skupiny. Vytvořili rodinnou skupinu, kde jsou děti se společným nějakým specifickým v péči a jsou tam třeba čtyři nebo pět, jó a starají se o ně třeba dvě pěstounky, který se střídají, jó a chodí jako takhle jakoby do práce, do té rodiny. Jo, i tohle to alternativa. Je to podobný, jako jsou třeba fondy, jó, jako jsou třeba „Klokani“.

T: Ale ono je to jakoby víc finančně náročný, není?

T: Takže jakoby to musí být zájem z toho ministerstva, aby bylo ochotný nato dát peníze.

R: Určitě. A já si myslím, že tohleto jakoby vykrystalizujeme, teď hodně je té pěstounské péče na přechodnou dobu, je o ní hodně slyšet, ale ona nebude úplně pro všechny děti, právě pro ty děti, které budou hodně specifický, tak bude třeba potřeba hledat i nějaký terapeutický zařízení, který ne každý pěstoun bude schopen nabídnout nebo poskytnout nebo vůbec nebude mít v dosahu. Ono kdyby byla síť zajištěná, tak by to byl naprosto ideální stav. Ideální stav je umisťovat děti do rodiny a mít k tomu síť služeb. Protože ten pěstoun si tu pomoci a tu službu může najít, má jí třeba dostupnou, může jí uhradit. Tohle si myslím, že by bylo ideální řešení. Ale teď se teda rodí ta pěstounská péče, vznikají organizace, které budou doprovázet ty rodiny a to je taky fajn a měla by vznikat nebo rozšiřovat se ta síť služeb, kterou budou potřebovat. Zvlášť pro ty starší děti, který už si sebou třeba nesou nějakou tu životní historii, už mají nějaké zážitky negativní třeba z té původní rodiny, mají už nějaký svoje problémy a potřeby, aby tam byla k tomu, k té péči ještě i ta terapie navíc, jako specifická terapie. No, tak to je do budoucna.

T: Nejdůležitější je jakoby mít ty kvalitní rodiny, profesionální, aby to bylo fakt, pak už jakoby to může proběhnout hladce, co myslíte, že když se vyberou kvalitně ty rodiny, když budou jakoby zodpovědný, když budou mít všechno vyřešený, takže už ta profesionální pěstounská péče, že tam už...

R: ...je možná. Jó, ono se pořád s nima musí pracovat, s těma rodinama, protože to každý dítě s sebou přináší něco jinýho, jó, je jiný, přináší s sebou nějaký jiný zkušenosti, takže my třeba po předání toho děťátka si potom tu rodinu buď zveme sem anebo je navštěvujeme doma a ptáme se, jak to prožily. (T: Takže práce s těma rodinama.) Pořád a jako hodně intenzivní v době toho průběhu té pěstounské péče i po tom předání a před přijetím třeba dalšího dítěte taky vždycky musíme zjistit, jestli v té rodině je všechno v pořádku, jó, jestli je to tam stabilní. Ta práce s osvojiteli a s pěstouny a hlavně s pěstouny je taková, že má takový svůj začátek a takový svůj konec. A tady s těma pěstounama na přechodnou dobu je potřeba pracovat vlastně pořád, jó, tady ta intenzita a určitě ta spolupráce bude taková jiná, jó, to nás teprve všechno čeká, proto bychom byli rádi, kdyby i ty doprovázející organizace, kdyby jich jako bylo víc a kdyby byly kvalitní. Někde už se objevují, třeba v Pardubicích mají organizace Amanta, která hodně jako a intenzivně tady ty doprovodný a doprovázející služby dělá, což je moc fajn, pro všechny. Je to fajn pro kolegyně v oddělení sociálně-právní ochrany dětí, protože ony zase mají tu funkci zase takovou jako kontrolní a podpůrnou samozřejmě taky, ale ta nezisková organizace tam tu podpůrnou funkci může zajišťovat zase úplně jinak pro ty pěstouny. Takže to doufáme, že se nám všechno jakoby rozvine, je to takový jako hodně rychlí teď, takový to tempo je, hodně rychle se do toho naskakuje a není ještě vytvořený to zázemí úplně, tam bych si dělala obavy, že nemáme tu síť pro pěstouny, že jim vlastně nemůžeme nabídnout, to, co si myslíme, že by bylo potřeba. Teď třeba bych řekla, potřebovali bychom doprovázející organizace pro tyhle pěstounské organizace, aby se mohlo s nima pracovat. Zatím to do nějaké míry se snažíme suplovat my, že tady máme vlastně ještě dvě psychologičky, takže pokud je potřeba, tak psychologičky pomáhají těmto pěstounským rodinám nebo je můžeme někam nakontaktovat, ta doprovázející organizace by byla prima.

T: Tak jo, dobře, děkuju mockrát, já myslím, že to takhle stačí, že jsme prošly všechno

Příloha č. V

Rozhovor s posudkovou lékařkou pro OSPOD.

T: Já mám připravených pár otázek a nevím, jak na to budete moci odpovědět z pohledu toho lékaře, ono přeci jenom je to takový spíš do té sociální oblasti, ale jako takové ty hlavní, protože já mám to téma Pozitiva a negativa, takže taková ta hlavní pozitiva, jaké byste viděla té pěstounské péče na přechodnou dobu pro ty děti, které se vlastně dostávají přímo z těch nemocnic.

R: Přímo co té pěstounský péče. No tak já bych to viděla víceméně většinou pozitivně, protože moje zkušenost je taková, že ač to má být opravdu na přechodnou dobu nebo krátkou dobu, pokud možno, do těch dvou, tří měsíců, to je ideální doba, kdy to dítě má zůstat v tomto typu pěstounský péče, tak ale praxe je jiná. Praxe ukazuje, že ty děti tam mnohdy zůstávají déle a přeci jenom to, že se tomu malému kojenci věnuje po tu dobu jeden, dva dospělý lidi, ty jeho potřeby jsou okamžitě uspokojované. Tak to si myslím, že je do budoucna tak strašně důležitý, že v tomhle věku tomu dítěti pravidelně okamžitě zabezpečuje ty jeho potřeby, tak to si myslím, že je pro ten budoucí vývoj toho dítěte naprosto zásadní. Protože si myslím, že když to dítě má od začátku uspokojované ty potřeby, tak do budoucna se z něj stane opravdu člověk, který bude opravdu pohodový, bude mít takový nějaký bezproblémový vývoj a vůbec vlastně ty další teda pečovatelé, budoucí teda rodiče, tak si myslím, že pro ně je to daleko snadnější a pro ten vývoj toho dítěte, pro ten temperament a pro to všechno je ta pěstounská péče na přechodnou dobu vůbec to nejlepší. A jak říkám, je důležitý samozřejmě, že tohle má po dobu těch dvou, třech měsíců, což bylo pro myšleno, na tu pěstounskou péči na přechodnou dobu, ale praxe ukazuje, že mnohdy tomu tak není, že ty děti tam zůstávají šest, devět měsíců. Nedávno jsme dávali holčičku v devíti měsících z tohoto typu péče a prostě ty děti, pokud jsou devět měsíců takhle je o ně pečováno, takhle velice dobře, vlastně adekvátní jakoby v rodině, tak ty děti jsou pohodový, klidní děti, který ač třeba kolikrát ta anamnéza já nevím, prenatální rodina tam není úplně ideální, tak ty děti se v těch devíti měsících, co jsem zažila, tak se chovají úplně jako zdravé dítě, kde vůbec nečekáte rizikový už vývoj, ostatně v těch devíti měsících je víceméně třeba pro nějaký riziko, já nevím narkomanie, prenatální nebo na drogy nebo tak, tak v těch devíti měsících už je pak jasný, jak se to dítě bude vyvíjet, jestli tam jsou nějaký následky nebo ne. Takže tam jako z hlediska těhletých častých věcí u maminek, jako třeba ten z alkoholu, drog atd., tak v těch devíti měsících je to dítě v podstatě hotový a když ho vidíme na tom poradním sboru, což je jako zvykem z tohoto typu péče, že ty rodiče nebo teda ty časní (?) pěstouni ho přinesou na ten sbor, tak už je jasno, co s tím dítětem bude dál, taky vám daleko řeknou si myslím jaký to dítě je, je-li čas ty dva lidi vychovávají nato, aby ses tím dítětem zabývali samozřejmě daleko, daleko víc než pokud je to dítě v nějakým klinickým ústavu nebo tak, takže vám řeknu i o těch jeho potřebách, o kterých bychom se jinak třeba vůbec nedozvěděli. Jó, z těch kojeneckých ústavů, dětských domovů, mě se třeba líbilo temperament dítěte, toho, jak přijímá stravu atd., ale už se nedozvíme o takových těch detailech jako jaký písničky má rádo, prostě takovýhle a tohle všechno se my dozvíme, nejenom teda my na tom sboru, což pro nás není ani zas tak důležitý, pro nás je důležitý ten celkový zdravotní,

notorický , psychický vývoj a tak, ale to se vlastně dozví i ti budoucí rodiče. Ten přechod, do té definitivní rodiny je snazší pro všechny strany. Takže naše zkušenost s tím je vesměs pozitivní. Jako já jsem o těch negativech pouze zatím doted' četla nebo slyšela ze zkušeností z ostatních zemí, ale vlastně tady pro Jihočeský kraj, co jsme to zavedli, řekněme od ledna loňského roku to bylo?, myslím si, ano bylo to tak, leden loňského roku, tam si myslím, že tam vešel v platnost ten zákon, tak vlastně za ten rok a kousek řekněme, tak ty zkušenosti tady u nás .

T: Takže se nebojíte nějakých problémů s tím zdravotním stavem místo toho, aby to dítě šlo do nějakého zařízení , kde mají svého lékaře, kde jsou zdravotní sestry a o to dítě, z tohoto hlediska je lépe postaráno (R: Určitě, určitě.) tak nebojíte se, že ty rodiny na to nebudou stačit?

R: Ne, jednak to spektrum těch žadatelů, jsou to ve většině případů dobře prověřeni žadatelé, opravdu častou pěstounskou péčí nebo teda pěstounskou péčí na přechodnou dobu, takže to jsou skutečně lidé, kteří, aspoň doposud to byli lidé, kteří měli svoje děti už velký, vychovali svoje děti, měli vlastně velkou zkušenost s tím zdravotním stavem, co se týče dětí, ve většině případů vychovali více dětí, než dvě, takže ta zkušenost byla velká, dokonce v jednom případě nebo několika vlastně už případech jsou tito lidé sami zdravotníci, ano, dokonce tam máme i lékaře atd., takže jsou to přímo mnohdy zdravotníci, ale vždycky jsou to zkušené lidé, prověřené lidé. Jednak pokud je tam nějaké riziko, kterého bychom se báli, ve smyslu, dám příklad, cyanotické srdeční vady nebo ohrožující urgentní srdeční vady atd., tak samozřejmě to dítě do takového typu péče nepřipadá v úvahu. Takže pokud to dítě je rizikové, co se týče zdravotního stavu, tak v tom případě samozřejmě zůstává pod dohledem lékařů a nepřipadá v úvahu ho dát do tohoto typu péče.

T: A co se týká třeba nějakého zdravotního postižení?

R: No, to záleží jaké. Pokud se narodí dítě, dám příklad, s jednou ledvinou, tak...

T: Myslím například ten Downův syndrom nebo...

R: Děti s Downovým syndromem, pokud zase nemají nějakou život ohrožující srdeční vadu, pokud v uvozovkách mají diagnózu Downova syndromu bez jiné, závažné, život ohrožující srdeční vady, tak naprosto bez problému, až na to, že dítě s Downovým syndromem, o tom se jakoby předpokládá, že vlastně pro to dítě se kolem té doby, dvou, třech měsíců najde definitivní rodina. Pro dítě s Downovým syndromem, tam je to složité, tam tuhle zkušenost zatím nemám, protože upřímně řečeno, pro dítě s Downovým syndromem se ve většině případů najde, v tom definitivním zase jenom pěstounská rodina, ale nikoliv definitivní osvojitelé. Ale jinak zdravotní stav dítěte s Downovým syndromem by určitě nebránil, aby toto dítě šlo do tohoto typu péče, to určitě ne. Jak říkám, pokud tam není nic život ohrožujícího, samozřejmě i stran těch osvojitelů, dítě matky s hepatitidou C, pokud nemáme jasno, že dítě bude pozitivní nebo negativní, tak takovéhle dítě by třeba taky zůstalo v dětském domově, protože tohle je život ohrožující zase pro ty předpěstouny nebo ty pěstouny na přechodnou dobu, takže nesmí tam být tyhle věci, v tom případě ne, to dítě potom upřednostňujeme, né všechny děti jsou vhodné do té pěstounské péče na přechodnou dobu.

T: A když je teda ten plán toho ministerstva, že by se postupně mělo stát, jako se to stalo na Slovensku, že ty děti do tří let se vůbec jakoby v těchto zařízeních jakoby ústavních vyskytnou vůbec neměly, tak nemůže se potom stát, že by třeba, protože

v tom zákoně je napsané, že ty rodiny si můžou vybrat, že to dítě chtějí, já nevím kategorizaci věk, já nevím jedna až tři roky nebo pět až sedm, to je na nich, ale nemůžou si jakoby určit ten zdravotní stav. Nemůže se pak stát, že třeba když tak rodina dostane dítě a to dítě bude mít nějaký somatický postižení nebo třeba fokomely nebo cokoliv nějaké zdravotní postižení, že tam třeba vidíte, že ty rodiče to nebudou s těmi dětmi umět...

R: Jako, že by se neuměli o to dítě starat, to myslíte? No, tam jde samozřejmě o to, že my než to dítě jaksi dáme k těmto časným pěstounům, tak ti lidé jsou dobře informovaní o zdravotním stavu toho dítěte a pokud by třeba řekli, že si na určitý typ toho postižení netroufají, tak samozřejmě v ten okamžik to dítě ne. Oni jsou samozřejmě, je to jako vždycky v té pěstounské péči, jsou více a méně tolerantní pěstouni. Takže jsou pěstouni, kteří by si tipli na třeba nějaké postižené dítě, dokonce jsou pěstouni, kteří si troufnou na hodně postižené děti a na druhou stranu jsou pěstouni, kteří třeba jsou málo tolerantní i proti třeba, pokud by se to týkalo větších dětí, i proti lehké mentální retardaci. I to jim vadí, jó. Takže tam je to složité, záleží na typu tolerance konkrétních pěstounů, ale tam vždycky než to dítě jde do té rodiny, jsou ti pěstouni dobře informováni o tom, o jaké dítě se jedná a mají možnost to samozřejmě odmítnout.

T: A tam jsem četla ještě jednu takovou z pohledu toho člověka negativu, že když se to dítě dostane do toho zařízení, tak musí to dítě projít řadou vyšetření, než se dostane do té osvojitelské rodiny, tak tam se jednalo o to, že ten člověk měl obavu o to, že pak ty rodiny nebudou stíhat všechny tyhle vyšetření zajistit. Že tam potřebuje nějaké psychiatrické vyšetření, vyšetření od lékaře a různé testy na amfetaminy atd., protože vlastně tohle, když jde to dítě do osvojení, tak to mít musí řadu těchto testů, tak jestli jakoby tam nebudou nějaké prodlevy.

R: Ne nebudou, nebudou, protože obzvlášť u těchto vyšetření je uděláno už stejně porodnici. Vlastně řeknu 95 % těch vyšetření je uděláno v porodnici. A to co se děje v kojeneckém ústavu a to co se děje v té pěstounské péči na přechodnou dobu, tak to je vlastně potom už jenom standartní péče praktického lékaře pro děti a dorost, jó, dětského lékaře, který vlastně má za úkol udělat ty standartní preventivní prohlídky, tak, jak mají být, já nevím po čtrnácti týdnech v měsíci atd., případně začít s očkováním. Pokud samozřejmě je to dítě nějakým způsobem ještě jinak nemocné, v tom případě připadá v úvahu péče ještě nějakého toho dětského specialisty. Takže pokud se narodí dítě s dysplazií kyčlí, tak samozřejmě ti lidé nadstandardně často nebo v jiných termínech, než je zvykem u zdravých dětí, dochází k ortopedovi třeba atd. Ale stejně to ti lidé úplně jednoduše zvládají. A vlastně všechna ta vyšetření, o kterých jste se zmiňovala, tzn. třeba ten drogový screeningové vyšetření, my neděláme psychiatrické, dělá se neurologické. Tohle jsou všechno vyšetření, která jsou udělaná v nemocnici. Ani v kojeneckém v ústavu, ani v téhle té časné pěstounské péči se vyšetření nedělají, pokud to není potřeba. Takže pokud je to dítě v kojeneckém ústavu, tak se to neurologické vyšetření ve většině případů dělá právě proto, že se to dítě dostává do takové vývojové deprivace a úplně se to dítě nevyvíjí tak dobře, jak by mělo. Ale pokud je to dítě v rodině a to dítě je jinak zdravé, tak se předpokládá, že ten vývoj bude normální a naprosto tam postačuje péče toho praktického lékaře pro děti a dorost. A jenom v případě, že ten by vyjádřil podezření třeba na opoždování psychomotorického vývoje, tak by to dítě nechal vyšetřit ještě samozřejmě dětským neurologem. Ale musím říci, že

moje zkušenost je velice dobrá, ti lidé se postarají velice dobře o to dítě, já bych naopak řekla, že to sledují ještě více, než už svých vlastních dětí. A že by tam byla nějaká třeba latence z těch vyšetření, tak to naprosto nepřipadá v úvahu. Ale jak říkám třeba v našem případě jsou to velice dobře ověřené žadatelé a my máme zkušenost takovou, že kdyby třeba na poslední chvíli se vyskytla možnost, že třeba to dítě se najednou v 8 měsících stane, že je právně volné a není tam úplně dobře vyšetřené ještě třeba levé ouško, jestli slyší nebo ne, třeba od začátku je tam podezření, že nato levé ouško bude dítě nedoslýchavé, tak naše zkušenost je taková, že ti lidé třeba během dvou, třech dnů jsou schopni vybavit to vyšetření, aby to dítě ten třetí den mohlo jít na ten poradní sbor a uvolnit se teda do té definitivní péče. Takže naše zkušenost je vesměs jako velice pozitivní a jak říkám, pokud by dítě bylo natolik zdravotně postižené, že si ti lidé netroufnou, tak hledáme vhodné pěstouny, tak příp. to dítě by šlo do kojeneckého ústavu a pokud by to dítě bylo nějak zatíženo přítomností infekční choroby natolik, že bude zase naopak možnost určitého ohrožení pro tu rodinu, tak v tom případě zase by to dítě, momentálně, když ta možnost je, by šlo do kojeneckého ústavu. Takže jak říkám, ne všechny děti spadají do té pěstounské péče na přechodnou dobu, ale zase našťásti ta anamnéza těch dětí, co se rodí do náhradní rodinné péče není úplně optimální. Ale musím říct, že ve většině případů jsou ty děti v podstatě zdravé. Nějaké drobné odchylky, že tam, já nevím, alergie na bílkovinu kravského mléka a tropické exém atd. , to jsou běžné problémy naší generace, což souvisí s civilizačními nemocemi atd. Ale ty děti jsou převážně zdravé, takže většina dětí se do této formy péče opravdu hodí.

T: A už jste umisťovali takhle do té přechodné péče nějaké dítě se zdravotním postižením? Nebo jak říkáte, to byli děti všechno děti, které měly tak jakoby....

R: Jakoby úplně, že by bylo těžce zdravotně postižené, tak to ne, ne. Umisťovali jsme různé děti s tou anamnézou, že tam byl pozitivit celkového screeningu a tak, ale tyhle děti my bereme pro ten vývoj jako rizikové s nějakou povinností jaksi podrobnějšího sledování toho psychomotorického vývoje, ale že bychom vyloženě do takovéhoho typu péče třeba umisťovali, jak jste se zmiňovala s syndromem nebo dítě já nevím, třeba s agenezí konečníku nebo s něčím opravdu závažnějším, tak to ne, to ne.

T: A ještě se chci teda zeptat na nějaká ta negativa, vy jste říkala, že jste o něčem četla nebo něco slyšela, tak nemusí to být úplně negativa, ale kde vidíte třeba jakoby riziko, co se může třeba do budoucna stát takového, že to pro ty děti nebude úplně dobrý.

R: No, tak jako ty největší rizika, co jsme jakoby shledali v okolních státech byla ta , že vlastně vzhledem k tomu, že je to péče na přechodnou dobu a ve většině případů tady v JČ, tady jsou opravdu prověřené žadatelé opravdu, kteří vychovali větší počet dětí, většinou jsou to starší lidé už nebo prostě jim je čtyřicet a víc, jsou to skutečně lidé, kteří mají nějakou životní zkušenost a skutečně v těch testech, oni chtějí pomoci. Ale pak se může samozřejmě stát, že do těch lidí úplně nevidíme a najednou si to třeba rozmyslí a může se stát, že do té péče na přechodnou dobu půjde dítě, které tam má být původně dva, tři měsíce a najednou tam zůstane třeba rok a půl a ti lidé si na něj zvyknou a pak třeba prostě odmítnou to dítě dát do toho definitivního osvojení nebo do toho definitivního typu náhradní péče. A to si myslím, že je to riziko, úplně do jaké míry je to riziko pro dítě? To asi né, protože dítě to je v pořádku, ale samozřejmě by to bylo nějaké porušení určitých těch závazků, které oni vůči tomu dítěti vlastně mají. Při představě, že by to dítě odmítli vrátit, už se několikrát stalo, jak už jsme četli v okolních

zemích, na Slovensku atd. S tímhle se vlastně nedá nic dělat. Ti lidé to dítě třeba vychovávají rok a půl, měli ho mít tři měsíce a řekli nám, ale vždyť to dítě je jako naše, my už ho nikomu nedáme. No, pro to dítě je to dobře nebo špatně? Pro to dítě se vlastně nic nezmění, ono prostě v té rodině zůstane a ta rodina ho s největší pravděpodobností vychová naprosto v pořádku a dobře. Pro to dítě je to vlastně dobře, ale není to vlastně ta péče, ke které se oni jakoby zavázali. Že odvedou, že tomu dítěti pouze pomůžou na tu přechodnou dobu a to dítě půjde dál do té rodiny, která třeba ty děti mít opravdu nemůže. Takže to jsou třeba ta rizika, která v tom vidíme, spíše jakoby právního hlediska, že by tam nějaká rizika pro to dítě, že ti lidé nezvládnou tu péči atd., já si opravdu myslím, že je v tom dobrém výběru těchto žadatelů a to si zase myslím, že ta práce těch soc. pracovníků je samozřejmě jako ve většině případů opravdu dobrá, jsou to prověřeni lidé, jak říkám, vychovali děti atd., jako pokud by se stalo, že by se to dítě dalo nějakým pěstounům, kteří třeba už v minulosti týrali nějaké dítě atd., to si myslím, že jednak by se to nestalo, pokud bychom to věděli, že prostě tam už je kontraindikace, že prostě další dítě do rodiny nesmí a jednak jako nějaká rizika, já bych to viděla, stejná rizika, jako jsou v rodině vlastních rodičů, samozřejmě jako kdykoliv se tam může vyskytnout, nějaká já nevím, jako bych řekla, že ty rizika splývají s těmi riziky v těch rodinách, kde ty děti jsou vlastní. I u vlastního dítěte se může vyskytnout týrání ze strany strýce nebo já nevím.

T: A tady přeci jenom ta finanční částka, kterou by ty pěstounské rodiny měly dostávat je docela vysoká, tak to může určitým způsobem směřovat k tomu, že se třeba nějakí lidé vyskytnou, kteří to budou chtít dělat kvůli penězům, takže tam jakoby třeba...

R: Máte pravdu, ale jakoby jak říkám, třeba co vím tady z naší náhradní rodinné péče z JČ kraje, tak ti lidé, kteří si zatím o to zažádali, tak opravdu taková rodina aby zatím doposud žádnou formu pěstounské péče nikdy neměla, nevychovali žádné dítě, neměli žádnou zkušenost a najednou zažádali proto, že ta částka je opravdu poměrně vysoká, tak to právě zatím nemám tu zkušenost, takový lidé se tady, co já vím, zatím nevyskytnou, určitě doposud nedostali dítě. Pokud by tam nějaká ta nabídka byla, samozřejmě bych o ní nemusela vědět, tak ale zatím určitě nedostali dítě, u takových lidí bychom si to dobře promysleli. A zatím počet dětí, které opouštějí porodnici v Jihočeském kraji a vlastně vstupují do té pěstounské péče na přechodnou dobu, tak ta.... je opravdu dobře... těmi opravdu časem prověřenými pěstouny, ani jakoby bychom neměli potřebu hledat takovéhle rodiny, které opravdu víme, že tu zkušenost nemají. Ale samozřejmě ta rizika tady jsou, ale tam si myslím, že opravdu záleží na tom, jak to ty sociální pracovníce, psychologové a vůbec vlastně všichni ti lidé, kteří připravují tyhle ty lidi, aby se vůbec mohli ucházet o tu náhradní rodinnou péči, tak to si zase myslím, že ta jejich práce je odvedená natolik dobře, že tady tací lidé zařazení doposud nebyli. Takže jestli se to vyskytne v budoucnu, my jsme měli strach trochu, poté co to vstoupilo v platnost ten zákon, že opravdu toho byly plné noviny, ti lidé si to přečtou, tu finanční odměnu atd., že bude mít zájem, ale nepotvrdilo se nám to. Přeci jenom je to péče od nevidím do nevidím, náročná, a o ty děti zase takový zájem lidí, kteří by si chtěli opravdu nějakým nečistým způsobem jaksi přivydělat, tak si myslím, že s těma dětma i tito lidé se bojí, nehledě k tomu, že takový lidé, kteří by třeba opravdu rádi přišli k penězům, takový ti sociálně slabší atd., tak oni musí mít určitý sociální statut, takže ti se vlastně ani ucházet nemohou. Ti vypadávají automaticky z téhle formy péče.

T: A ještě se chci zeptat, Vy tady často zmiňujete děti jako hodně malý, z té porodnice nebo v prvních měsících života, ale ono by to mělo fungovat i pro ty děti starší, tzn. jakoby třeba i nějaký dorostový věk a tak.

R: Jenomže tuhle zkušenost já nemám.

T: Nemáte.

R: Ne. Protože v tomhle věku tam ty děti už ve většině případů, když už, tak třeba nějaká hostitelská péče nebo tak, ale moje zkušenost byla taková, že třeba v 11-ti letech dítě, které je vlastně už řekněme obtížně zařaditelné do programu náhradní rodinné péče nebo jedenáctileté, třeba ještě teoreticky čtrnáctileté, patnáctileté nebo ty sourozenecké skupiny takhle vysokého věku, tak tam, abych měla zkušenost, že funguje tenhle typ péče, tak to ne, to se mi ještě nestalo, že bychom tyto děti zařazovali do tohoto typu péče, nemám tu zkušenost. Tyhle děti jdou buď do pěstounské péče jakožto skupina nebo pokud je to třeba jednotlivec atd., tak opravdu třeba ta víkendová hostitelská péče, ale že by šly do tohoto typu pěstounské péče na přechodnou dobu, s tím já zkušenost nemám. To se mi zatím nikdy nestalo, že bychom takovéto dítě nebo větší počet dětí zařazovali. Ne. Máme zkušenost pouze s těma dětma, co jdou z porodnice.

T: Ehm, jo, dobře. Já se ještě podívám, jestli jsem tady něco... Já si myslím, že jsme to tak nějak prošly a ještě se zeptám k poslední otázce, kterou vám dám, tak jestli, pokud jste v kontaktu třeba předtím s tou náhradní rodinnou péčí přišla, jestli jste cítila nějakou potřebu této pěstounské péče na přechodnou dobu, už předtím, než vznikla, jestli jste si říkala, jo, teď by bylo dobrý, kdyby to dítě šlo rovnou někam na krátkou dobu, aby nemuselo do toho kojeneckého ústavu nebo tak, jestli jste to tak nějak vnímala nebo...

R: No, takhle, vlastně ty názory, že něco takového existuje, jsem zaznamenala až krátce předtím, než to fakticky vzniklo. Ale pokud by o tom člověk věděl dřív, tak bych určitě s tím každopádně souhlasila a každopádně bych byla pro, protože i pro nás je snazší to dítě, pokud tam není něco úplně dosaženého, nějaký řekněme banální zdravotní problém, tak pro nás je snazší, tak dobře, to dítě necháme ještě měsíc v tomto typu péče a za měsíc se uvidí, jak se to dítě vyvine a pak budeme mít víc informací validních atd., zatímco pokud to dítě se nám nějakým způsobem třeba přestalo váhově vyvíjet v tom kojeneckém ústavu atd. nebo tam začal být nějaký problém, tak jsme věděli, že to dítě nějaký dva, tři, čtyři měsíce, půl roku stráví v tom kojeneckém ústavu. A to bylo naprosto zásadní rozhodnutí, jestli to dítě tam nechat o půl roku déle, než se ten zdravotní problém vyřeší. Nebo to dítě, i když bylo třeba právně volné, když bylo právně volné, tak jsme právě řešili, jestli ho tam teda nechat a nakonec, aby se dočkalo té adopce anebo to dítě, i když bylo právně volné, ale věděli jsme, že má nějaký ten zdravotní problém, jestli ho teda o půl roku dřív dát do pěstounské péče, ale vzít tomu dítěti šanci na to osvojení. To bylo strašně těžké rozhodnutí. Co takhle, když to dítě je v tomto typu péče, tak pro nás je to rozhodnutí poměrně jednoduché, protože ti lidé počítají s tím, že to dítě tam nebude dva, tři měsíce, počítají s tím, že se to samozřejmě může protáhnout, v extrémním případě třeba přes rok atd., ale to dítě tam fakt ve většině, z mé zkušenosti, je tam spokojené. Takže já jsem fakt nezažila, že by tomu dítěti bylo ubližováno nebo prostě ti lidé si třeba vzali dítě, které jim třeba zdrhá, ale nakonec zjistili, že ten temperament toho dítěte jim prostě nevyhovuje, že to dítě celé noci nespí a že se o něj vlastně nechtěj třeba starat. Taky kolikrát víme, že zdravá matka porodí vlastní dítě a najednou je konfrontována s tou realitou, že se o to dítě musí starat,

že v noci nespí atd. a říká si, měla jsem si to ještě tři roky rozmyslet atd., ale tohle se nám nestalo. Ti lidé jsou opravdu tak prověřeni, že oni na tohle opravdu nereflktují na takovéhle jakoby potřeby naopak se tam má to dítě dobře, je klidný, cítí, že se o něj stará někdo, kdo ty zkušenosti má a pokud bych věděla, že něco podobného je možné dřív, než jsem začala vůbec pro náhradní rodinnou péči pracovat, tak bych to naopak vítala. Čím dřív, tím líp. Ale tak nejdřív to bylo v okolních státech, pak teda na Slovensku, naposled my, nevím, jestli v některých státech okolo nás v Evropě tenhle typ ještě nefunguje, ale myslím si, že pro ty děti je to stoprocentně benefit. Takže má to svoje rizika, ale myslím si, že ty přínosy jsou větší. A do budoucna budou.

T: Dobře. Tak jo, děkuju mockrát, takhle to úplně stačí.

Příloha č. VI

Rozhovor s psychologkou pracující pro OSPOD.

T: Jaké základní přínosy má pěstounská péče na přechodnou dobu?

R: Přínos PPPD pro dítě je, že je uchráněno před psychickou deprivací. V rodině je možné optimálně uspokojovat všechny potřeby dítěte, nedochází k frustraci a strádání...Není-li dítě deprivováno, je dán zdravý základ k všestrannému vývoji osobnosti do celého dalšího života.

T: Může profesionální pěstounská rodina dítě odmítnout např. z důvodu postižení nebo etnika?

R: Vždy bude záležet na konkrétní situaci.

T: Nemůže dojít vlivem nedostatku pěstounů nebo osvojitelů k tomu, že děti budou „putovat“ z jedné pěstounské péče na přechodnou dobu, do druhé?

R: Pokud pěstouni budou mít zkušenost s „těžko umístitelným dítětem“, které od nich z PPPD odcházelo do jiné PP nebo dokonce do ústavu (což není vyloučeno), nebudou chtít tuto situaci opakovat.

T: Myslíte si, že se pro děti se zdravotním postižením najde dostatek profesionálních pěstounů?

R: Myslím, že pro děti s postižením – somatickým či mentálním nebudeme mít dostatek tolerantních pěstounů.

T: Myslíte si, že pěstounská péče na přechodnou dobu, jak je nyní nastavena v zákoně o SPOD, je dostatečně flexibilní (zda nemůže docházet k nějakým problémům, které by následný proces osvojení, popř. dlouhodobé pěstounské péče, zdržovaly)?

R: V současném zákoně je „dle mě, diskutabilní lhůta PPPD na 1 rok. Do PPPD mohou být umísťovány i starší děti – např. 15 leté dítě, které utíká z domova, protože je porouchaný vztah mezi ním a novým partnerem matky. Je umístěno do PPPD, kde se zklidní a „dobře funguje“. Proč by mělo po 1 roce odcházet a kam? Původní návrh, aby PPPD trvala 3 roky, dovoľoval více možností...“

T: Jak vidíte situaci, kdy se dítě dostane do pěstounské péče na přechodnou dobu, naváže s profesionálními pěstouny citové vazby a po roce musí z této rodiny odejít?

R: Vždy se nějaká citová vazba naváže.

Slovenští kolegové, když zaváděli PPPD, si byli vědomi paradoxu-uspokojovat optimálně potřeby dítěte nebo nevytvářet citovou vazbu; tento fenomén nazývali „kulatou kostkou“...

T: Jak vidíte přerušení citové vazby mezi dítětem a profesionálními pěstouny (není pro dítě /popř. i pro rodiče/ stresující přerušení této citové vazby)?

R: Vývoj citové vazby a vývoj stresové reakce záleží na řadě faktorů – vnitřních i vnějších, jak na straně dospělých, tak na straně dítěte - věk, osobnostní založení, typ CNS, temperamentu, na délce společně prožívané doby... Při zjednodušení a zobecnění: následky odloučení od pěstouna z PPPD při vhodně voleném postupu, pozvolnost, více společných kontaktů – podle potřeby... asi dítě bude méně traumatizováno, než jsou rizika jeho pobytu v běžném ústavu

T: Myslíte si, že jde v průběhu psychologického vyšetření poznat, kdy jsou rodiče motivováni pouze finančně?

R: Při posuzování vhodnosti žadatelů se sčítají informace z různých fází „vyřizování žádosti“ – práce soc.prac. na MěÚ, podání žádosti a zkompletovaná dokumentace s řadou objekt.údajů. Odborné posuzování na krajském úřadě – nejen psychologické .testy, ale rozhovor, možnost návštěvy rodiny v přirozeném prostředí, celý proces kursu přípravy – včetně pozorování vzájemné interakce a komunikace rodičů a s dětmi/jsou-li v rodině/ Celkově by mj. mělo jít o poznání životního stylu rodiny, hodnotové hierarchie...

T: Z jakých důvodů jsou nejčastěji odmítáni žadatelé o pěstounskou péči na přechodnou dobu?

R: Důvodem „odmítnutí“ mohou být příliš malé děti v rodině, kterým by proměnlivost rodinného systému neprospívala (rodiče věk dětí často podceňují). Připouští se věk nejmladšího dítěte 7 – 8 roků (aby mělo za sebou 1.třídu), ale opět je třeba individ.posouzení – jak je dítě psychosociálně zralé, psych.stabilní, samostatné...Bezpečnější je věk vyšší , než uvedený výše... Dále nevhodná motivace pěstounů – řešení svých potřeb (zaměstnání, finance...) nebo nedostatečná informovanost zájemců, zkreslené představy o tomto institutu.

T: Jak vidíte přípravu profesionálních pěstounů, je dostatečné nebo nedostatečné?

R: Model přípravy 72 hodin realizovaný např. Asociací náhradních rodin či pardubickou Amaltheou se jeví vhodný. Na webových stránkách je zřejmě přiblížena struktura a obsahové zaměření.... Za důležité považuji navíc průběžné vyhodnocování zkušeností pěst.rodiny, výměnu zkušeností mezi rodinami , průběžnou sebereflexi pěstounů...za podpory odborníků.

T: Jaké problémy, popř. rizika spatřujete v systému pěstounské péče na přechodnou dobu?

R: Diskutabilní je zákonem daná délka pobytu dětí v PPPD. Také jak nalézat a motivovat pěstouny pro děti starší, etnicky odlišné, se zdravotním postižením, pro větší sourozenecké skupiny ? No a pak kolik dětí se může v 1 rodině vystřídat? Co může zvládnout psychika jednoho člověka? FOD uvádí, že v jedné rodinné buňce Klokánku teta a strejda postupně pečovali asi o 180 dětí?!

Příloha č. VII

Rozhovor s pěstounskou na přechodnou dobu, která má momentálně v péči první dítě.

T: Já píšu bakalářskou práci na téma Pěstounská péče na přechodnou dobu a ptala jsem se právě i zaměstnanců OSPODU nebo odborníků a chtěla jsem slyšet názory pěstounů, kteří už to dělají. Můžu se začít ptát? Můžu se zeptat, kolikáté dítě máte?

R: Teď mám první. To je moje první holčička, mám jí od 14. prosince, 13. prosince jí byl rok a 14. prosince jsem si jí vzala, takže to bylo takový díťátko, který už tak trošku vnímá. V tom roce už ty děti přeci jenom rozeznávají své prostředí, své lidi blízký atd., takže jsem z toho měla docela strach, protože ona šla z rodiny, ona nešla z ústavu, takže o to jsem měla větší obavy, já, já jsem si říkala, první dítě, já jsem byla připravená na miminka, hlavně pro ty je to dělaný, tahle ta přechodka, ale je to samozřejmě i pro tyhle děti, který se dostanou do situace, kdy je třeba tu jejich ochranu, tu jejich péči zajistit. A aby nemuseli do ústavu, tak je lepší, aby byly takhle v rodině. Takže jsem si říkala, nó, to bude asi divný oříšek. Ale proběhlo to tak úplně nádherně, plynule, že jsem z toho byla sama překvapená a asi všichni okolo, protože tohle to byl první případ v republice, kdy šlo takhle dítě z rodiny zase do rodiny, né do ústavu.

T: A ta rodina ještě nějak funguje? Tam se předpokládá, že to dítě...

R: Holčička jde do osvojení.

T: ...že půjde do osvojení.

R: Ehm, tam už je to všechno vyřízený. Teď už akorát čekáme... Holčička půjde do osvojení a teď se vlastně bude hledat vhodná rodina. Teď by měla být nějaká ta konference, nevím, jestli tenhle týden, protože minulý týden to rozhodnutí nebylo v právní moci, tak teď už by se to mělo rozjet a začít hledat vhodný rodiče pro ní. Takže uvidíme, jak to proběhne, ale mám z toho docela strach, protože ta se tak navázala a tak připoutala, že to asi nebude jednoduché.

T: Takže vy jste se s tou rodinou ani nijak nesetkala? Oni rovnou dali souhlas s osvojením, takže tam nebylo nějaký, že byste se s nima musela...

R: Stýkat? Ne. To právě zatím ne. Ani u Broučků to neproběhlo tak, že by se setkávali...taky šli do osvojení, jo.

T: A jak jste se o tom dozvěděla?

R: O téhle té přechodce? Noo, já vlastně, před deseti lety jsem ovdověla a děti byly zrovna v takovém tom období puberty, dcera maturovala, syn byl na střední, takže to bylo docela takový chaotický, ale potom, když se ta situace tak nějak uklidnila, tak jsem si říkala, vždyť já nebudu sama přeci, já si adoptuju. A pak jsem si říkala, to ne, to bych nezvládala, prostě vychovávat dítě přes pubertu atd., to by asi nešlo. Ale před rokem a půl asi tak, jsem něco málo zaslechla, ale tak šlo to nějak jedním uchem tam a druhým ven, a potom jsem se vlastně seznámila s tou Klárou Broučků, o které jsem věděla, že se o tohle to zajímá a už ona to rozjížděla, začínala na ty kurzy atd., takže jsem s ní taky párkrát sešla v práci, protože já jsem nastoupila do práce, kde ona předtím pracovala, takže tímhle tím způsobem jsme se seznámily, no a od ní jsem dostala informace, nějaký, ty začáteční. Pak jsem přes internet začala sondovat, tam jsem si našla ty Hláskovy, kteří vlastně byli první u nás, co vlastně tu přechodnou péči tak nějak rozjížděli a jim jsem posílala e-mail s tím, jestli je vůbec možné vůbec, když jsem sama,

jestli by to šlo. No a oni mě odkázali, abych se obrátila na kraj a tím to vlastně vzniklo, takže to bylo, tím, že vlastně jsem potkala tu Kláru Broučků, která to už začínala dělat, tak to byl asi takový největší impulz, že jsem si řekla, zkusím to. Buď to vyjde, nebo ne. Zato nic nedám.

T: Takže jakoby tam nebyl problém v tom, že jste takhle sama.

R: Ne. Na tom kurzu jsme byli čtyři, co byli sami, někteří měli ještě své děti, deset, dvanáct let. Tohle to tam není problém, možná je to i plus, protože vlastně i co jsme se tam takhle bavili v té skupině a tak, i ty lektoři nám říkali, že spousta rodin to nemusí zvládnout, že ten chlap je takovej ten, který to nezvládne. Ženská jo, ty jsou takové přeci jenom emotivní a snáze si přivyknou a snáze zase přijmou další dítě, ale u toho chlapa je to takový, že když si na něco zvykne, tak to nerad mění, aby nato byli připravení, že můžou nastat komplikace a problémy, když to u nás je to jednodušší, že jo. Když jsem sama, tak si sama všechno vyřeším a není tady nikdo jinej, kterému bych musela říkat, hele, ještě to zkusíme, ono to bude dobrý atd., takže v tomhle tom problém není, nevádí to.

T: A ty kurzy, jak byste to ohodnotila? Jestli to bylo přínosem, jestli Vám to hodně pomohlo hodně, pak když jste se dostala do té situace, kdy už jste tady to dítě měla, tak jste si třeba vybalila nějaký ty věci z toho kurzu nebo tak.

R: Určitě, určitě. My jsme měli úžasný lektory ze Slovenska a to jsou opravdu lidé, kteří vědí, o tom ví, ti nás nešetřili. Oni nám vůbec neříkali ty pěkný věci, ale šli do nás naplno a když Vám řeknu, že jsem kolikrát odsud odjížděla a brečela jsem půl cesty, my jsme to měli až u Pradubic, protože člověk toho byl plnej, plnej těch emocí a zážitků a já jsem si říkala, zvládnou já to vůbec, hodně jsem váhala. Protože jak říkám, oni nám říkali opravdu takový ty špatný příklady, s čím se budeme setkávat, s čím se můžeme setkat, né musíme, ale můžeme a bylo to dost ostrý no. Bylo to dost ostrý, že potom dcera, ta už pracuje, ta má vysokou školu, dělá manažerku, takže když jsem s ní potom mluvila, říkám, heleď potom, protože jsme tam hráli různý hry, tak říkám, až přijedete, zkusíme si hru. A dostane vás to. Ne, nechci si to, nech si to. Takže nato nepřistoupila vůbec. Takže bylo to přínosný, hrozně moc. A teď kolikrát, když si té malé všímám a uvědomuju si, co oni nám říkali, tak byla všechno pravda. Všechno to byla pravda, že ty děti jsou vděčný za každý pohlázení, ona to ta malá asi neměla, protože roční dítě, to už umí dávat pusinky a tak nějaký to mazlení, ona to neuměla. Takže tam určitě něco chybělo, a právě že, když mi sem přišla, tak mi přišlo, že ona je taková hrozně vnímavá, taková chtivá se učit nebo jak bych to řekla. To byly takový skoky, co ona začala dělat, že i paní Habrová, ee sociální pracovnice z města, když sem docházela nebo dochází, tak říká, já to dítě nepoznávám, to je úplně jiný dítě, to je tak takový pohodový, nádherný dítě, že je to neuvěřitelný. Ona je to opravdu kouzelná holčička. A bude to těžký i pro mě, se s ní rozloučit.

T: Jo, takže se toho obáváte?

R: Taky, taky určitě. Určitě to nebude jen tak, protože mám jí tady už čtyři měsíce vlastně, teď to budou čtyři měsíce a člověk si přivykne, ona je opravdu takový mazlíček, že to se nedá ani vypovědět. Celá rodině jí zbožňuje. Teď právě jsme byly na návštěvě u dcery, ve čtvrtek jsme tam odjížděly a právě chystáme svatbu, dcera se bude vdávat, takže jsme se tam měli setkat i s rodiči z druhé strany, abychom se seznámili a takže to byla taky taková zkouška o mě, protože malá byla zvyklá zatím jen tady

spinkat, ano, návštěvy chodí sem, my chodíme na návštěvy, ale to se zase vracíme zpět, ale aby někde spinkala, to ne. Takže to jsem si říkala, že je taky taková zkouška trošičku, jak bude reagovat a my jsme tam přijely vlastně ve čtvrtek, dceru s mladým zná už, protože ti tady byli před týdnem, to bylo jako v pohodě, ona se tam aklimatizovala, úplně úžasně, spinkání žádný problém, v pátek tam přijeli rodiče z druhé strany, to bylo trošičku takový, ale nebyla to žádná krizovka. Byla mrzutá, ale ona taky byla po očkování, takže měla teplotu a takže ono to bylo jedno s druhým, ale řekla bych, že to zvládala úplně úžasně.

T: Jak to přijala ta rodina? Jestli se třeba nedivili, myslím, jako ta širší rodina, jestli se třeba nedivili, že tam máme takhle malý dítě nebo jak jste to vysvětlila...?

R: Já vlastně když jsem se o téhle té službě dozvěděla, tak nejdříve jsem poslala ten dopis na Hláskovi, ti mi řekli, že není problém, když jsem sama ba naopak, ale že si to musím hodně, hodně rozvážit, že vlastně na všechno budu úplně sama, i v době nemoci a všeho, že musím všechno zvládnout sama, což je pravda, to už jsme si taky prožili, ale že to není problém, tak když jsem se dozvěděla, že by to bylo možný, tak jsem vlastně objela celou rodinu, každého zvlášť, jsem říkala, ne všechny najednou, ale každého zvlášť, aby se neovlivňovali a chtěla jsem vědět, co, ten takovej první pocit, jak oni se budou tvářit, jak zareagují a jsem říkala, protože my držíme hodně pohromadě, scházíme se, navštěvujeme se, já jsem říkala, kdyby byl někdo proti, měl nějaký problém, tak by to asi nešlo, protože by to nabouralo celou tu rodinu, určitě a všichni to hodnotili strašně pozitivně, akorát brácha, chlap, zase projevil se chlap, protože když jsem pak mluvila zase s jinýma kolegama a tak, to je typická reakce chlapa, to jsem si opravdu zjistila, že ale ty budeš citově strádat, vezmi si to, že ty si na to dítě zvykneš, pak ho budeš muset dát někam jinam a jak tohle to zvládneš, to nebude dobře. Tohle jsou chlapské odpovědi. Vyloženě opravdu s tímhle jsem se setkala už z více stran, ženský, ty tohle to neřeší takhle. A já jsem říkala, zkusím to, mě to strašně láká, já jsem si vždycky přála pracovat s dětma a tohle to je vlastně naplnění mého životního snu by se dalo říct, tak on, ale jo, já proti tomu nejsem, samozřejmě je to tvé rozhodnutí, ale tohohle bych se bál, jenom toho, ničeho jiného. A potom jsem měla trošku obavy z toho, jak jí přijmou, protože maličká, ta je snědá a jestli jim nebude vadit to etnikum. Jak na ní budou koukat a i to přešli úplně nádherně, protože to nikdo nečekal, jaký dítě dostanu...

T: Takže vy jste si nemohla určitě, jaký dítě chcete toho menšinového etnika.

R: Ano vlastně, když jsem před tím rokem jsem to rozjížděla, tak tam ta možnost byla, ale po té novele zákona, která je od toho prvního první letošního roku, tam už to není možný. Tam to možný není, etnikum nelze si vybírat. Rozmezí věkový ano, což je i pochopitelný, že jo, nemůžu mít jednou novorozence a potom pubertáka, jó, nato bych ani já neměla, nato bych se necítila, ale etnikum ne.

T: A třeba zdravotní postižení?

R: To tam máme omezený samozřejmě, to by nám asi ani nedali, kdyby to bylo nějak hodně péče okolo toho.

T: Takže můžete říct, že byste takové dítě nezvládla?

R: Ne, ne, protože to je zase na nás, abychom to zvládali, že jo, nemůžeme do toho jít a pak aby trpělo to dítě a i my, to by bylo špatný.

T: Ještě se zeptám, jak je pro Vás vyhovující nebo jak cítíte tu maximální lhůtu rok? Myslíte si, že je to třeba hodně?

R: Je to hodně. Já si myslím, že taková ta optimální doba jsou ty tři, čtyři měsíce. To si myslím, že je taková ta hranice, kdy... Takhle, ono je to něco jiného u toho novorozence. Tam ohledně toho dítěte si myslím, že ten rok, dá se. Ale u téhle těch větších je to už asi docela problém, takže tam si myslím, že ty tři, čtyři měsíce, jsou taková doba hraniční. Já to vidím na té malé, jak říkám, oni si zvyknou, ty děti jsou takový, že si opravdu zvyknou rychle a přejdou z jednoho prostředí do druhého, když jsou z náruče do náruče samozřejmě, tak tam si zvyknou rychle, ale určitě ten přechod pro ně nebude jednoduchý, když to bude delší dobu, takže já teď vyloženě si už přeju, aby to malý vyšlo, aby se rychle našli ty rodiče a aby se rychle aklimatizovalo do jiného, stálého prostředí, protože ona je tak nafixovaná, že to jsme právě i teď zkoušeli, když jsme byli u té dcery, že protože prodělaly jsme velikou chřipku, obě dvě, tak když měla teplotu, tak jsem si jí vzala do postele. Nebylo to dobře, ale bylo to jediný řešení, aby neplakala. Ona si tam zvykla, takže z postele se už nehne. A teď když jsme byly u dcery, tak šla po obědě spinkat, tak ona pojd', já si s ní půjdu, půjdu jí uspat. Ne, neexistovalo. Začala plakat, přestože jí zná, má jí ráda, dělá s ní blbosti, ale to uspávání vyloženě vyžadovala ode mě. Tak právě si myslím, že je to teď tak nahraně, aby opravdu šla. Šla k těm stálým rodičům. Ona je hrozný mazlíček a potřebuje tu lásku takovou, aby dostávala co nejdřív, no.

T: A vy vlastně jakoby počítáte s tím, že třeba to budete dělat jakoby dlouho nebo...

R: Dokud to půjde, dokud se nato budu cítit tak určitě, určitě jo.

T: Takže se nebojíte nějaký, že byste toho třeba měla dost...

R: Zatím ne. Zatím je to práce, jednak jsem na začátku a strašně mě to tak jako obohatilo, uklidnilo, cítím se úžasně s tím dítětem, že teď nemám potřebu nějaké změny.

T: A vy jste jakoby kvůli tomu musela opustit zaměstnání?

R: Ano, právěže tohle to bylo takové rychlé, já jsem, když jsem dostala to potvrzení, že jsem přijatá vlastně do téhle té pěstounské péče, když jsem dostala osvědčení, tak já jsem byla ještě v zaměstnání. Takže jsem dala výpověď, běžela mi dvouměsíční výpověď, ale vyskytl se teda ten problém, že vlastně malá potřebuje péči, takže jsem musela odejít ze dne na den z práce, takže jsem nastoupila prakticky na mateřskou, protože to bylo potřeba a tak to bylo hodně rychlé, takže jsem odešla ze zaměstnání.

T: Takže tam je to ohodnocený, ta odměna těch pěstounů, to je nějakých těch dvacet tisíc myslím plus máte příspěvek na dítě, jo, ale ještě jakoby rodičovskou?

R: Ano, mateřskou. Teď mám mateřskou, protože jsem byla zaměstnaná. A tu mám teď nějak do poloviny května, mám takový dojem, potom je ten rodičovský příspěvek.

T: Takže kdybyste tu holčičku měla dýl, tak pobíráte normálně rodičovský příspěvek?

R: Ano, rodičovský příspěvek.

T: Rodičovský příspěvek i odměnu toho pěstouna?

R: Ano.

T: To jsem ani netušila, že to takhle je.

R: Zatím. Ono se to asi má změnit. Ten rodičovský příspěvek snad mají sebrat. Něco takového jsem zaslechla, že to asi nebude dlouho trvat, ale zatím to je.

T: A ty peníze, myslíte si, že se to vyplatí nebo jakoby vyplatí, ono těžko říct, ale že to tedy jde, opustit to zaměstnání a dělat jenom tohle.

R: Dá se to. Není to na nějaké velké vyskakování, že by si člověk myslel, že si bude moci pořídit nějaký, já nevím, co všechno možný, ale dá se z toho vyjít. Je pravda, že ty počáteční náklady byly vysoký, veliký, protože jsem si musela pořizovat naprosto úplně všechno, ale teď už se vlastně jenom dokupuje, takže to už jsou takový jako položky.

T: Takže to jste si musela jako zaplatit jako ze svého?

R: Ze svého. To jsem musela už mít dopředu. Samozřejmě kočárek, vybavičku atd., takový to dětský zázemí. No a teď vlastně i rodina se angažuje, takhle hračky a tohle, takže toho je teď spousta, aby si měla s čím hrát a tak nějak se rozvíjela, takže jo, myslím si, jak říkám, není to na nějaký veliký vyskakování, ale dá se.

T: A vy jakoby, jak jste říkala, že jste šla na nějaké to očkování, tak to normálně to jste jí jakoby vzala k doktorovi, kterého jste měla pro své děti nebo jste měla nějakého speciálního, z OSPODu určeného?

R: Nenene, já jsem si právě tady došla na středisko, kam jsem chodila dřív s dětma, teď už je tam jiná paní doktorka a tak jsem se jí zeptala, jestli vůbec přistoupí nato, že tam budu chodit pokaždý s jiným dítětem, za půl roku a ona říkala, že to není problém a navíc tam vodí i Broučkovi, takže už je znala, takže není problém, takže tam chodíme na prohlídky, očkování, když je nemocná atd., takže...

T: Jo a on teda jakoby když má jít do toho osvojení, tak má už všechny ty různé vyšetření?

R: To už jsme prodělaly.

T: Takže jste neměly nějaký, že by se to tím zbrzd'ovalo?

R: Nenene, to už jsme si za včasu zařídily, běhaly, aby to prostě bylo, veškerá dokumentace je už na hromádce.

T: A musela mít i vyšetření psychologa?

R: Ano.

T: A to jste se nesetkaly s tím, že byste tam čekala nějak dlouho? Než Vás objednají nebo tak?

R: Nenene, ono to šlo docela rychle, to objednávali z kraje.

T: Aha, takhle.

R: Z kraje, ta paní Staronová. A ti právě hledali dětského psychologa, že prý těch je strašně málo pro takhle malý děti, tak potom našli paní doktorku v nemocnici, u který jsme byly, je to tři týdny asi tak, měsíc co jsme tam byly a ne, nečekaly jsme dlouho, asi čtrnáct dní byla ta lhůta, než jsme se tam dostaly, takže šlo to.

T: A vy jste šla nejdřív za paní Staronovou nebo na ten městský OSPOD nebo?

R: Na začátku, když jsme začínala, tak za paní Saronovou.

T: Takže jste rovnou na kraj? Všechno jste řešila s ní nebo?

R: Na kraj. Nenene na kraj. A z kraje se se mnou potom spojili telefonicky, řekli mi takový ty základní informace a dali mi kontakt na město a tam potom už jsem, kde mám vlastně potom svojí sociální pracovníci a s tou to byl ten prvopočátek. Tam jsem šla na první pohovor a ta mě potom odkázala zpátky na kraj, jestli jsem vhodná nebo nevhodná a pak mě odkázala na kraj a tam už jsem potom měla ty psychotesty a takový ty pohovory, to už bylo potom na kraji.

T: Takže ten Vás jakoby v podstatě schvaloval?

R: Ano. Ten má hlavní slovo. Na městě, tam je takový to první síto a ti potom posílají na ten kraj a ten kraj je konečněj. Potom vlastně posílají na tyhle ty školení atd.

T: A ještě vy využíváte nějakých služeb takhle pro ty pěstouny nebo?

R: Zatím ne.

T: A máte nějaké povědomí o tom? Jaký máte k dispozici, čeho všeho můžete využít, kdybyste, jak jste říkala, že jste onemocněla?

R: Na to hlídání ano, to vím, že máme tady domluvenou hlídací službu, kdyby pro případ, ale zatím nebylo potřeba, zatím jsem nic takovýho nevyužila.

T: A tu hlídací službu, tu byste si musela platit?

R: Nenene.

T: A to můžete, kdybyste teda onemocněla, jakoby s tím musí vždycky souhlasit na pracovnice nebo to dítě tam můžete takhle dát?

R: Asi o tom musí vědět. Protože jsem to ještě nezkusila, tak nevím, jak to přesně funguje, ale určitě by o tom měli vědět a právě město to platí, město to potom hraří.

T: Ahá.

R: Ale je tam možnost, třeba na nějakou delší dobu, ale spíš je to taková ta hlídací služba, kdy člověk potřebuje si něco zařídit, kam si nemůže vzít to dítě, k lékaři, kde není vhodný, aby se bralo, takže spíš taková ta krátkodobá a už jenom kvůli těm dětem, aby nepřišly to cizího prostředí a aby se stresovaly, takže by to asi neviděli moc rádi nebo ve výjimečném případě asi ano, asi to lze, ale ještě jsem to nevyužila. Já když potřebuju hlídání, tak si zajišťuju babičku nebo švagrová, takže...

T: A s dovolenou, jak to vidíte, to už jste nějak řešila dopředu?

R: S dovolenou to právě máme i v té dohodě, že dovolenou budeme čerpat až když odevzdáme dítě, tak tam vlastně je nějaká ta doba, než se objeví další mimčo, takže v té době, takže to zatím neřeším. A dneska to ani není problém, podíváte se na internet a objednáte si dneska zájezd a zítra letíte.

T: A ještě, nedoporučila jste to někomu? Nebo když jste se o tom takhle bavila, nebyl z toho někdo tak nadšený, že by řekl, jo, to chci dělat taky.

R: Jo, byl. Už jsem se setkala. Byla to jedna sestřička, kam chodím k paní doktorce na prohlídku, tak ta taky, protože jsem se tam objevila s kočárkem, tak ta, jé, to je Vaše nebo hlídáte? Takže ta z toho byla úplně unešená a říkala, já o tom vůbec neslyšela, takže ta z toho byla opravdu úplně unešená, takže možná, že ta, až tam příště půjdu, takže bude mít zájem. A potom zase ještě přišel syn s tím, že nějaký jeho kamarádka taky se o tom bavili, že co dělám a tak, že se o tom zmínila doma a že její mamka, že z toho byla úplně vedle, říkala, to by se mi strašně líbilo, tak jsem říkala, ať klidně přijde, já jí ty informace předám, protože je nás málo.

T: Právě.

R: Je nás málo. Možná by to bylo i vhodný, no. Jak říkám, zatím jsem se setkala jenom s kladnýma poznatkama, a když někomu o tom řeknu, samozřejmě tady to lidi neznají a najednou, když mě viděli s kočárkem, tak se každý ptal, co to je? To je vnuče nebo hlídáte nebo jak? A opravdu všichni z toho byli nadšení, říkali, že je to dobře a schvalovali mi to. Obdivovali to.

T: A myslíte si, jak tady to dítě může být v té rodině, že to bude mít na něj hodně velkej vliv? Než kdyby třeba bylo v ústavu?

R: Určitě. Určitě ano, protože jak říkám, já můžu zatím to porovnat jenom na té holčičce, ale právě možná o to víc, protože jak už byla roční, tak už vnímala, už reagovala a takže nedovedu si jí představit v ústavu, ona je takový ten tvoreček, kdy potřebuje povídat a přitulit a ona ráno, já vstanu, jdu jí dělat mlíko, přicupitá za mnou a chytne mě kolem nohy a hlavičku si položí a je taková hodně mazlivá a nevím, nevím ... nebo jak jim říkají a jestli by byla takhle v pohodě, nevím. Myslím si, že je to určitě správně. A je to jenom dobře pro ty miminka, protože zakvičí a jsem u ní.

T: A myslíte si, že se časem dostanete i ke starším dětem nebo to vidíte spíš pro ty...

R: Já jsem si dala nula až tři a myslím si, že u toho zůstanu, že ty tři roky bych viděla to maximum, opravdu to je taková ta horní hranice, kterou bych tak nějak dokázala ovládat a zvládat. Přeci jenom ta pevnější ruka tady chybí a takový ty starší děti přeci jenom jsou už takový paličatější a do toho bych šla asi těžko. Zatím. Zatím to vidím jenom na tyhle ty maličký. Kde se vidím a kde si to užívám.

T: Není něco, co byste chtěla ještě změnit? Třeba kromě té doby, že si myslíte, že je moc dlouhá...

R: Změnit, ono určitě se to teď změní samo, ale jak probíhalo předávání tady té maličké, tak to nebylo dobře, protože to se odehrávalo v kanceláři na městě a jednak já jsem z toho byla vykulená, bylo to takový chaotický, teď tam bylo to malinký děťátko, po kterém já jsem jakoby pořád pokukovala a teď ty formuláře žejo a ta administrativa okolo toho, takže spousta věcí mi unikalo.

T: A byla tam teda i ta rodina?

R: Nenene, nejdřív tam přijela matka, předala dítě a já jsem přišla...

T: Takže nevíte, jak to probíhalo, vy jste se nesetkaly, ani jste se neviděly...

R: Já jsem jí viděla zezadu, když odcházela, ne vlastně když vcházela do těch dveří, tak jsem jí viděla, ale nepoznala bych jí samozřejmě, protože jak říkám, byla jsem docela taková vystresovaná, že jsem se bála toho, jak to bude všechno probíhat, jak bude reagovat to roční dítě, jak říkám, to už reaguje, to už zná své potřeby, co má rádo a takže toho jsem se docela bála a tohleto by bylo potřeba změnit. A opravdu to probíhalo na nějaký takový tý půdě, kdy...

T: Třeba v nějakém centru...

R: Tak, tak. Jednak aby tam byl lékař, který by tu malou vyšetřil před tím předáváním, aby opravdu to bylo všechno v pořádku, tady nenastaly žádné komplikace, žádné že by byla malá nějak nemocná, naštěstí, ale může se stát, žejo. Nikdy nevíte, z jakého prostředí to dítě přijde. V jakém zázemí se pohybovalo. To je velké riziko a vlastně já tím ohrožuju celou rodinu. Když to tak vezmete, já sem přinesu človíčka, o kterém nevím nic.

T: Takže vy jste na vyšetření šla teda po jak dlouhé době?

R: Právě že až docela dlouho, protože to bylo docela chaotický okolo toho všechno možný, zařizování, Úřad práce, lékař atd., takže asi po měsíci, po dvou měsících možná. Možná po dvou měsících, kdy jsme si nechali udělat veškerý krevní testy atd., pro jistotu, samozřejmě a i pro ty nastávající rodiče je to dobře. Ti taky potřebují vědět, aby byla holčička zdravá a ničím netrpěla, takže tohle to, to by bylo dobře, aby se prodělalo před tím, než to dítě přijde do té rodiny, aby celá ta rodina byla v klidu. Ale já si myslím, že tohle to přijde, protože vlastně tohle to byl první případ, takhle narychlo,

kdy to potřebovali hodně rychle vyřešit a takže to chápu i na jednu stranu, že se to takhle odehrálo.

T: Takže tam to bylo z té biologické rodiny tak rychlý, že oni to dítě takhle naráz prostě...

R: Vysvětlovali mi to tak, že když ta matka byla už takhle odhodlaná, takže se báli, protože nevěděli, v jakém je psychickém stavu ta matka, když tenhle ten krok udělá, aby nebylo ohrožený to dítě. Takže z tohoto důvodu tu takhle tlačili, takhle narychlo. Matka ve středu přišla na město a já jsem si v pátek holčičku brala. Ve středu tam přišla s tím oznámením, že by jí chtěla dát pryč a v pátek už se odehrávalo předávání. Takže to bylo hodně, hodně rychlý, tam nebyl čas na nějaký přemýšlení, takže...

T: Že takhle až po roce...

R: Hm, právě proto je to takový zvláštní, nepochopitelný a možná z toho důvodu taky oni potom chvátali, aby se to dítě dostalo co nejdřív pryč...

T: Myslíte si, že když říkáte, že je menšinového etnika, že se pro ní najde osvojitel?

R: Doufám, doufám, že ano, ale co jsem se dozvěděla z kraje, že je to už povolený i mezinárodně, takže v to doufám, že ano. Jako nerada bych, aby šla do pěstounské péče, byla bych ráda, když už je možnost, když je to potvrzený, že je možný osvojit, aby šla do osvojení. Doufám, že to vyjde.

T: Takže je možnost, že může jít někam do zahraničí?

R: Že prý ano.

T: Aha, to jsem taky netušila.

R: Takže to si myslím, že by bylo možná pro ní vůbec nejlepší, protože ať chceme nebo nechceme, u nás se na tyhle ty děti dívá jinak, i když jak říkám, holčička je strašně šikovná, vnímavá, taková, že si myslím, že bude opravdu šikovná. A aby nespadla zase do nějaký tý menšiny, takže možná, že kdyby šla ven, na ten jih, kde by opravdu zapadla, ona není vyloženě, úplně typicky do toho cikánského rodu, je tam vidět, že je namíchaná a právě ta sociální pracovnice z města mi říká, že je hodně podobná mámě, takže ty naše rysy tam má, akorát, že barvu má snědou, takže na ten jih, ona by tam zapadla úplně, úplně úžasně, takže tam by se měla moc dobře. Takže to bych jí přála, aby se měla jen dobře.

T: Já se ještě podívám, jestli jsem na něco nezapomněla...

R: Jestli můžu ještě, co si myslím, že nám strašně pomohlo, já mám dva pejsky. Čivavu a jorkšíra. Ten jorkšír, to už je dědek, to už je čtrnáctiletý důchodce, takže ten pořád jen spí, ale ten čivavák, tomu jsou čtyři roky a já jsem se bála toho, jak bude reagovat, teď jsou zavřený, protože by tady řvali a právě že on vyštěká každého cizího. Ale nicméně děti má rád, já mám sedmiletou neteř a to jsou kamarádi neskutečný a právě jsem se bála toho, jak bude reagovat malou, na vetřelce, furt to bude šmudlat a on je rozmazlenej, to je opravdu machan a my jsme přijely, jak jsem si jí přivezla, teď jsem jí v té autosedačce postavila na zem a ten pejsek přišel a začal jí olizovat bez jakéhokoliv štěkání a pak jsem jí vyndala ze sedačky, posadila jsem jí na zem, takhle si jí sednul na nožičky a nehnul se od ní. To bylo něco tak úžasnýho, to jsem si říkala, že je něco tak neuvěřitelnýho, jako kdyby jí chtěl hlídat nebo já nevím...

T: Tak psi mají takový smysl, že možná vycítil ten strach nebo obavy z ní...

R: Asi, asi ano. Asi vycítil, že to dítě se bojí a on ho chtěl ochránit a oni do dneška, to jsou kamarádi, on je pořád za ní, že po mě kolikrát, když mám kousek masa nebo tak

ňafne, po ní ne, na ní je tak opatrný, ta může udělat cokoliv, ona mu neublíží, to je pravda, že je hrozně hodná na tohle to, protože ví, že pejsek je nyny, takže mu dělá nyny, ale občas ho chytne za ten ocásek a on jí nic neudělá, on si od ní udělá všechno a myslím si, že nám hodně pomohlo ke sblížení, takový to, že když viděla, že mi pes hupne takhle na klín, takže ona taky koukala a možná dva dny to trvalo, když sama přišla a sama chtěla pochovat, takže si myslím, že to bylo hodně dobře a hodně pozitivní.

T: A vy jí oslovujete normálně jménem, který měla nebo?

R: Ehm, protože ona byla na něj vlastně zvyklá, tady u těch větších dětí, tam už se musí, tam už se musí tím jejím jménem, tam už by to nešlo jí říkat jinak, i když samozřejmě beruško, kočička, je to miláček, takže těch jmen má spousta, ale to své jméno má.

T: Tak ono je možný, že do osvojení, že dostane jiné jméno.

R: Je to možný. Protože ty rodiče si můžou dát, ale mělo by tak nějak odpovídat, trošičku aby mělo podobný, aby to nebyla veliká změna... Takže teď jsme v očekávání, kdy nám zavolají z kraje, že už mají vyhlídnutý nějaký rodiče.

T: A jak dlouho byste si chtěla nechat tu lhůtu na to, než...

R: Asi co nejkratší, aby se to místo rychle vyplnilo, abych neměla čas přemýšlet nad tím, jak se má a co dělá, jestli nepláče atd., takže asi co nejkratší. Ten týden, čtrnáct dnů si myslím, že je tak akorát. Zatím nepotřebuju žádnou delší pauzu, takže to vidím tak, no, že asi co nejkratší. Pokud to vyjde.

T: Tak jo, já jsem se zeptala už asi na všechno. Já se ještě podívám, abych na něco nezapomněla. Asi je to všechno. Já Vám moc děkuji za pozornost.

R: Ať se Vám podaří ta bakalářka.

Příloha č. VIII

Rozhovor s pěstounkou na přechodnou dobu, která má momentálně v péči druhé dítě.

T: Já píšu BP na téma Pěstounská péče na přechodnou dobu a ptala jsem se i odborníků a chtěla jsem slyšet i názor právě těch lidí, co mají takhle už nějaký ty děti, abych to viděla z obou stran. Tak já nejdřív, jestli se můžu zeptat, kolik dětí jste měla a jak staré byly a tak?

R: Tak my máme zatím druhý dítě, první dítě jsme měli deset měsíců, tam bylo trošku komplikovanější, než byla právně volná, protože děti můžou jít do osvojení, až když jsou právně volní. Takže první jsme měli deset měsíců, pak jsme měli měsíc a půl klid, abychom si odpočinuli, zrelaxovali atp. a teď máme vlastně holčičku od ledna a teď už je právně volná, tak už se jí hledají náhradní rodiče, takže tahle bude rychlá.

T: A jak jste se o té pěstounské péči dozvěděli?

R: Mně kamarádka půjčila článek o těch manželech Hláskových, kteří to dělali jako první v ČR, v Respektu vyšel, že je to moc zajímavý, tak jsem si to přečetla, hned mě to chytlo a hned jsem věděla, že je to to, co chci dělat, tak jsme to prvně prokonzultovali s manželem, jestli by to bylo možné, pak s dětma samozřejmě, protože máme vlastní tři děti.

T: A nejmladšímu je kolik?

R: Našemu nejmladšímu je 9 let. Takže jsme museli s dětma, jestli by jim to vyhovovalo, jak by se nato tvářily, ale jelikož máme tři holky, tak to nebyl takový problém. A pak jsme to začali vyřizovat. Domluvili jsme si schůzku na kraji, tam nám řekli, co a jak. Protože jsme byli první, tak jsme se vůbec jakoby hledali jsme společnou cestu, jak vůbec k té „přechodce“ jít a asi rok trvalo, než jsme byli proškolení, než jsme prošli „psychotesty“, než celá ta anabáze proběhla a pak jsme získali vlastně rozhodnutí, jsme v evidenci osob, kteří mohou dělat pěstounskou péči na přechodnou dobu.

T: A předtím jste neměli žádnou zkušenost...?

R: Ne. My jsme dlouhodobý pěstouni nikdy nebyli, ani vlastně adoptovaní děti nemáme, nic, my jsme šli prostě do toho jako čistý list nepopsaného papíru. Což si myslím, že je dobře na tu „přechodku“. Myslím si, že ani JČ kraj nevyhledává dlouhodobé pěstouny, kteří by dělali přechodnou péči. Ono se to potom tříská s těma dětma, co jsou v rodině v pěstounské péči, takže...

T: A co bylo takový rozhodující? Proč jste do toho šli?

R: Tak zaprvé je to smysluplné. O tom se nebudeme bavit. Vlastně, že pomůžeme dětem, který nebudou v ústavní péči, což si myslím, že je moc dobře, zadruhé tím, že máme vlastní tři děti, tak jsem v tom viděla velké pozitivum v tom, že se budu věnovat svým třem dětem, protože jsem doma, že jo, že děti přijdou a nepřijdou do prázdného bytu, ale vždycky jsem tady já a vždycky mě mají k dispozici, což je pro mě osobně při výchově mých dětí velmi důležité. Takže to bylo takovým druhým aspektem, no, manželovi se to také moc líbilo.

T: Jo, takže jste v tomhle tom neměli rozdílné názory?

R: Vůbec. Ba naopak. Já jsem byla deset let na mateřské se svýma dětma a v tu dobu nám to moc vyhovovalo, protože bylo postaráno o tu naši rodinu. Jo, vezměte si, že přijde manžel domu utahaný, má doma uvařeno, má prostě doma klid, teplo, nemusí

řešit starosti, který řešíte, když chodíte oba do práce, já jsem si tím taky prošla, když jsme chodili oba do práce, oba jsme chodili domu utahaný a teď doma tři děti, který potřebovaly všechno nám říct, potřebovaly úkoly, potřebovaly najíst, potřebovaly všechno jako všude jinde. A nám to právě jako vyhovovalo.

T: Takže ta péče o to dítě, co máte v pěstounské péči není zase tak náročná, že by Vám to zabralo tolik času...

R: No, je to náročné, jako každé dítě jiné. A jsou děti, které jsou pohodové a o kterých nevíte nebo který vám nedají tolik práce a jsou děti, jako je třeba teď Verunka, že jsou velmi náročný, že celý noci nespí, že neustále pláčou, že blinkají, že se zalykají, jo, tahle, když se narodila, tak neuměla vůbec koordinovat s dýcháním, takže se zalykala věčně, takže je to takový jako fakt náročný v tom, že nechce nikdo malou hlídat. Absolutně. Protože se jí všichni bojí. Taky jsme skončili na JIPCE, protože nějaká chřipka jí napadla plíce a ona si s tím neuměla poradit, ale to jsou takové věci, který zažíváte i s vlastníma dětma. Pro tu přechodně pěstounskou péči je důležitý, abyste měla naplněnou svou rodičovskou potřebu, což my máme, máme tři děti, tudíž jsme měli zkušenosti s těma dětma, tudíž nás jakoby zase tak nepřekvapí, když tyhle děti, které jsou od matek, nechťejí děti, kteří jsou sociálně velmi slabé, které od počátku to dítě nepřijímají, takže ty děti jsou problémový už v momentě, kdy se narodí, kór, když jsou předčasně narozené. Nebo jsou to „nikotinstky“ šílený a to se potom na tom dítěti odráží nebo když jsou to feťacky, alkoholový syndrom, to jsou všechno děti, který nemají ten start do toho života tak jednoduchý, takže musíte počítat s tím, že problémy budou. Ale zase tím, že nerodím, nekojím, nemám splašený hormony, tak se to dá snášet líp, ale je to náročný. Třeba malou máme od toho ledna a už se těším nebo né, už se těším, ale jsem ráda, že už půjde, protože je to už tak náročný, že už se těším na ten odpočinek. Že se to zase stabilizuje, ne, že bych se těšila, já jsem vůbec šťastná, vždycky, když jsou ty děti rychle, protože to je smysl té pěstounské péče na přechodnou dobu, čím dřív to dítě, tím líp. Protože se k rodičům dostanou malinký, můžou se na ně zafixovat, ta desetiměsíční holčička byla už fixovaná na nás, hodně, ale zase ta byla tak pohodová, tak klidná...

T: A té bylo kolik let?

R: My jsme měli obě děti od čtyř, pěti dnů.

T: A to jste si určili?

R: My máme 0-3, jakoby toleranci k dětem. My máme své děti už poměrně malé, ono se nedoporučuje mít děti starší, než máte vy vlastní děti, aby to nenarušilo psychiku těch vašich dětí. Takže my máme vlastně, aby tam byl odstup od devíti let, tak máme 0-3.

T: A tam jste si taky mohli určit, jestli chcete dítě se zdravotním postižením nebo tak?

R: Tam jsme v dotazníku vypsali, co jsme schopni zvládnout. Ne, co chceme, ale co jsme schopni zvládnout. Takže já jsem se svýma dětma cvičila vojtovku, takže pro mě není problém cvičit vojtovku s dětma, který dostanu. Nebo s diabetesem já nemám zkušenosti, ale nemyslím si, že by se to nedalo zvládnout, kór, když ty děti pijou ze začátku jen mlíko. Takže my jsme byli asi celkově hodně tolerantní vůči zdravotním vadám a těmhle těm věcem. Vlastně identita, ta už se vůbec neřeší, ta je tam jasně daná automaticky, že prostě byste měla přijmout jakékoli dítě. Máme jediné omezení, mám 0-3. To jsme teda chtěli. Protože zaprvé jsme mladí sami, takže nabíráme zkušenosti, ono se to časem změní, ono to taky nedokážete dělat pořád. Budete mít deset dětí, který

vám noci prořvou a to Vás taky vyčerpá a unaví, takže já si myslím, že se to bude postupem času pomalinku navyšovat k těm starším dětem. My jsme začali na malých, což je dobře, já jsem i ráda, já vlastně mám k těmto malým opravdu obrovský vztah, mě to od malička táhne k těmto miminkům, takže pro mě to je práce, je to velká práce, ale pro mě je to koníček. Já to beru tak, jako že ne, že by to byla úplně práce. Což je úžasný, což se málo člověku poštěstí.

T: A můžu se zeptat na ten kurz pro ty pěstouny? Jestli jste tam byli připravení na všechno, co se potom událo nebo jestli Vás pak třeba něco překvapilo?

R: My jsme měli teda výbornej. My jsme byli na kurzu, který pořádá Asociace náhradních rodin ČR a ta si zajistila dva slovenské lektory, Štefana bla a Mariku blé. A na Slovensku se už tohle děje dýl, tahle profesionální péče, takže oni tam s tím zkušenosti mají. A vlastně my jsme přijeli do kurzu, kde jsme byli jediný nepěstouni mezi samýma pěstounama, byli jsme tam jak černé ovce, všichni si říkali, ti vůbec nemůžou projít a takhle a přitom my jediný jsme tam šli za tím svých cílem, ostatní o tom ještě ani moc nevěděli, on to byl tenkrát první kurz, který se pořádal vůbec na přechodnou péči a bylo to naprosto úžasný, protože nám to dalo ty zkušenosti těch pěstounů, těch dlouhodobých pěstounů, kteří mají neskutečný zkušenosti, oni zažili neskutečný věci s těma dětma, protože oni brávali ty děti z ústavů, takže už byli narušení, poškození, jakoby psychicky deprimovaní a tohle všechno, co nám ten kurz měl dát, ty deprivace, potřeby, fáze, ztráty, já nevím attachment, já nevím, celý kompletně, tak to jsme měli jakoby úplně živelně, tím, že jsme tam měli ty pěstouny a to ještě korigovali ti dva Slováci, takže to bylo super.

T: Takže ohledně toho attachmentu, tak tam jste byla hodně dobře připravená? Na takový ten odchod dítěte?

R: Hodně. Určitě. My jsme dělali i hodně zážitkových situací, jako docela drsných, kde jsme si to všechno prožili na vlastní kůži, kde jsme dělali takové ty zážitkové techniky, ty jejich psychologické..., já to neumím takhle hezky popsat...

T: Jako třeba to „Představte si, že...“

R: Ano, tak, i jste byla zapojení do té hry, třeba byl člověk a tomu se navazovali provázky jako potřeby, pak se stříhaly ty obrázky atd. a opravdu když se do toho vžijete, tak si to prožijete opravdu na plné koule, takže to bylo super, ale ono na to musí být také typ lidí. Já třeba osobně nemám takovou vazbu šílenou. Já prostě vím, že ty děti potřebují pomoci, miluju je, dávám jim všechno, co můžu, hladím je, laskám, opravdu jako nemá to vůbec rozdíl mezi vlastním dítětem a tímhle dítětem. To prostě nepocítíte vůbec, když se o něj staráte, ale vím, že mají odejít a nedělá mi to problém. Víím, že odejdou a jsem zato ráda, že odejdou do té rodiny k těm lidem, kteří mít ty děti nemohou. Zatím jdou vždycky do osvojení, což je super, to je pro mě asi ta nejpříjemnější varianta, protože děti se budou mít líp. Může se stát, že budeme dávat zpátky do biologický rodiny a nebude to tam fungovat, jak já bych chtěla a budu s tím mít větší problém. Ale i tak nejsem já nejsem ten, který rozhoduje o tom, kam to dítě půjde. Zatím to bylo vždycky dobře, tak mi máme zatím druhé dítě, tím, že jsme měli 10 měsíců to první, tak jsem si to jako vychutnali, ale myslím si, že jsme byli připravení opravdu jako dobře těmi kurzy. To byli tři nebo čtyři prodloužené víkendy, což si myslím, že bylo dost, bylo to i s našima biologickýma dětma, což bylo také super. Byla tam skupina pro děti, tam se starali lektori, někteří se starali o děti.

T: Takže tam probíhala příprava i těch dětí?

R: I těch dětí. A vlastně nás a užili jsme si to všichni jako úplně perfektně. Myslím si, že to bylo jako hodně dobrý. A hlavně to bylo, i ti pěstouni, i pěstouni mají přípravné kurzy, vždycky když jdou dělat to pěstounství. Tak i ti pěstouni říkali, že by potřebovali ten kurz tenkrát, když šli dělat tu pěstounskou péči. Opravdu to bylo o tom, že to bylo přínosný. Bylo to super, ten kurz byl moc dobrý. Nemůžu si na něj vůbec stěžovat, nevím, jak to dělají jiní, ale tihleto Slováci to udělali opravdu perfektně.

T: A myslíte si, že i Vaše děti byli připravené?

R: Já myslím, že jo. Já si myslím, že děti to přijmou vždycky tak, jak to vidí rodiče nebo jak to přijímají rodiče. My tím, že jsme v pohodě, i když to dítě odešlo a že Janička u nás byla 10 měsíců, což je hodně dlouhá doba, vlastně na „přechodce“ může být dítě max. rok, tak si myslím, že jsme to přijali všichni moc dobře. Že se i nám i zasteskne po Aničce, to ano, ale máme zase dobré vztahy s rodinou, která jí osvojila, takže nám posílají fotky, neviděli jsme se teda, to jsme řekli oba, že ne, že prostě aby se jí tam neotevřeli nějaké ty vazby k nám, ale posílají fotky a informují nás, jak má a tak, a občas když pošlou fotky tak je to moc příjemný, že naše děti jí vidí, že je šťastná, že se má dobře, takže si myslím, že je to tak jako zdravě pojatý. Neříkám, že se nám nezastesklo, neříkám, že jsme si nepoplakali, poplakali jsme si všichni, ale já si myslím, že o tom to je jako. Nejde mít dítě v přechodné péči a nevytvořit si vazbu. To by to nemělo smysl. Takže je důležité to unést, aby to prostě fungovalo. A tím, že jde další děčko sem a pomáháme jinému a je úplně jiné, má úplně jiné potřeby a úplně jinak to vnímáme, i když Maruška je teď opravdu klidná, ale to je opravdu jedna z mála chvil, kdy je klidná a tím, že je u nás, jinak by plakala, ale ta třeba pláče takovým způsobem, že mi Lucinka říká, mami, po téhle se nám stýskat tolik nebude, vid'. ☺ Takže opravdu ty děti to vnímají tak, jak to vnímáme my. My když jsme v pohodě, tak si myslím, že ty děti to přijmou. Že to není o tom, že kdyby my jsme byli nešťastní a nervy a na prášky, tak si myslím, že oni jsou taky. A my jsme to měli od začátku nastavený tak, že prostě víme, že odejde, připravíme jí, vlastně Janičku jsme potom, když jsme věděli, že už tady bude dýl, tak jsme jí hodně dávali lidem, byla hodně ve společnosti, aby byla zvyklá na to, že chodí k jiným lidem, aby se nebála lidí.

T: Jak to třeba přijalo Vaše okolí, že jste se do toho pustila, že tady máte cizí děti? Věděli to?

R: Věděli to. Třeba rodiče to věděli od začátku, že do toho jdeme, těm se to docela líbilo, ti jako proti nebyli a viděli v tom také to pozitivum, že já budu doma i pro ty naše děti, což je také prostě, musíte si v tom najít víc těch směrů, víc těch cílů, nemůžete se ulpět na jeden cíl, protože pak když Vám něco klekne, tak jste úplně v háji. Tím, že to má prostě víc těch pozitiv, tak si myslím, že to je moc dobře. Takže rodiče to věděli a sousedi se to dozvěděli až tehdy, když viděli mimino, tak jako chvíli tápali, ale v momentě, kdy jsem jim vysvětlovala, že to je prostě dítě, které potřebuje momentálně pomoci, místo aby bylo v ústavu, tak je v rodině, tak to přijali celkem dobře, což jsme se báli nejvíc těch sousedů, protože sousedi jsou takový všeteční vždycky, všude, to je vesnice, drby... ☺ No a přátelé to věděli, blízcí přátelé věděli, že do toho jdeme a máme vesměs přátele, kteří to vždycky jako dost podporovali, my jsme se jako nikdy nesetkali s nějakýma negativníma reakcema, nikde, což se docela divím, jo, jsou nějakí lidé, kteří řeknou, že to děláme kvůli prachům a takovéhle, ale to jsou lidé, kteří nevědí, o co jde,

žejo, kteří vůbec netuší, že je to vlastně permanentní práce, čtyřicet hodin denně, sedm dní v týdnu a hlavně s těma zdravotníma komplikacema, který u těch dětí jsou. Jako málokterý dítě je úplně ok, jo, většinou jsou to děti nechtěný, opravdu.

T: A vám třeba ta doba, ten rok vyhovuje? Nebo jste si říkala, že by to mohlo být omezené třeba na půl roku nebo...

R: Takhle, já osobně, samozřejmě půlrok by byl lepší, ale zase chápu, že v dnešním soudním systému to trvá všechno tak dlouho, že si prostě myslím, že je potřeba ten rok k tomu, aby to všechno bylo v pohodě, aby to dítě hlavně bylo v pohodě, vemte si, že kdyby to bylo omezený na půl roku, oni by za půl roku neměli kam to dítě dát, tak půjde do ústavu. Proč? Raději, ať je tady to dítě rok, holt to bude těžší, komplikovanější přechod pro to dítě hlavně, žejo, pro nás taky sice, ale pro to dítě nejvíc, protože dítě v roce vnímá už úplně perfektně, takže to jo, ale zase z druhé strany pořád je lepší, když je dítě v rodině rok, než aby se po půl roce stěhovalo do další rodiny nebo do dalšího ústavu, ten půlrok je si myslím v dnešním právním systému hrozně krátká doba nato, aby se to zvládlo.

T: A za ten rok myslíte, že se to dá stihnout?

R: Za rok by se to mělo určitě stihnout. Jako pokud se to nestihne za rok, tak je něco hodně špatně. Jako porotce prostě, ono to nejde zase vydržet déle, ono je těžký mít to dítě zase déle, protože čím déle ho máte, tím více se navazujete, tím více se dítě navazuje na vás a pak už si myslím, že je hodně hustý to jako ustát všechno, jak pro děcko, tak pro nás a myslím, že ten rok je taková nejzazší doba. Jsem ráda, že je tam rok, já osobně jsem ráda, že je tam rok, opravdu maximálně rok. Nevím, jak jsou na tom úřady, ale za mě, jako za pěstouna jsem ráda, že je to nejdéle rok, protože jsem si vyzkoušela na sobě za těch 10 měsíců, že jde zvládnout. Z jedné strany jsem moc ráda, že jsme tu zkušenost prožili. Toho dlouhodobějšího vztahu s dítětem. Že víme, že to dáme.

T: A ještě, vy jste museli dělat nějaké vyšetření? Nebo musíte chodit s dětma na nějaké lékařské vyšetření?

R: Ehm, každé dítě jde do osvojení musí mít lékařskou zprávu od doktora svého pediatra, pak musí mít udělanou genetiku, pak by měl mít psychologický vyšetření, což se ale dělá pouze u starších dětí, rok a víc, u těchhle mimin pokavaď pediatr neshledá žádný odchylky jako velké, tak to stačilo třeba u těch holčiček, tak Janička šla ještě před novelou zákona, takže tam to bylo těžší, tam to bylo jiný, tam jsme vařili z vody, tam nebylo nic ovlivněný zákonem, teď už je vlastně novel od 1. 1. , takže tam se musí všechno řešit striktně dle zákona, i když Janička šla vlastně taky, i když neměla to psychologický vyšetření, no a u těchhle miminek se moc nedělá, většinou se dělá u těch starších dětí, kdy už člověk může jako něco vyzjistit.

T: A to jste teda jakoby někdy v tý době stihli ještě u tý maličky?

R: Malou jsme vzali na genetiku hned druhý týden.

T: A tam nebyly nějaké čekací lhůty?

R: My jsme domluvený s paní primářkou genetiky v českobudějovické nemocnici, že to udělá, když potřebujeme, takže já jí zavolám a ona mi dá do týdne termín. To je super, opravdu nám vychází vstříc, což je perfektní. A vlastně s psychologičkou to taky kraj vyjednal, že to dělá téměř okamžitě. Vlastně další povinnosti jsou kyčle, ultrazvukové vyšetření kyčlí atd., to už je všechno jak s běžným dítětem.

T: A to chodíte teda ke svému pediatrovi?

R: Ano, já jsem si vybrala pediatra. Protože mu důvěřuji, že tam není žádná klábosivá sestra, protože zase máte podepsanou mlčenlivost. Ti lékaři mají samozřejmě také podepsanou mlčenlivost nebo musí zachovávat lékařské tajemství, ale vždycky je dobrý najít si lidi, kterým důvěřujete, protože ten doktor ví o tom dítěti všechno, žejo, ale zase to nesmí vědět okolí, takže je dobrý vybrat si lidi, kterým důvěřujete.

T: Ještě se zeptám. Když vidíte, jak to funguje, myslíte si, že se najde více pěstounů, kteří by, protože teď právě vyšlo, že by chtěli zrušit ministerstvo ty ústavy do tří let, tak jestli si myslíte, že se najde dost takových pěstounů na krátkou dobu.

R: Já si myslím, že pěstounů by se našlo hodně, ale aby byli vhodní. Protože ono je tam poměrně hodně kritérií, které musíte plnit, jo, což já říkám, že je docela „kumšt“ Musíte mít naplněnou svou rodičovskou potřebu, což je základní, abyste si ty děti pak nenechávala a neupnula se na ně takovým způsobem, abyste byla schopná je opustit. Pak musíte mít nějaký stabilní vztah. Já myslím, že jsou tam i ženy, které to dělají jen samy, ale jinak, pokavaď žijete v nějakém vztahu, tak ho musíte mít stabilní, mít dlouhodobý stabilní vztah. Musíte mít dostatečně starý děti. Spousta lidí by se do toho vrhla, ale mají malý děti. Musíte mít nějaké zázemí, nemůžete si myslet, že ten plat pěstouna vám zaplatí hypotéku, prostě musí být nějaký hmotný zabezpečení. Musíte být psychicky odolný, psychologický testy jsme samozřejmě dělali, i děti, i naše děti prošly psychologickým testama a vlastně po prvním předaným dítětem naše děti šly opět na psychologický posouzení, aby byla fakt jistota, že jsme prostě v pohodě, že jsme to všechno jakoby zvládli.

T: A vy jste si tam mohli říct, jak dlouho chcete čekat na další dítě nebo to tak nějak vplynulo?

R: My jsme se tak nějak dohodli na tom kraji, že ty Vánoce, my jsme to měli dobrý, že jsme vlastně 7. prosince předávali dítě a řekli jsme si, že si chceme dát do konce roku určitě „voraz“. A tím, že jsme jí měli 10 měsíců, což je dlouhá doba, tak nám v pohodě ten čas a prostor dali, pak jsme nějakého sedmého ledna právě šli na psychologické posouzení dětí, znova a od té doby jsme byli zase aktivní. A tak jsme potom čekali..., ono to taky není hned, žejo, oni Vám to dítě také nedají hned. Někdy Vám ho dají hned, protože ho zrovna mají a někdy Vám ho shání.

T: A tenhle ten byt už jste měli nebo jste si ho kvůli pěstounský....

R: Nenene, ten jsme měli už.

T: Takže už jste měli prostory?

R: Ano, ty jsme na to měli, určitě.

T: To je předpokládám velký byt.

R: Ano, je to velký byt, 100 m², takže jako..., ale malá je s námi stejně v obýváku nebo jako v ložnici, my tam máme obývací v ložnici, takže malá je s náma tam a oni ty miminka nic nepotřebují. A stejně je s náma věčně takhle u nás, jinak je opravdu, se s ní nedá.

T: Nemáte teď třeba nějaký známí, který třeba si říkali, že když vás takhle viděli...

R: Určitě, určitě, i zažádali. Vlastně druhá nebo třetí pěstounka v JČ, nevím, jestli byla druhá nebo třetí v pořadí, tak ta to má od nás. Další vlastně taky dělali posouzení, dělali, teď jsem v nějakém řízení, taky od nás jakoby, to víte, že se to žene jako lavina. To vidíte, na těch ženských, který jsou k tomu, které to chtějí dělat, to se úplně jinak

rozsvítí oči, když o tom povídáte, nebo když ty miminka vidí nebo tak. My vlastně od jara do podzimu žijeme na chalupě, kde ty děti mají naprosto krásný, čistý prostředí, nádherný vzduch a tak, takže tohle je takový idylický na tohle je to dobrý. Ale je fakt, že s malou jsme jeli z nenadání v pátek večer do nemocnice, protože byla naprosto bezvládná, hadrová panenka, skoro nedýchala a tak, takže jsou s tím nervy. Já to možná podávám jako pohádku, protože cítím, že mě to baví, i s těm nervama mě to baví, já jsem se v tom našla, ale musíte to ustát. Musíte to dát.

T: Člověk musí být asi trochu odolný.

R: Přesně tak. Ano, některý situace jsou totiž strašný. A nebo když týden nespíte, protože ona prořve a nevíte proč řve, nemůžete jí pomoci, protože ať se chová nebo nechová, tak je to prostě náročný, někdy je to fakt náročný, ale i tak to stojí zato.

T: A teda ten, když jste to dítě předávali, tak to bylo dobrý?

R: To bylo perfektní. My jsme se setkali prvně na kraji, tam nás vlastně seznámili, bez dětí, bez malých a vlastně tam jsme si pověděli, co a jak, jaký to dítě je a vlastně seznámili jsme se odkud jsme, co děláme a pak vlastně jeli na první návštěvu k nám, kde vlastně viděli poprvé malou, to se jede se sociální pracovníci, tam se rozhodnou, jestli to dítě chtějí nebo nechťejí. Protože někdy vám to dítě nemusí sednout. A vůbec bych to nebrala jako nic špatnýho, prostě někdy tam ta jiskra, to je jak v lásce, buď tam ta jiskra přeskočí nebo nepřeskočí. Takže vlastně v momentě, když se rozhodnou a podepíšu, že dítě chtějí, tak se domluví, podle toho jak je staré to dítě, že se domluví plán předávání. U Janičky, tak byla už, protože jí bylo 10 měsíců, tak to trvalo deset až dvanáct dnů opravdu intenzivního kontaktu s nima. Takže oni jezdili každý den nebo my jsme tam jezdili na celý den, pak jsem tam i já spala přes noc, aby si ona to prostředí zafixovala, ale v mé přítomnost, aby stále cítila tu blízkou osobu u sebe, takže tam to bylo fakt hodně intenzivní, ale povedlo se nám to opravdu tak krásně, že se malá nezaplakala, fakt tam šla, že oni s ní neměli problém vůbec, úplně úžasně se nám to povedlo úplně dobře. Také tím, že byla zvyklá na lidi kolem se, ona byla zvyklá natáhnout ručičky téměř ke každému. Což bylo moc dobře. Ale pak nám, když jsme si potom volali, tak nám paní říkala, už si nás hlídá, už tak jen tak k někomu nejde. Což je ale výborný, protože zjistila, že nemůže ke každému, že by mohla další zradu jako si zato.... Takže opravdu jako perfektní a co máme zprávy, tak se má úplně perfektně.

T: Takže když je tam takhle jakoby ten jeden přechod, tak je to ještě dobrý.

R: No, super, a hlavně přechod, který je uzpůsobený dítěti. Není to jako v ústavu, tady máte děcko a nazdar. Oblečte si ho a jed'te. Ale je to opravdu k ohledu toho dítěte, že se navštěvujeme, ze začátku méně, pak se ta intenzita toho styku zvyšuje a opravdu je to tím, že vlastně Janička už potom přišli a ona k nim natahovala ručičky a už k nim šla a už to bylo opravdu vidět, že už je na ně zvyklá a že jsou to lidi, který v jejím životě se budou objevovat častěji. To bylo fakt nádherný v tomhle. Musí se to udělat s tím dítětem. A taky bylo zajímavý, což byla taky moje první zkušenost, při tom předávání, bylo přesvědčit ty rodině, že nám to dítě neberou. To bylo hrozně zvláštní, že my jsme jakoby je museli ujišťovat, že ne to dítě nechceme, je Vaše, vy si s ním jako už to musíte... Oni byli pořád jakože, ona byla hodně Janička nafixovaná na naši Dominiku, na prostřední dceru, takže tam prostě, když přišla Lucinka, tak nikdo jinej nebyl na světě, než Dominika a oni měli pocit, že nám jí vyrvou a my z toho budeme úplně paf a tam to bylo super, že opravdu jsme je fakt přesvědčovali dost dlouho a jakože opravdu,

je vaše a už od začátku jsme říkali maminka, tatínek na ně, opravdu to bylo takový, že paní říká, můžu jí nakrmit? Samozřejmě, je to vaše dítě. Už je člověk ujišťoval v tom, že je to jejich dítě a oni byli velice rozumní v tom, že si ho nechtěli hned vzít, že nechtěli vytrhnout tu Janička z toho prostředí, ale že opravdu byli trpěliví a těch deset dní tomu dali, aby, i když to bylo pro tu matku hrozně náročný. Vezměte si, že se těšíte, jste natěšená, celý život nemůžete mít děti a pak musíte ještě čekat a pak odjíždíte od toho dítěte a vidíte, že ono zůstává už tady, já si myslím, že je to pro tu matku těžký. Pro tu to muselo být hrozně těžký. Ale zvládli to úplně perfektně a myslím si, že se jim to podařilo.

T: A to jméno toho dítěte si nechali?

R: Nechali. Tyhle zrovna jo. Uvažovali o jiném a my jsme jim říkali, máte právo si dát jiné jméno. Stejně jméno Janička bylo krycí jméno. Ona měla své jméno úplně jiné. Ale protože my nemůžeme prozrazovat identitu dítěte, tak jsme si dali prostě nějaké jméno, které je běžné používané a tak. A tím, že ona byla hodně stará hodně a i se ta Anna hodila k jejich příjmení, tak oni si jí nechali, i když uvažovali nad Terezkou, tak jsem říkala, je to úplně na vás, nám je to fakt jedno. Ona by to i dala, v těch deseti měsících, to zapomenout...

T: U těch starších by to bylo asi....

R: Já si myslím, že i v těch deseti měsících se to dá přejmenovat, to by ještě nebyl takový problém, ale ono se jim to fakt moc hodilo, bylo to hezký a hlavně k ní to šlo. My vždycky to jméno vybereme až tady, když jsme tady všichni a teď to máme, takže si vybírají holky naše, že jsme jako dali pravidla, že to musí být nějaký běžný český jméno a aby to nebyli žádný, znáte ty vkusy našich dětí, moderní, ale takže jsme to udělali tak, že i ty děti jsou zapojený trošku do toho života s tím dítětem a úplně v pohodě, když předáváte tři měsíční miminko, tak to už můžou dát úplně jakékoliv jméno a já se snažím i to jméno hodně vynechávat hodně. My to máme jako pojmenovaný to dítě, tak, aby všichni věděli, že jde o Verunku, aby v tom ty děti neměli „maglajz“, ale já třeba, když k ní jdu, tak jí říkám kočička nebo všemožně jinak, já se snažím moc si nezafixovávat to jméno. Zbytečně jo.

T: Takže jste žádné kontakt s tou biologickou rodinou neměli?

R: Matka nás vůbec nechtěla vidět. Ona souhlasila s tím, že půjde do přechodné péče, matka biologická, ale nechtěla nás vidět.

T: A s tím ti rodiče musejí souhlasit?

R: Nevím, jestli s tím musí souhlasit, každopádně s tím byla obeznámena. To vlastně vůbec nevím, jestli s tím musí souhlasit nebo ne, ale obeznámena o tom byla. A ona nám podepsala i zdravotní dokumentaci, že jsme oprávnění jako podepsat očkování a takové hle základní zdravotní...

T: A když s tím souhlasila, že se to takhle zadržlo na těch 10 měsíců...

R: Ne, to u téhle. U tamté ne. Tam to bylo tak, že podepsala v porodnici a až po šestinedělí nepodepsala, po těch šesti týdnech nepodepsala, tak se to vlekló. A tím, že ještě nebyla novela, tak bylo šestiměsíční nezájem a ne tříměsíční a už se to prostě protáhlo.

T: Já se v tom moc neorientuju, teď je tříměsíční?

R: Teď je tříměsíční nezájem podle novely zákona. Předtím byl šestiměsíční. Ona je to tak, že dítě když ho dá matka k adopci, tak podepíše v porodnici papíry, že ho dá

k adopci. A po šesti týdnech to musí podepsat znova. A když to po šesti týdnech podepíše znova, tak je to dítě právně volný. A nemusí se čekat tři měsíce. A v momentě, kdy je právně volný záleží na úřadech, za jak dlouho jsou schopní vytipovat rodiče a prostě předat to dítě.

T: Takže je možný, že to dítě tu bude 6 týdnů.

R: To ne, protože ty úřady nejsou zase tak rychlí, ale ty dva měsíce by byly. U Verunky se to zkomplikovalo tím, že byla v nemocnici, že jí napadla ta chřipka, nemůžete předávat nemocný dítě, takže prvně se muselo vyléčit dítě a pak teprve můžete dát dítě k adopci. Nedáte nemocné dítě někomu, kdo nemá vůbec žádné zkušenosti a akorát mu proře... Takže je možný do těch dvou měsíců se to zvládnout, pokud všechno klapě, tak jak má, tak si myslím, že se to dá jakoby do těch dvou měsíců úplně v pohodě zvládnout, což je super. Dvouměsíční rodiče, když dostanou rodiče, tak to je sen. Takže dá se to takhle, když to jde. A pak když to nejde, právě když to nepodepíše v těch šesti týdnech, tak teprve od té doby jde tříměsíční nezájem. Pokud se ta matka nezajímá. Prvně se musí oslovit a takhle, pokud se nesežene, tak potom.... Takže až v tom případě, to dítě by šlo v pěti, šesti měsících a pokud se jde na tříměsíční nezájem a jde to všechno dobře. Ale tam se vždycky může něco zadržnout. Může matka podat odvolání, to jsou feťačky, který vám řeknou, že ho nechtějí a pak najednou si píchnou a chtějí ho. A pak se zase musí stanovit, musí se jí dát samozřejmě šance, takže ta matka musí prvně prokázat, že je čistá, že má bydlení a to se všechno natahuje. Proto jsem říkala, že ten rok si myslím, že je rozumná doba nato, aby se to všechno dalo zvládnout. Protože ono se to tímhle všechno strašně protahuje.

T: A vy jste třeba byli připravení na ten kontakt s tou rodinou?

R: Byli. Oni k vám nemůžou přijít. Můžou sem přijít lidi, které jste ochotná přijmout. Takže my sem adoptivní rodiče zveme úplně normálně. Protože od těch nehrozí žádné nebezpečí. Feťačku žádnou bych sem nevzala, protože nevíte... Vezmete si cikánské dítě a pak vám tady budou tlouct cikáni na dveře.

T: Takže oni ani neví, kde bydlíte?

R: Oni to ví. Protože vy jste účastníkem soudního řízení. Takže oni to ví, ale nesmí kontaktovat. Ale u té Janičky, kdyby ta matka chtěla kontakt s dítětem, tak jsme měli připravenou variantu, Krajský úřad sehnal Krizové centrum v ČB, ale normálně bychom chodili do krizového centra, kde by vlastně se matka scházela s dítětem pod dohledem, tak si myslím, že je zrcadlo udělané. Takové to jednocestné, že matka neví, že na ní koukáme, takže tam to bylo takhle domluvený, že pokud by to bylo potřeba, tak tam budeme chodit. Protože vy jako přechodný pěstoun máte 3 povinnosti. Máte povinnost se vzdělávat, máte povinnost umožnit kontakt biologické rodině a máte možnost umožnit kontakt sociálnímu pracovníkovi.

T: A ta povinnost vzdělávat se? Tam chodíte na nějaké kurzy?

R: To je v zákoně. Vy musíte podepsat dohodu, jako pěstoun, tak vy podepíšete s organizací, buď s nějakou neziskovou organizací nebo s magistrátem. S vaším OSPODem. Podepisujete dohodu o spolupráci vzájemné nebo tak nějak je to, nevím, jak se přesně ta dohoda jmenuje, ta organizace dostává nějakých 40 000.- na rok, na tu pěstounskou rodinu a vlastně oni vám musejí zajistit nějaké školení, nějaké rekondiční.... Pokud mají ti pěstouni hodně problematické děti, tak potřebují

psychology. My kdybychom měli starší dítě, tak jej potřeba taky někdy objednat psychologa.

T: Takže vy máte takové jako zázemí. Prostě když si nebudete vědět rady.

R: Ano, teď od nového roku. To je teď od nového roku, od novely zákona. Je to tak daný, že oni nám jakoby, oni nám nabízejí služby i hlídání v momentě, kdy jdu k doktorovi, tak oni jsou schopní nějak zajistit hlídání. My toho teda nevyužíváme.

T: Takže tohle je všechno zdarma potom?

R: No oni nato dostávají ty prachy. Oni nato dostávají těch 40 000,-. Já to využívám hodně na školení, protože já se ráda školím, ráda o tom vím něco navíc, takže já opravdu jezdím ráda na školení a oni vám i nabízejí, máte povinnost, myslím 24 hodin ročně, musíte být proškolená, což není problém si myslím. Ono když si každý den zopakujete zdravotědu nebo nějaké ty rychlé záchrany, tak si myslím, že je to moc dobře. Nikdy nevíte, co vás může překvapit. Začne vám řvát monitor, že vám dítě nedýchá a co... Ty syndromy náhlého úmrtí a všechno tohle. Toho je. Můžou zalknout slinu, cokoliv. Je to psychicky náročná profese. Ustát zdraví toho dítěte, že ho nedostáváte úplně „tip, ťop“. Ale ani se vám nerodí dítě úplně „tip, ťop“. Nikdy nevíte, co vás v životě čeká, ale na tohle je to v životě docela náročný. Ale oni zajišťují ty služby, takže když budu potřebovat psychologa pro nás, pro moje děti nebo pro dítě, které budu mít, tak oni mi ho zajistí.

T: Třeba o nějaké dovolené jste neuvažovali?

R: Tak přechodní pěstouni, kteří mají do dvou let nebo do tří let dítě, tak ti nemají nárok. Ale ostatní pěstouni mají nárok na 14 dní dovolené. Kdy oni zajistí hlídání těch dětí. Těch, co mají. Ale 0-3 si myslím, že to zrovna nemá. Protože to miminko není vhodné dávat někomu jinému. Takže dovolená se tady řeší tak, že kdy v momentě odevzdáte dítě, můžete nahlásit na kraji, že teď potřebuju 14 dní dovolenou, dejte mi 14 dní..., že tam tu dovolenou umožní, ale je to v době, kdy nemáte dítě. A nám to tak jako nevadí, my jsme ty dovolené nějak neřešili, protože mi trávíme hodně času na chalupě, která je kousek za ČB, takže mi moc nikam nejezdíme. Jako do zahraničí a tak. Takže nás dovolená netrápí. Protože tu dovolenou si můžete udělat i s tím miminkem v rámci ČR, to není problém. To si můžete jezdit, kam chcete. Do zahraničí nemůžete tahat přechodný dítě, pouze v rámci ČR. Ani bychom takhle malé dítě nikam netahali. A v momentě, když bychom chtěli jet do zahraničí, tak jen v době, kdy bychom měli čas na tu rekonvalescenci.

T: A ještě se zeptám, tu veškerou péči, kterou jste mu dala, myslíte si, že to na něj bude mít velký vliv? Ty dva, tři měsíce...

R: No já si myslím, že obrovský. To je i dokázané. Ať je sebelepší ústavní péče, ústav, tak nemůžu dát tomu dítěti to, co dá rodina. To je prostě, i kdyby, strakonický „kojejňák“ je výborný, jeden z nejlepších, je opravdu malý, kde jsou, kde jsou na 1 sestru 4 děti, což je ještě relativně málo, ale i když máte čtyři děti, tak to prostě nedáte, abyste zajistila opravdu kompletní péči toho dítěte, to je prostě, nehledě na to, že se ty sestry střídají, je tam jedna dvanáctka, druhá dvanáctka, to je pro to dítě strašnej rozdíl. Když cítí jednoho člověka. Třeba Verunka, je jí dva a půl měsíce, a tím, že byla hodně nemocná, tak byla pořád se mnou. A dneska jí nedokáže uklidnit nikdo jiný, než já. U manžela pláče, u dcer pláče. Opravdu už jenom to je jasně vidět, že to dítě jasně cítí, jasně si vybere, jasně ví, co chce. Cítí u mě tu jistotu, cítí tu jistotu toho blízkého

člověka, což v tom „kojeňáku“ mít absolutně mít nemůže. A oni v momentě, kdy nemají tu jistotu a v momentě, kdy nejsou naplněny potřeby, kdy chtějí, tak oni otupějí, oni totálně rezignují ty děti.

T: Takže si myslíte, že třeba i kdyby to dítě pak šlo třeba zpátky do té biologické rodiny, kde...

R: Tak je to vždycky obrovský rozdíl. Já si myslím, já nehaním ústavy, já si myslím, že ústavy jsou potřeba, já si myslím, že nejsou všechny děti do přechodných rodin. Mě prostě některý děti, který jsou hodně hendikepovaný, ani v biologické rodiny jsou děti, které nezvládne dobře ten člověk doma pečující...

T: Takže spíš asi starší myslíte (R: i starší, i prostě), když třeba mluvíte o té nezvládání té výchovy, tak...

R: Já nemyslím výchovy, jako vůbec celkově, když máte hodně hendikepovaný dítě, hodně postižený dítě, tak si myslím, že jo. Že jsou situace, kdy to nemůžete dát ani doma ani pokavaď to dítě zase, ta přechodná pěstounská péče je na chvíli, takže oni vám nemůžou dát dítě, který nemá šanci k umístění. Nebo můžou, ale je to houby platný. Protože to dítě se vrátí zpátky do ústavu, protože ho nikde neudají, což je hrozná škoda. A ta přechodka by se měla využívat opravdu pro děti, které mají šanci jakoby jít dál a hlavně v začátcích, kdy je pořád těch pěkných, zdravých dětí, já neříkám, že je to jen pro zdravé děti, vůbec ne, ale proč ubírat, proč „degenerovat“ děti, který mají šanci úplně v pohodě žít. Podle mě je to smysluplné pro společnost, protože v momentě, kdy máte dítě tři, čtyři roky v ústavu, tak se mu strašně otupý ty jeho, to jeho vnímání toho světa, že potom ve společnosti to nebude úplně platný člověk, pro společnost. Nebude jasně prostě uznávat to, že se musí chodit do práce, aby člověk pracoval, aby vydělával nějaký peníze, aby jakoby udělal rodinu, nebude mít ty základní potřeby k tomu, aby byl schopný žít v pohodě, „normálně“, ale v momentě, kdy jsou v rodině od začátku, tak si myslím, že tu šanci má a hlavně je to všude ve světě dokázaný, opravdu ty děti mají šanci mnohem větší. Ty potřeby mají prostě, to vnímání, o tom jsme mluvili na školení a já jsem třeba nevěděla, to jsem byla opravdu překvapená, že mozek zanedbaného dítěte ve třech letech, zanedbaného ale, opravdu zanedbaného, kterému se nikdo nevěnuje, nikdo nerozvíjí ty jeho instinkty je o polovinu menší, než mozek normálně rozvíjeného dítěte. To je strašný a to už se nikdy jako nespraví, to je síla. Nebo nám tam pouštěli nějaké opičky, já nevím jestli jste to viděla, možná to bude někde na youtube, vlastně dělali někde test s opičkama, je to k tomu attachment, že vlastně vzali matce mláďata opiček a dali je do dvou klecí. V jedné kleci dali takovou železnou konstrukci a potáhli jí plyšem a nechali to tam jako matku a v druhé, což byla jako nehybná matka, ale byla tam jakoby a v druhé byly ty opičky bez čehokoliv. A bylo úplně jako jasně vidět to pozorování, to ukazovala, byť je tam ta, sice železná konstrukce s potaženým plyšem, takže to vnímají jako nějakou osobu, vnímají to jako nějaké bezpečí, jistotu a v momentě, kdy se jim do té klece přidalo něco jiného, nějaké celé těleso, tak oni se prvně ze začátku ty opičky bály, schovávali se k té matce a tak, ale pak byly schopný, rozkoukaly se a zjišťovaly, co ten předmět je a tak a ty v kleci byly úplně apatický, vůbec to nechtěly, bály se, choulily se tam v nějakém rohu a vůbec nezačaly zjišťovat, co je to za předmět a takhle a bylo tam strašně vidět, jak je důležitější ten attachment, ta vazba. To bylo taky strašně poučný, ono je na to taky prejš hodně názorů, že některý jakoby zvířatomilci hrozně jako hanili to, že se vůbec dělali takové pokusy na opicích a

tak, ale z druhé strany, aby to člověku ukázalo, jak je to strašně důležitý, myslím si, že to bylo hrozně přínosný. Takže opravdu jako, jak je to strašně důležitý s tou vazbou a v tom ústavu tu vazbu nemají. Tam je nakrmí, tam je přebalí, ale v momentě, kdy oni mají čas, ne v momentě, když to to dítě potřebuje. Takže jako je to fakt jako strašnej ta vazba je strašně důležitá. V jakémkoliv věku si myslím, že když mají tihle šanci jít od narození přímo do rodiny, tak si myslím, že to je úžasný. Protože vezměte si, že už v prenatalu oni zažili to něco hroznýho, některý děti jo. Některé děti byly nechtěné, nesledované v tom těhotenství a opovrhované, opomíjené, to dítě to cítí, Bůhví, co se v tom prenatalu všechno děje s náma, takže už tak mají stížený stav (start) do života, takový ten negativní, ale zase když potom jakoby zjistí, že to všechno není tak strašný a že to fakt jde jako takhle, tak si myslím, že je to dobře.

T: Tak já vám moc děkuji...